

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2013–2015

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Tereza Rybková

Kriminální seriál v České republice po roce 1989

Praha 2015

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Svoboda Libor Ph.D

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER FULL-TIME STUDIES

2013-2015

DIPLOMA THESIS

Tereza Rybková

Crime series in the Czech Republic from 1989

Prague 2015

The Diploma Thesis Work Supervisor: Mgr. Svoboda Libor Ph.D

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Jméno autorky

Poděkování

Chtěla bych poděkovat Mgr. Liborovi Svobodovi, PhD., vedoucímu této práce, za trpělivost a shovívavost při poskytování odborných konzultací a rad, díky kterým tato práce mohla vzniknout.

Anotace

Diplomová práce se zabývá popisem seriálové kriminální tvorby se zaměřením na seriál po roce 1989. Rozebírá rozdílné vysílací modely tohoto žánru na území České republiky v před i porevolučním období. Za pomoci pozorování analyzuje vývoj kriminální tvorby a jejích postav. Dále jsou popsány důležitá televizní díla propojená se sci-fi žánrem. Na závěr jsou charakterizovány hlavní rozdíly mezi českou a zahraniční seriálovou kriminální tvorbou.

Klíčová slova

Česká seriálová tvorba, duální vysílací systém, hybridní žánr, kriminální seriál, kriminální žánr, porevoluční kriminální seriál, soukromá televizní stanice, specifika tvorby, zahraniční seriálová tvorba, žánr.

Annotation

This diploma thesis covers the works of television crime series, focusing on series after 1989. Analysing different transmitting models of the genre in the Czech Republic before and after the velvet revolution and the development of crime and those who commit it. The following describes the importance of certain television productions connected with the sci-fi genre and outlining the main differences between the production of Czech and foreign crime series.

Key words

Crime series, Czech series production, dual broadcasting systém, foreign series production, genre, hybrid genre, post-revolution crime series, private television stations, specifics of production, the crime genre.

OBSAH

ÚVOD	9
1 VYMEZENÍ KRIMINÁLNÍHO ŽÁNRU A JEHO JEDINEČNOSTI V PROGRAMOVÉM SCHÉMATU	11
2 POTŘEBA KRIMINÁLNÍHO SERIÁLU	19
3 PŮVOD SERIÁLU NA ČESKÉ TELEVIZI	23
3.1 Hříšní lidé města pražského	26
3.2 Třicet případů majora Zemana	27
4 KRIMINÁLNÍ SERIÁL PO REVOLUCI.....	30
4.1 Dobrodružství kriminalistiky	30
4.2 Hříchy pro pátera Knoxe	32
5 VZNIK DUÁLNÍHO VYSÍLACÍHO TELEVIZNÍHO SYSTÉMU A JEHO VLIV NA KRIMINÁLNÍ SERIÁL	35
5.1 První převzaté kriminální seriály televizní stanice TV Nova	37
5.1.1 Columbo.....	37
5.1.2 To je vražda, napsala.....	38
5.2 Kriminální seriály České televize bojující o své diváky v počátcích duálního systému.....	39
5.2.1 Detektiv Martin Tomsa	39
5.2.2 Případy detektivní kanceláře Ostrozrak	41
6 SERIÁLY OKOLO ROKU 2000 A NĚMECKÝ BOOM NA ČESKÝCH TELRVIZNÍCH STANICÍCH.....	43
6.1 Wolffův revír	43
6.2 Komisař Rex	44
6.3 Kobra 11	46
6.4 Četnické humoresky	47
7 SAMOSTATNÁ TVORBA KRIMINÁLNÍHO SERIÁLU TELEVIZE NOVA	50
7.1 Kriminálka Anděl	50
7.2 Námořní vyšetřovací službou – možný ideový vzor pro Kriminálku Anděl.....	53
7.3 Porovnání Kriminálky Anděl a Námořní vyšetřovací služby	55

7.3.1	Podobnosti.....	56
7.3.2	Odlišnosti	57
8	MODERNÍ ZAHRANIČNÍ TVORBA.....	59
8.1	Můj přítel Monk	60
8.2	Myšlenky zločince.....	62
8.3	Sběratelé kostí	64
9	MULTIŽÁNROVÝ KRIMINÁLNÍ SERIÁL.....	67
9.1	Pán času	67
9.2	Heuréka - město divů	69
9.3	Skladiště 13	70
10	POROVNÁNÍ ROZDÍLNÝCH ASPEKTŮ ČESKÉ A ZAHRANIČNÍ SERIÁLOVÉ KRIMINÁLNÍ TVORBY	72
10.1	Volba a zpracování témat.....	72
10.2	Technická řešení.....	77
	ZÁVĚR	82
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	85
	SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ a TABULEK.....	95

ÚVOD

Tématem diplomové práce je kriminální seriál v České republice po roce 1989. Kriminální žánr jako takový je obecně řazen od svého počátku v literatuře mezi nejoblíbenější žánry. Od počátku televizního vysílání se začaly natáčet televizní seriály různých žánrů, kde se velmi brzy mezi nejpočetnější zpracování témat zařadily kriminální náměty. V dnešní době je možné kriminální seriál sledovat v průběhu celého dne na většině soukromých televizních stanic a jeho různorodost zahrnuje klasické adaptace literárních předloh až dramata spíše thrillerová s velkým množstvím násilí. Jeho působení se neomezuje na časová období nebo politické režimy a prolíná se skrze celý svět.

Kriminální seriál není v České republice fenoménem jen posledních let, jeho popularita zde byla již od konce 60. let 20. století a od prvního seriálu tohoto žánru *Hříšní lidé města pražského* jeho obliba rapidně stoupala. Díky tomuto faktoru se kriminální seriál často využíval pro politickou propagaci a to až do listopadové revoluce roku 1989. Porevoluční český kriminální seriál prodělával pomalý vývoj při srovnání se zahraniční tvorbou. Svého největšího rozkvětu se dočkal až koncem 90. let a dá se říci, že trvá až do dnes.

Tento typ seriálů zprvu patřil jen do produkce České televize obsahující výrazné charakteristické prvky oproti zahraniční kriminální tvorbě. Hlavním specifíkem se jeví odlišné humorné prvky, které český seriál používá ve všech žánrech. Soukromé televizní stanice ve svých prvních letech vysílání volily koupě zahraničních seriálů a až v posledních letech se dají pozorovat pokusy o vlastní tvorbu inspirovanou světovějším měřítkem a potlačující české charakteristické prvky.

Diplomová práce se pokusí popsat tyto česká specifika a vývoj od počátků české kriminální seriálové tvorby s hlavním zaměřením na porevoluční období tvorby. Nebudou opomenuty zahraniční tituly, které na českém televizním trhu stále převažují. Dále bude zohledněno propojování jednotlivých žánrů a jejich průnik do kriminálního seriálu.

I když je kriminální seriál pro diváky velmi poutavý, literárně se jeho rozbor v českém jazyce zaměřuje převážně na předrevoluční období. Přeložené zahraniční publikace jsou zaměřeny na seriál jako takový, či výhradně britský a americký.

Příkladem může být *Kniha o televizi* od Jeremyho Orlebara, ze které se bude v diplomové práci vycházet z teoretického hlediska. Další podstatnou českou publikací pro tuto diplomovou práci bude *Televizní seriál a jeho paradoxy* od Miloše Smetany a *Seriály od A do Z Lexikon českých seriálů* od Jiřího Moce. Dále se bude vycházet z odborných internetových stránek zabývajících se seriálovou tematikou, jako je Krimiseriály.Juk.cz nebo internetový portál České televize.

Tato diplomová práce se pokusí být prvotním zdrojem založeným hlavně na pozorování jednotlivých seriálových děl, vybraných dle důležitosti vysílání na území České republiky, a jejich porovnání z nich vyplývajících.

1 VYMEZENÍ KRIMINÁLNÍHO ŽÁNROU A JEHO JEDINEČNOSTI V PROGRAMOVÉM SCHÉMATU

Slovo žánr je přeložením francouzského *genre*, neboli typ. Jde o předpoklad sdílené představy pozorovatele s tvůrcem uměleckého produktu. Samotné dílo musí splňovat určité žánrové znaky, aby se stalo rozpoznatelné¹ a posléze zařaditelné pro diváka².

„Žánr slouží k třídění velkého množství textů³ a jedná se o kategorii, do které se na základě vybraných aspektů, jako je typ hlavní postavy, narativ nebo téma, řadí konkrétní díla. Žánr ale není rigidní a je nutné ho vnímat jako živý organismus, který se vyvíjí, proměňuje a hybridizuje přijímaje nových aspektů z jiných kategorií. Úzce s tím pak souvisí období vzniku díla, které taktéž podmiňuje konkrétní podobu žánru.“⁴

V televizní tvorbě se vyvíjelo žánrové spektrum velmi podobně jako u literárních děl. Rozdílným aspektem však je, že se jen ve výjimečných případech udrželo jednotné ukotvení pro jasné rozpoznání. Samotný žánr se může stát velmi úspěšnou obchodní značkou, na základě divácké demokracie ve výběru sledování pořadu a tím naznačující oblibu televizního pořadu. U diváka se musí počítat se sociálními zkušenostmi, předsudky a všeobecnými zálibami. Když tedy určitý žánr dokáže zaujmout, dá se mluvit o vzorci úspěchu použitelném pro „napodobeniny“.⁵

V honbě za televizní úspěšností se nyní jen těžko setkáváme s aktuální tvorbou v jednotném žánru. Tvůrci vyjímají prvky úspěšnosti z jiných žánrů a propojují je. Vznikají tzv. hybridní žánry za pomoci intertextuality, kde však převládá jeden vzorec, který pomáhá divákovi rozpoznat, o jaký druh pořadu se jedná. Míšení žánrů je součástí boje o sledovanost a snahu vytvořit jedinečnost kvůli vybudování vlastní identity důležité pro diváctvo.

„Proces mezižánrových výpůjček je součástí neustálého dohadování o identitě pořadu a vede k žánrové nestabilitě. Televizní tvůrci a instituce se neustále snaží

¹ ORLEBAR, J. *Kniha o televizi*. 1. Vyd. Praha: Nakladatelství Akademie múzických umění v Praze, 2012. S. 41-42. ISBN: 978-80-7331-246-6

² Divákem se v tomto kontextu rozumí jakkoliv pozorovatel uměleckého díla.

³ Textem v tomto kontextu je vnímáno jakékoliv umělecké dílo.

⁴ SÝKOROVÁ, M a kolektiv. *Britské detektivky: od románu k televizní sérii* 2. 1. Vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. S. 108. ISBN: 978-80-244-3499-5

⁵ ORLEBAR, J. *Kniha o televizi*. S. 41-42.

představovat si, jaké jsou touhy a potřeby publika, a pokouší se na ně zaměřit a naplňovat je. (...) Televizní žánr se utváří pomocí negociace mezi texty, institucemi a diváky výrazně flexibilním způsobem, který je znakem televizní specifičnosti, ale současně ji propojuje s dalšími médii a kulturou obecně.“⁶

Vodítka k rozpoznání žánru se u televizních seriálů, stejně jako u filmů, často objevují již v počátečních titulcích či na začátku snímku. Jedná se o jemné barevné niance či hudbu, které dle naučených podprahových schémat ukazují, jaký druh pořadu právě pozorovatel sleduje. U kriminálního seriálu je typické použití palety barev chladnějších jako je modrá, šedá a černá. U pozorovatele by měly vyvolat pocit nejistoty a nebezpečí. Kompozice záběrů se zaměřuje na kratší sekvence symbolizující akčnost a méně detailů, nejedná-li se o vysvětlování děje pomocí důkazů či rozhovoru. Divák tyto ukazatele vyžaduje a při absenci má problém s udržením pozornosti díky nedostatečné jasnosti pozorovaného pořadu.⁷

„V kontextu pluralitních médií zdůrazňuje Eco schopnost konzumenta předvídat děj. Naplněná očekávání dodávají divákovi radost a útěchu. Eco reflektuje seriály jako nástroj moci. Jde mu především o estetickou hodnotu produktů populární kultury. Snaží se „pokleslý“ žánr vyvést z apriorní polarity vysokého a nízkého umění. (...) Ecovy závěry předpokládají u seriálů západní provenience jinou dohodu o fikcionalitě. Divák očekává od produktů popkultury především zábavu, případně prostor pro ironii a interpretační hravost. Autonomní fikční světy v sobě díky zřetelné hranici mezi fikcí a skutečností skrývají potenciální kultovnosti.“⁸

Zápletka kriminálního seriálu propojená se zločinem bývá tématem jen pro jeden díl, tedy na konci je vše vyřešeno. V menším počtu případů se danému tématu věnuje více dílů, a to v případě potřeby oddálení požitku pro diváka z odhalení a udržení jeho pozornosti. Takto koncipované díly značí zvrat v samotném seriálu, výrazně zápornou postavu či posun v chování hlavních postav.⁹

Pro diváka je důležité u epizodních postav vyvolat nějaký cit, nejlépe soucit nebo zášť, aby se staly poutavé pro příběh a využily vrozené zvědavosti člověka o příběhu a konci zápletky.

⁶ ORLEBAR, J. *Kniha o televizi*. S. 41-42.

⁷ ORLEBAR, J. *Kniha o televizi*. S. 45.

⁸ KOPAL, P. *Film a dějiny 2 Adolf Hitler a ti druzí – filmové obrazy zla*. 1. Vyd. Praha: Casablanca, 2009. S. 250-251. ISBN:978-80-87292-01-3

⁹ ORLEBAR, J. *Kniha o televizi*. S. 164.

„Je důležité zachycovat obžalované v situacích, které budí u diváků soucit. Věc musí být dokonale technicky promyšlena a propracována a zorganizována. To ovšem mohou filmaři zachytit jen tehdy, budou-li dokonale instruováni.“¹⁰

U krimi žánru se vychází z jednoduchého protikladu dobra a zla a v užším měřítku legálnosti a nezákonnosti. Podobný princip je základem u zpravodajství, ze kterého původně kriminální žánr vychází. Zpravodajství však přináší objektivní náhled na protizákonný akt bez niternějšího pohledu na vyšetřující složky a okolnosti. Dále se zde nezdůrazňuje vyšetřovací proces, pozorovatel se setká jen s činem a důsledkem. U kriminálního seriálu jsou velmi často tyto dvě části jen doplňující a diváka nejvíce zajímají příběhy hlavních postav a vyšetřování samotné.

Základ kriminálního příběhu se dá popsat několika pevně ukotvenými sekvencemi, které následují podle vnitřních pravidel příběhu. Na počátku je narušení sociálních aspektů společnosti, kde je považována za vrchol vražda či všeobecné ohrožení lidské existence. Následuje vyšetřování hlavní postavou či postavami, za pomoci výslechů, pátrání a zatýkáním podezřelých. Díky lidskému úsilí a intelektu se dosáhne kýženého cíle, tedy odstranění ohrožení, a následné znovunastolení pořádku dle daných pravidel či zákonů.¹¹

Mezi nejčastější motivy ke spáchání agresivního činu patří:

„Osobnostně motivovaná agrese- motivace násilného činu plyne z osobnostních, charakteristik agresora, agrese motivovaná sexuálně- agresivní jednání je prostředkem k dosažení sexuálního objektu nebo sexuálního uspokojení, agrese motivovaná teritoriálně - násilí je směřováno na obranu nebo získání prostoru, území, ideově motivovaná agrese-násilí vychází z různosti názorů a postojů k politickým, rasovým a jiným světonázorovým otázkám, obranně motivovaná agrese - násilí je motivováno obranným postojem, na obranu sebe či jiné osoby.“¹²

V celosvětovém měřítku u kriminálního seriálu převládá tzv. formát „kdo to udělal“ nebo „jak ho chytit“. V poslední době se začíná objevovat tento způsob převrácený, tedy že od začátku příběhu zná divák pachatele i jeho zločin, ale zdrojem podívané je odtajnění jeho dopadení a motivy k činu. Postavy jsou často čitelné

¹⁰ KOPAL, P. *Film a dějiny 2 Adolf Hitler a ti druzí – filmové obrazy zla*. S. 248.

¹¹ ORLEBAR, J. *Kniha o televizi*. S. 42-44.

¹² IS.MUNI.CZ. *AGRESE A NÁSILÍ V MÉDIÍCH Vybrané teorie a výzkumy*. [online]. [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1423/podzim2012/ZUR705/PREZENTACE_XIII..pdf

a jednají dle rozpoznatelných vzorců závislých na prostředí. Vše se odehrává ve vykonstruované realitě atraktivní pro publikum, s využitím zažitých stereotypů a použití ikonických způsobů hlavně pro vyjádření moci.¹³

„Prakticky všechna kriminální dramata fungují na základě položení a zodpovězení nějaké otázky. „Kdo to udělal“ tuto svou dramatickou otázku činí naprosto explicitní a úkolem hlavního hrdiny je najít na ni odpověď. Publikum je povzbuzováno k tomu, aby aktivně participovalo na skládání jednotlivých kousků hádanky způsobem, který mnoho jiných žánrů neumožňuje.“¹⁴

Hlavní postavy se obvykle vyskytují v týmech nebo minimálně ve dvojicích. Jde o ulehčení autorské úlohy u vysvětlování, hodnocení a odkrývání prvků děje, jako jsou například důkazy, podezřelé osoby a vyšetřovací techniky. Za pomoci dialogu se dají odtajnit vnitřní úvahy hrdinů a tím usnadnit pochopení příběhu. Hlavní postavy bývají často rozdílné a mají různé nedostatky, které se navzájem doplňují. Také utváří svůj vlastní příběh, který je poměrně stálý a prolíná celým seriálem. Díky němu se odkrývají motivace, sociální zařazení a chování hlavních postav.¹⁵ U jedné osoby v roli vyšetřovatele se divák setkává s delšími úvahovými monology nebo rozhovory s okolními postavami, aby měl šanci rozpoznat dějovou linku a její motivace.

„V rámci potřeby dosáhnout přijatelné roviny vnímatelnosti, propojitelnosti jednotlivých částí, jež mají být vnímány jak jako relativně autonomní jednotky, vyznačující se kompozičním uzavíráním (closure), tak i jako široce koncipovaný celek, jenž dodržuje určitá pravidla zakládání a rozvíjení jednotlivých narativních domén i celkového seriálového příběhu.“¹⁶

Podobnost kriminálního žánru ve vývoji hrdinů je s postavami v telenovelách. Jejich vývoj je pomalý a většinou jsou povahově ustáleni. Pro diváka to přináší výhodu snadného pochopení postav a jejich ztotožnění s nimi. Chování v ději je potom předpokladatelné a nemusí se znovu objasňovat charakter a motivace k činu. Mají lidské vlastnosti a i chybují. Dále se objevují postavy vedlejší, které jsou oběti zločinu a jejich poznání je důležité k vývoji děje, i když jejich rozpracovanost je čistě účelová pro

¹³ ORLEBAR, J. *Kniha o televizi*. S. 162-164.

¹⁴ Tamtéž s. 164.

¹⁵ Tamtéž s. 42-44.

¹⁶ BÍLEK, P, A. *James Bond a major Zeman Ideologizující vzorce vyprávění*. 1. Vyd. Příbram: Pistorius & Olšanská, 007. S. 7. ISBN: 978-80-87053-06-5

spáchaný zločin a nezabíhá do zbytečných detailů. Ve větším počtu se jedná u obětí o ženy.

Další jsou postavy, které buď poháněni duševní porucha či neznalostí podlehli záporným jedincům a v neposlední skupině čistě záporné postavy. Ty se vyznačují chováním proti společnosti, motivované finančně, sexuálně, za účelem pomsty nebo zisku moci. U některých seriálů se objevuje další, ne však nutná skupina postav - pomocný tým, který se vyznačuje až extrémní kompetentností a zkušenostmi z předepsaného oboru.¹⁷ Takto vytvořené fikční uskupení vychází z reálných postav a studií kriminologie, na které jsou všechny kriminální seriály postaveny. Díky tomu je často využívána postava psychologa, či psychologicky vzdělané osoby, která objasňuje motivy pachatelů.

„Kriminologie jako každá věda vznikla s potřeby společnosti poznat a ovlivňovat určité jevy. Je to tedy společenskovědní disciplína, jejímž předmětem je jak jedinec (pachatel, oběť), tak i společnost jako celek i sociální skupiny, které ji tvoří. Kriminologie je věda empirická, tj. založená na poznávání jevů souvisejících s kriminalitou, využívá výzkumných technik i metod k poznání příčiny kriminality a k vymezení účinných metod kontroly kriminality (ochrana občanů před kriminalitou). Kriminologie se neomezuje pouze na zkoumání kriminality (souhrn trestných činů spáchaných na určitém území za určité období), ale zabývá se také v širším smyslu slova negativními společenskými jevy, které mají ke kriminalitě úzkou návaznost a často vytváří tzv. kriminální prostředí.“¹⁸

Hlavní postavy, převážně v modernějším pojetí kriminálních seriálů, vykazují znaky nejednostrannosti dobra a jejich vnitřní pohnutky často v mnohém odpovídají záporným postavám. Tyto modernizace mají za úkol přitáhnout divákovu pozornost a identifikaci s lidským chováním, které není černobílé. Také dávají možnost rozvinutí příběhu postav, které seriál utvářejí a identifikují.¹⁹

Nejasnost mezi deviací a legálností je však stálým prvkem již od počátku krimi žánru. Lhaní, drobné násilí či přestupky jako důkaz chabrosti vždy doprovázely hrdiny při boji proti nespravedlivosti nebo nadřizeným autoritám. Ideologické konflikty

¹⁷ ORLEBAR, J. *Kniha o televizi*. S. 163.

¹⁸ FSPS.MUNI.CZ. 1. *Charakteristika kriminologie, předmět, pojem a význam*. [online]. [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/kriminologie/charakteristika>

¹⁹ SÝKOROVÁ, M a kolektiv. *Britské detektivky: od románu k televizní sérii 2*. S. 7-16.

a účel jejich jednání však neztrácí opodstatnění ve jménu dobra. Tato podobnost kladných a záporných postav symbolizuje konflikt společnosti a přebírá podobnosti obyčejných lidí na obrazovku a díky tomuto přejímání názorně ukazují co je a co není přípustné pro fungující soužití se zákony a okolím.²⁰

„Zobrazování zločinu v televizi je prostředkem, jak definovat hranice mezi legálním a nelegálním na příkladu racionálního versus excesivního, ačkoli tužby a motivace stojí za legálním a nelegálním chováním mohou být tytéž.“²¹

Problémem může nastat, když si diváci převážně mladšího věku neuvědomují rozdíl mezi technologicky bravurním zpracováním fikčních témat s reálnými životními situacemi. Úkolem jakékoliv televizní produkce ji udělat pro diváka co nejpoutavější a tím i co nejrealističtější a na první pohled nerozpoznatelnou od skutečnosti. Utváření fikčních světů je striktně propojeno s doplňkovými dějovými linkami utvářející co nejúplnější obraz.

„Současný boom výpravných hyperrealistických hraných (pseudo) dokumentů souvisí mj. s rozvojem počítačových technologií, umožňujících stvořit na filmovém plátně libovolné prostředí, počínaje třeba „jurským parkem“ a konče, dejme tomu světem v roce 802 701, kam lze doputovat pomocí Wellsova stroje času. A takovým „strojem času“, zde však prostřednictvím návratu, je právě film, zahrnující jak „počítačové rekonstrukce“ (dokumenty) z dílny BBC, tak hollywoodské velkoprodukce, jejichž tvůrci si zhusta osvojili dokumentární metody nebo prostředky mající v divácích vyvolat co nejsilnější dojem bezprostředního autentického prožitku.“²²

Pojetí antisociálních přestupků u zástupců dobra se převážně ukazují u kriminálních seriálů z americké produkce. Unitární chování se vyskytuje nejen mezi hlavními postavami, ale i mezi zástupci vedlejších rolí vůči celku a to hlavně při změně důležitosti postavy. Důraz je však stále kladen na nevýhodnost takového chování a jasný následek, který jej doprovází. Minimálně, ve formě morálních výčitek se značným dopadem na vývoj postavy.²³

Všechny postavy vyšetřujících jedinců a zastánců dobra mají společného jmenovatele a tím je předurčení pro takové konání. Většinou se jedná o motivující

²⁰ ORLEBAR, J. *Kniha o televizi*. S. 45-46.

²¹ Tamtéž s. 46.

²² KOPAL, P. *Film a dějiny 2 Adolf Hitler a ti druzí – filmové obrazy zla*. S. 14.

²³ ORLEBAR, J. *Kniha o televizi*. S. 161.

aspekt z historie postav či nevyhnutelné volání pro nápravě zla, které může být v užším i širším měřítku chápáno subjektivně. Toto identifikování původem často bývá součástí identity samostatných postav.²⁴

Britské kriminální seriály si na druhou stranu často udržují jednoznačnost chování postav, ale testují jejich ukotvení v čase. Výhodou je ukazování totožných problémů a porušení zákona při odlišných vyšetřovacích postupech. Důraz je na volbu dobové mluvy a oděvů, který odhaluje kontext s prostředím a časovým zařazením. U takto pojatých seriálů je výhoda neznalosti publika a větší míra svobody při tvorbě i při snaze o realistické pojetí. Zastánci dobra mohou volit drsnější postupy a ženám je u historických postav předurčen boj za svobodou jednání a důraz na jejich důvtip navzdory zákazu účasti na oficiálním vyšetřování. Z historického hlediska bylo ženám povoleno se zařadit do regulérních policejních skupin až od roku 1973 na území Velké Británie.²⁵

Nejenom kvůli volbě zápletek a dramaturgické propracovanosti jsou americké kriminální seriály tržně nejúspěšnější v mezinárodním měřítku. Vzorce, které využívají i dále rozprodávají a dovolují vznik mnoha seriálů z domácího prostředí ostatních států pod stejným jménem a podobnými dějovými linkami. Nepostradatelným prvkem se stávají forenzně orientovaná oddělení nebo minimálně jedinci s detailní znalostí anatomie.

Tento model se snaží mimo jiné podpořit důvěru v soudní systém a školství, které připravuje studenty na bouřlivou kariéru hájící dobro lidstva. V dnešní době však úspěch názorového ovlivnění moderní populace není moc pravděpodobný. Většina diváků se ubírá ke kriminálním seriálům za účelem zábavy a odreagování, nikoli z poučných důvodů. Minimálně však exportuje národnostní myšlenku do jiných států, kde je model společnosti odlišný a hodnoty společnosti podsouvány či aspoň představovány jiným nenásilným způsobem.²⁶

I když se hlavní postavy v průběhu let od počátku kriminálního seriálového žánru značně vyvinuly, jejich pevné ukotvení v hlavě diváka je stejné jako u původních pojetí tohoto žánru. Muž je postaven do role hlavního kriminálního vyšetřovatele a v případě ženské role se jedná o alternaci klasické kriminální tvorby.

²⁴ BÍLEK, P. A. *James Bond a major Zeman Ideologizující vzorce vyprávění*. S. 12-13.

²⁵ ORLEBAR, J. *Kniha o televizi*. S. 161.

²⁶ Tamtéž s. 166.

Stejně se chápe i etnicky různorodé obsazení hlavních postav a lesbické či homosexuální orientace. Ženská hrdinka je nejpřirozenější nástupce ve vývoji kriminálního seriálu a na podobné úrovni jsou chápáni zástupci různých etnik. V otázce homosexuality se stále kriminální žánr příliš nevyvinul a takto orientované postavy jsou staveny spíše do vedlejších rolí.²⁷

²⁷ SÝKOROVÁ, M a kolektiv. *Britské detektivky: od románu k televizní sérii 2*. S. 10-11.

2 POTŘEBA KRIMINÁLNÍHO SERIÁLU

Lidská potřeba po úniku ze svých životů se váže již k počátkům lidstva. Báje, pověsti a pohádky jsou jasným důkazem. Dle několika myslitelů, se může jednat až o potřebu kýče. Televize se stává v rukou diváka podřízeným předmětem, který mohou ovládat jednoduchým úkonem ruky a vyplňuje jejich niterní přání a potřeby, často založené na frustraci a znudění z vlastních životů. Mediální společnosti jen dodávají chtěné artefakty v podobě vzrušujících příběhů s ukázkami krve a násilí.²⁸

„TEORIE KATARZE - Předpokládá, že akumulované agresivní impulsy, které v sobě individuum nese mohou vybit pokud je individuum realizuje imaginativně v násilí a agresivitě zobrazené v TV. Prožívání násilných činů pozorovaných u fiktivních, simulovaných situací, vede k oslabení tenze a odhodlání diváka projevit vlastní agresivní chování.“²⁹

Tato lidská potřeba se také objevuje již v daleké historii.

„Z historie víme, že tahle poněkud zruďná zábava v lidech žije asi od nepaměti. Římané se bavili tím, že předhazovaly otroky lvům, v Americe upalovali čarodějnice, ve Francii se sbíhali diváci, když veřejně popravovali krále, což se ostatně odehrálo i v mnoha jiných zemích. Tyto atrakce televize opravdu nevymyslela. Ale začala všechny ty pudy a sklony využívat naplno a pravidelně, tak říkajíc průmyslově a komerčně.“³⁰

Tato tradice v přihlížení k násilí se osvědčila jako úspěšné přilákání publika a určitý přínos pocitu kompenzace v pocíťované nespravedlnosti. Kriminální seriály také mají nejširší spektrum diváků a díky mnoha druhům se zaměřují stále na mladší publikum. Ve většině těchto druhů seriálů se nedá hovořit o opravdové umělecké hodnotě. Trvání jejich duševního uspokojení je mizivé a převážně působí jen po dobu sledování pořadu.

Pro nezaujatého diváka mohou nynější kriminální seriály působit značně brutální, ale z širšího hlediska se jen vyvíjejí s potřebami mediálních spotřebitelů a berou v potaz jejich odolnost způsobenou návykem na vizuální vstřebávání

²⁸ SMETANA, M. *Televizní seriál a jeho paradoxy*. 1. vyd. Praha: ISV nakladatelství, 2000. S. 8-11. ISBN 80-85866-60-9

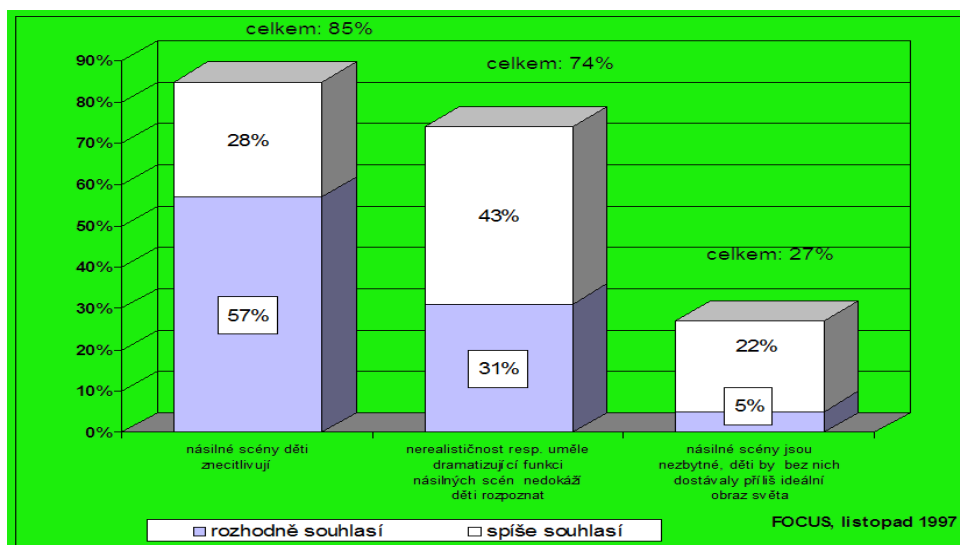
²⁹ IS.MUNI.CZ. *AGRESE A NÁSILÍ V MÉDIÍCH Vybrané teorie a výzkumy*. [online]. [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1423/podzim2012/ZUR705/PREZENTACE_XIII..pdf

³⁰ SMETANA, M. *Televizní seriál a jeho paradoxy*. 1. vyd. Praha: ISV nakladatelství, 2000. S. 11.

televizního násilí. Potřeba šokovat a získat diváka dává tvůrcům jen omezené množství variant jak překvapit a být jedinečným. Krev a detailní zobrazování agrese je účinným nástrojem ověřeným již v historii.

Problematické je vnímání dětí, které mají ke kriminálním seriálům a jiným podobným žánrům běžný přístup. Jejich vysílací čas není nijak vymezen a realistické zobrazování násilných aktů nepodléhá většímu zákonnému omezení. Ve Spojených státech amerických bylo v hlavním vysílacím čase odvysíláno na všech hlavních televizních stanicích okolo 16% tematicky násilných pořadů a toto procento vzrostlo v následujících čtyřiceti letech až na 75%. V průměru to znamená, že na hlavních amerických vysílacích sítích je k vidění 10 tisíc vražd a 60 tisíc pokusů o násilné usmrcení ročně. Z tohoto vyplývá, že průměrný americký obyvatel, tedy i dítě, má možnost vidět během dvanácti let svého života 13400 násilných úmrtí.³¹

Obrázek 1: Funkce připsované násilí prezentovanému na televizní obrazovce z pohledu jejich vlivu na děti mladší 15 let

Zdroj:³²

I když v průběhu vysílání televizních kriminálních seriálů bylo publikováno několik studií o propojení sledování televize u dětských diváků s následnými sklony

³¹ IS.MUNI.CZ. *AGRESE A NÁSILÍ V MÉDIÍCH Vybrané teorie a výzkumy*. [online]. [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1423/podzim2012/ZUR705/PREZENTACE_XIII..pdf

³² Tamtéž.

k agresí v dospělosti, studie nikdy nebyly věrohodně prokázány.³³ Důkazem je stále vyšší procentuální vysílání tohoto žánru oproti jiným televizním pořadům, hlavně na soukromých televizních stanicích a minimální snaha okolí takto se vyvíjející jev měnit.

Filosof Karel Kosík³⁴ uvádí, že se jedná o produkt doby, která je sama kýčem, a proto musí produkovat také kýč, který divák vyžaduje. Dává divákovi možnost prostřednictvím autora nahlédnout do lidské duše a jejího produktu v širokém demografickém hledisku. Tím, že ukazuje lidské životy v jejich nejlepších, nejhorších, ale také v nejabsurdnějších okamžicích, zbavuje život pocitu méněcennosti. Tvůrci dokážou až strojově využít lidských pocitů pro vytvoření zajímavého příběhu, na základě cynického uvažování o využití běžných potřeb.³⁵

Dále se kriminální seriál utkává s potřebou jedince vzhlížet k ideovému vzoru osoby. Proto většina postav představuje z ohledu povahy a charakterových prvků ideál lidství, se kterým se může pozorovatel identifikovat a pociťovat motivaci k sebezlepšení. Když je tento prvek potlačen nebo úplně vynechán, tedy když tvůrce nedá nahlédnout do nitra postavy, využije se fyzického vzhledu. To znamená, že se pak jedná o modelově vyhlížející osobnosti s charakteristickým zevnějškem, který diváka zaujme nebo za pomoci iluze propojuje úspěšnost se zevnějškem.³⁶

„Právě k hlavnímu hrdinovi je také zpravidla nejvíce upřena diváková pozornost, neboť stojí v centru vyprávění a stává se předmětem identifikace či divácké projekce. To platí zejména pro pořady s hrdinou – jednotlivcem, jehož výjimečnost se pak samozřejmě nezřídka stává „tahounem“ celého pořadu. Zvláště hrdinové detektivních dramát (a zejména pak klasičtí detektivové) bývají do různé míry excentričtí. Jejich osobnostní rysy by měly být pro diváka nejen dostatečně zajímavé, ale měly by je dokázat přímo pohltnout či fascinovat, především by však měly vyvolávat pozitivní pocity a umožnit identifikaci s hrdinou. Postavy pak v textu nikdy nejsou vykresleny absolutně, ale mají spíše charakter metonymie. Ke komplexnosti posléze

³³ Albert Bandura (kanadský psycholog) ve studii roku 1982 prokázal, že děti, které sledující v televizi násilí, které je odměněno, mají tendenci k vyšší míře jeho napodoby - k imitativní agresí. Chafee a McLeod (1987) prokázali, že děti, jejichž rodiče sankcionovali formy násilí, se vystavovali televiznímu násilí méně.

³⁴ PhDr. Karel Kosík, DrSc. (26. června 1926 Praha – 21. února 2003) český filosof, historik a sociolog.

³⁵ SMETANA, M. *Televizní seriál a jeho paradoxy*. S. 8-15.

³⁶ BÍLEK, P, A. *James Bond a major Zeman Ideologizující vzorce vyprávění*. S. 12-13.

postavu dokresluje sám divák, který do ní projektuje vlastní zkušenosti ať již s fikčními texty či z reálného života.“³⁷

Jinými slovy, televizní skladba a její pořady jsou tvořeny diváky pro diváky a jejich životnost je určována sledovaností. Bere v potaz skladbu publika, jejich potřeby a možnost ovlivnění vkusu. Nikdo však není schopen diváka donutit se dívat na jím preferovaný pořad a tedy co se vysílá v televizi, je jen odraz chůtice.³⁸

*„Nabízí se otázka, co se skrývá pod povrchem těchto široce konsenzuálních obrazů společnost? Odráží televizní reprezentace veřejný život společnosti opravdu reálně? Rozhodně nikoliv, seriálové postavy vystupují s ohledem na mocenským tlakem vynucenou občanskou pasivitu až příliš aktivně. Ačkoliv by měly, tráví minimum času před televizní obrazovkou. Většina hrdinů se plně realizuje ve svém zaměstnání a nemusí hledat naplnění v soukromých aktivitách – kutilství, zahrádkářství, domácí umění atd. Televizní realita však tuto „pravdu“ o veřejné sociální krajině skrývá a nabízí divákům iluzivní pocit participace na společenském dění.“*³⁹

³⁷ SÝKOROVÁ, M a kolektiv. *Britské detektivky: od románu k televizní sérii* 2. S. 28.

³⁸ SMETANA, M. *Televizní seriál a jeho paradoxy*. S. 8-15.

³⁹ KOPAL, P. *Film a dějiny 2 Adolf Hitler a ti druzí – filmové obrazy zla*. S. 248.

3 PŮVOD SERIÁLU NA ČESKÉ TELEVIZI

Československá televize ve svých počátcích navazovala na styl českého divadla a díky silné perzekuci nepřijímala zahraniční trendy. Tento vliv neměl za důvod jen komunistický režim, ale původní myšlenka vytvořit „Národní divadlo“ přístupné pro všechny. Seriálová tvorba u nás první roky neexistovala a vznikali filmové adaptace divadelních her či schválených románů.⁴⁰

„Seriálové zpracování slibuje v těchto případech dokonce hodnotnější adaptaci, než u jednorázové inscenace, která se z časových důvodů omezuje většinou na zpracování dílčích motivů, nebo je nucena oklestit košatou a složitou románovou látku na prostou fabuli, bez ambic převést do televizní podoby celkové vyznění.“⁴¹

Výhoda takto zpracovaných děl tkví v tom, že je již někdo zpracoval a díky tomu se scénáře mohly opřít o prověřené příběhy, psychologie postav a nosné linky již byly ověřeny diváckým či čtenářským publikem v předešlých letech a také se na tato díla již nevztahují autorská práva. Do postav byly obsazovány oblíbené herecké osobnosti s kvalitním výstupem pod vedením úspěšných režisérských ikon, jako je Karel Kachyňa či František Filip.⁴²

Česká televizní tvorba zobrazovala běžné životní situace inspirované větou Josefa Kajetána Tyla, že divadlo je život a jde v něm znovu o život. Naproti tomu zahraniční a především americká seriálová tvorba vycházela z filmů, bez literární předlohy a vytvořených rovnou k televiznímu promítání. Bylo tedy jen otázkou času, kdy první film bude mít pokračování a to další, tím vznikne krátká série a to je už jen krůček k dnešnímu pojetí seriálové tvorby. Jako první předchůdce se dají považovat americké kovbojky od Thomase Harpera⁴³ či francouzské seriálové filmy o Fantomasovi⁴⁴. Dalším důvodem české neexistence seriálů je, že dle České, dříve

⁴⁰ SMETANA, M. *Televizní seriál a jeho paradoxy*. S. 19-21.

⁴¹ FERAB, Z. *Některé problémy televizní dramaturgie*. 1. Vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1982. S. 124. ISBN: 17-261-82

⁴² SMETANA, M. *Televizní seriál a jeho paradoxy*. S. 37-38.

⁴³ Americký režisér, producent a "otec westernu" Thomas Harper Ince se narodil 6. listopadu 1882 v Newportu a zemřel 19. 11. 1924

⁴⁴ 1913-1914 francouzský němý film, režie Louis Feuillade, v roli Fantomase René Navarre. V šedesátých letech 20. století série několika filmů režie André Hunebelle, v roli Fantomase a novináře Fandora Jean Marais, v roli Juveho Louis de Funès.

Československé televize se film na pokračování mění v seriálovou tvorbu až odvysíláním pátého dílu.⁴⁵

Československá televize se také postavila proti tvorbě seriálů v průběhu šedesátých let dílem ironicky nazvaným *Seriál o seriálu*, kde tvorbu epizodického díla v zahraničním stylu odsuzovala a na ukázkách jednotlivých epizod kritizovala. Zdůrazňována byla nízká estetická hodnota a odsuzováni byli diváci tohoto žánru. *Seriál o seriálu* však nepohanił oddychový prvek seriálů a odsunul jej jako zábavnou součást vysílání, nikoliv inspirovanou zahraničními předchůdci.⁴⁶

Za první český seriál se považuje *Rodina Bláhova*⁴⁷, která byla zpětně označena za cyklus příběhu spojovaných jednou rodinou, ale bez seriálových znaků, tedy bez uceleného děje navazujícího v dalších dílech, jen sled jednotlivých příhod na pokračování.⁴⁸

První opravdové seriály z československé produkce má na svém kontu Jaroslav Dietl a skupinka mladých nadšenců pocházejících z FAMU a zaměstnaných Československou televizí. Patří mezi ně *Tři chlapi v chalupě*⁴⁹ a *Eliška a její rod*⁵⁰. Prvním československým předchůdcem kriminálních seriálů se dá označit *Advokátní poradna*⁵¹, tedy neúspěšný reportážní seriál ukazující pravdivé příběhy z právnické kanceláře a jejich vyšetřování. Seriál tvořily také příběhy propojené jednou postavou advokáta a nebyl uznáván jak divácky, tak byl značně stranicky odsuzován za proletářskou ideologii.⁵²

Československý seriál na konci šedesátých let prodělal tzv. rozdvojení a to, že se kromě původní produkce za pomoci knižních a divadelních adaptací vytvořila detektivní a veseloherní odnož, stranicky podporovaná forma seriálové tvorby. Tento směr byl velmi oblíbený a mohl se lépe využít pro potřeby socialistické propagandy.

„Je zajímavé, že – ve srovnání s dnešní naprostou převahou příběhů „rekreativní“ povahy- takových seriálů bylo mnohem méně než projektů, které se snažily reflektovat současný život přece jen v realističtější podobě. Snad proto,

⁴⁵ SMETANA, M. *Televizní seriál a jeho paradoxy*. S. 21.

⁴⁶ FERAB, Z. *Některé problémy televizní dramaturgie*. S. 126.

⁴⁷ Československý komediální seriál vysílán v letech 1959-60, Režie Jaroslav Dudek a Stanislav Strnad

⁴⁸ SMETANA, M. *Televizní seriál a jeho paradoxy*. S. 20-23.

⁴⁹ Československý komediální seriál, 1963. Režie Josef Mach, scénář Jaroslav Dietl.

⁵⁰ Československý komediální seriál, 1966. Režie František Filip, scénář Jiří Hubač a Jaroslav Dietl.

⁵¹ Režie Miloslav Zachata, scénář Marie Kubátová

⁵² SMETANA, M. *Televizní seriál a jeho paradoxy*. S. 24-30.

že zábavná funkce televize nebyla tak upřednostňována, jako je tomu dnes. Ohromná divácká obliba seriálů (mnohdy dosahovaly téměř neuvěřitelné sledovanosti až 80 – 90%, ovšem v době existence pouze dvou kanálů ČST) a jejich nesporný vliv na diváky vedly televizní i stranické orgány k tomu, aby byl celý proces bedlivě sledován, obsah jednotlivých děl byl neustále diskutován, scénáře upravovány, kráceny, doplňovány, přepisovány, docházelo k nekonečnému množství kompromisů a ústupků, které rozhodně nepřispívaly ke kvalitě děl a klidu autorů.⁵³

I u kriminálních seriálů se však objevují kvalitní nestraničky orientované a neupravované série, jako je první regulérní detektivní seriál z české dílny – *Hříšní lidé města pražského*⁵⁴. Dále je dobré jmenovat ještě *Dobrodružství kriminalistiky*⁵⁵, *Malý pitaval z velkého města*⁵⁶ a *Panoptikum města pražského*⁵⁷. Všechny tyto seriály se v reprízách v průběhu let 1993-1995 vyskytly v první desítce nejsledovanějších seriálů.⁵⁸ Další seriál kriminální tvorby s kvalitním zpracováním bylo *Třicet případů Majora Zemana*⁵⁹, i když zpětně je posuzován často negativně díky svému tematickému zpracování.

Československá a posléze Česká televize se vždy vyznačovala kvalitní tvorbou pro dětského diváka, tedy pro diváka ve věkovém rozmezí mezi 8-14 lety. Při bližším pozorování je i u takovéto tvorby viditelný pokus o vytvoření kriminálního seriálu, za pomoci boje dobra proti zlu a řešení záhad. Témata nejsou tak naturalisticky a otevřeně zpracována a zásadně se nejedná o brutální zločiny. Agresivita a agresivní chování je však zobrazováno běžně a často za doprovodu znělky v podobě smíchu. Takto je pro mladého diváka ujasněná příběhová linka a ukázka nevhodného chování. Dětské diváky však nemají přístup jen k televizní tvorbě pro ně určené a dle výzkumu provedeného pražským televizním studiem v sedmdesátých letech 20. století jich z dotazovaného vzorku nejvíc, celých 76%, sledovalo kriminální seriály.⁶⁰

⁵³ SMETANA, M. *Televizní seriál a jeho paradoxy*. S. 36.

⁵⁴ Rozebráno v samostatném oddílu níže.

⁵⁵ Rozebráno v samostatném oddílu níže.

⁵⁶ Československý kriminální seriál, 1982. Režie Jaroslav Dudek, scénář Jaroslav Dietl.

⁵⁷ Československý kriminální seriál s komediálními prvky, 1986. Režie Antonín Moskalyk, scénář Jiří Marek, zároveň také tvůrce literární předlohy.

⁵⁸ SMETANA, M. *Televizní seriál a jeho paradoxy*. S. 44.

⁵⁹ Rozebráno v samostatném oddílu níže.

⁶⁰ FERAB, Z. *Některé problémy televizní dramaturgie*. S. 77-95.

3.1 Hříšní lidé města pražského

První československý kriminální seriál pocházející ze spolupráce Československé televize a Barrandovských filmových studií je *Hříšní lidé města pražského*. Tato spolupráce se ukázala jako oboustranně výhodná i pro následující televizní tvorbu. Seriál, díky větším prostorům ateliérů a modernější technologii, dosahoval na kvalitativní výši jako filmová tvorba určená pro veřejné promítání. Premiérové vysílání probíhalo od září do prosince roku 1969 na Československé televizi s periodicitou jednoho týdně v množství třinácti dílů.

Jako předloha byla zvolena stejnojmenná kniha tehdy ještě žijícího spisovatele Jiřího Marka, což přineslo výhodu ve formě spolupráce autora na scénáři s Jiřím Sequensem, který byl zároveň v roli režie. Do hlavní role vyšetřovatele rady Vacátka byl obsazen Jaroslav Marvan.⁶¹

Hříšní lidé města pražského je černobíle zpracovaný seriál, umístěn do 20. let 20. století v prvorepublikové Praze. Zmapování tohoto území, i nálady je vedle řešení kriminálních případů nejdůležitější součástí spektra seriálu. Rada Vacátka je postava do prostředí zasazená, znalá a známá většiny činitelů nezákonného jednání. Epizody rozebírají jednotlivé zločiny vycházející z pravdivé historické události. Vyšetřování je založeno na dobráckém a férovém přístupu policie, bez nadměrného používání násilí.

„Seriál Hříšní lidé města pražského byl postaven na klasickém schématu detektivních seriálů. Rada Vacátka i trojlístek jeho pomocníků měli jenom jednu tvář – služební. V žádné epizidě nebylo o žádném z nich řečeno, jestli je například ženatý, nebyla ukázána jeho rodina, ani jeho život mimo služební hodiny. Ani při samotné akci se nedaly postřehnout žádné odchylky od prvního plánu, které by umožňovaly učinit si představu o charakteristických vlastnostech detektivů. V průběhu pokračování narůstali hrdinové do absurdních rozměrů – žili jenom pro svou pátrací akci. To ovšem nijak nezeslabovalo jejich divácký ohlas. Divák přilnul ke svým postavičkám, které žili svůj asketický život na obrazovce, jenom pro zábavu.“⁶²

⁶¹ MOC, J. *Seriály od A do Z Lexikon českých seriálů*. 1. vyd. Praha: Česká televize v Edici ČT, 2009. r. 80-81. ISBN 978-80-7404-036-8

⁶² FERAB, Z. *Některé problémy televizní dramaturgie*. S. 154.

Obliba seriálu vynesla čtyři celovečerní filmová zpracování nezávislého pokračování v letech 1970 a 1971: *Pěnička a paraplíčko*, *Partie krásného dragouna*, *Smrt černého krále* a *Vražda v hotelu Excelsior*, se stejným hereckým obsazením. Volné seriálové pokračování ve formě *Panoptikum města pražského* v roce 1986 již neobsahovalo postavu rady Vacátka, protože představitel J. Marvan zemřel v roce 1974 a dále odlišní *Hříšní lidé města brněnského* z roku 1997. Obě následující seriálová zpracování byla již v barevném provedení.⁶³

V detektivním zpracování let následujících se kriminální živly často ukazují jako bezcharakterně sestavené postavy. V *Hříšných lidech města pražského* se však jedná o osoby často s existenčně nutnými důvody ke zločinu a jejich hříchy proti zákonu v divácích zanechávají soucit a pochopení. Mluva postav je přizpůsobena jejich sociálnímu zařazení s lehkým dobovým nádechem ve formě jednotlivých staročeských výrazů. Kostýmy i kulisy odpovídají dobovému zařazení jen s drobnými úpravami pro televizní zpracování.⁶⁴

Reprízování se seriál *Hříšní lidé města pražského* opakuje prakticky každoročně v hlavním vysílacím čase na České televizi a na TV Barrandov.⁶⁵ Jeho sledovanost v roce 2014 od osmi hodin večer dne 28. srpna přesáhla 504 tisíc diváků z cílové skupiny 15+, což byl třetí nejsledovanější pořad tento večer.⁶⁶

3.2 Třicet případů majora Zemana

Kvalitním dílem československé produkce je seriál *Třicet případů majora Zemana*, který režíroval Jiří Sequens. Scénáře k rozsáhlému dílu čítajícímu 30 epizod sepsali Jaroslav Šikl, Jan Otčenášek, Oldřich Železný, Jan Kovář, Jiří Sequens a další.

⁶³CESKATELEVIZE.CZ. *Do televizí se dostala premiéra seriálu Hříšní lidé města pražského*. [online]. [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kalendarium/67975-do-televizi-se-dostala-premiera-serialu-hrisni-lide-mesta-prazskeho/line>

⁶⁴ Vlastní pozorování seriálu *Hříšní lidé města pražského*.

⁶⁵ KRIMISERIALY.JUK.CZ. *Seriál Hříšní lidé Města pražského*. [online]. [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://krimiserialy.juk.cz/hrisnilidemestaprazskeho/>

⁶⁶ MEDIAGURU.CZ. *Zahájila další novinka, Kdo je kdo? vidělo 400 tis*. Diváků. [online]. [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://www.mediaguru.cz/2014/08/zahajila-dalsi-novinka-kdo-je-kdo-videlo-400-tis-divaku/#.VUdZ6vntmko>

Každá díl zobrazoval jednotlivý případ inspirovaný skutečnou událostí mezi lety 1945-1973.⁶⁷

„Seriál byl nejrozsáhlejším projektem tehdy Československé televize a vyrobila ho Ústřední redakce armády, brannosti a bezpečnosti. Děj se odehrává v letech 1945 až 1973. Hlavním hrdinou je příslušník Sboru národní bezpečnosti Jan Zeman, který se z venkovského policisty postupně vypracuje až na náčelníka pražské kriminálky. Seriál vznikl v době hluboké normalizace a měl především propagovat a obhajovat činnost bezpečnostního aparátu socialistického Československa, na druhé straně pak „odhalovat“ odpůrce režimu. Na koncepci a natáčení seriálu se ostatně podílel tiskový odbor ministerstva vnitra. Jako všechno v té době i tady se řada událostí podávala záměrně zkresleně a fakta se účelově měnila. (...) Přesto totální překrucování dějin poválečného vývoje Československa mělo u diváků poměrně značný ohlas. Nejrůznější snahy po listopadu 1989 o tzv. „dovysvětlení“ či „rozklíčování“ jednotlivých příběhů se většinou minuly účinkem a paradoxně seriál ještě víc zpopularizovaly.“⁶⁸

V Hlavní roli Jana Zemana se ve všech dílech představuje Vladimír Brabec a doktora Veselého ztvárnil Vladimír Ráž. Dále se zde objevuje početný vyšetřovací tým bez vysoké důležitosti. Ženské role zde význam měly jen okrajový, jako například dvě Zemanovy manželky a jeho matka. V průběhu premiérového vysílání seriálu se v něm vystřídali dobově uznávaní herci ve vysokém počtu, ať na straně podezřelých, zločinců či svědků.⁶⁹

Seriálové zpracování *Třiceti případů majora Zemana* je na svou dobu velmi propracované. Důraz na detaily a na první pohled neviděné souvislosti jsou dovedeny do vysoké kvality. Příběhy jsou často propracované, ale mnoho času je vyplýváno na ideologická sdělení prozrazující viníka v brzkých stádiích epizod. Pro diváky zajímavé zápletky, často odsuzované díky historickým souvislostem, přinesly do české kriminální seriálové tvorby značný pokrok a posun k osobitější tvorbě. I když major Zeman patří v nynějších debatách k nejdiskutovanější postavě, rozhodně ve svém televizním zpracování přinesl do českého seriálu mnoho dobrého.⁷⁰

⁶⁷ MOC, J. *Seriály od A do Z Lexikon českých seriálů*. S. 240- 241.

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ MOC, J. *Seriály od A do Z Lexikon českých seriálů*. S. 240-241.

⁷⁰ Vlastní pozorování seriálu *Třicet případů majora Zemana*.

„I když byl normalizační televizní seriál Třicet případů majora Zemana koncipován jako cyklus složený z jednotlivých uzavřených příběhů, obsahuje určitý počet politických a státobezpečnostních děl, jejichž děj na sebe navazuje: někdy bezprostředně po sobě, jindy s odstupem několika let. Záměr tvůrců seriálu je v kontextu celého díla jasný. Chtěli tímto způsobem dokumentovat, jak spolu podle oficiálního výkladu dějin jednotlivé etapy budování socialismu v Československu souvisely a jak probíhal a vyvíjel se boj nepřátel proti lidově-demokratickému. resp. Socialistickému režimu – ať již šlo o souvislosti skutečné, historické, nebo vyfabrikované na pracovištích ústavu marxismu-leninismu či ministerstva vnitra.“⁷¹

Seriál byl v posledních letech reprízován roku 2011 a 2013 na televizní stanici TV Barrandov, která své programové schéma často zaměřuje na seriály z výroby československé produkce, kde si vysloužil u diváků úspěch⁷²:

„Televize Barrandov se opět obrací ke svému „osvědčenému formátu“ – normalizačnímu seriálu Třicet případů majora Zemana, který ji přináší nadprůměrnou sledovanost. První díl nabídla barrandovská televize v pondělí 7. ledna 2013 a šlo o nejsledovanější pořad pondělního vysílání TV Barrandov. V průměru první díl zhlédlo téměř 400 tis. diváků při 9% podílu (D15+), v mladší skupině 15-54 byl podíl ještě vyšší – 12 %.“⁷³

⁷¹ KOPAL, P. *Film a dějiny 2 Adolf Hitler a ti druzí – filmové obrazy zla*. S. 272.

⁷² MEDIAGURU.CZ. *Komunistické seriály na TV Barrandov sledovanější než Hlavní zprávy*. [online]. [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: http://www.mediaguru.cz/2013/01/komunisticke-serialy-na-tv-barrandov-sledovanejsi-nez-hlavni-zpravy/#.VU-Mk_ntmko

⁷³ Tamtéž.

4 KRIMINÁLNÍ SERIÁL PO REVOLUCI

Seriálová, i jiná televizní tvorba po listopadové revoluci v 1988 zaznamenala místo uvolnění a rozmachu tvůrčí krizi. Uvolněná atmosféra a obměna vedení přenesly do studií rozpaky a osoby sice vzdělané převážně ve filmové tvorbě, ale režimem poznamenané. Díky dřívějšímu zneužívání seriálové tvorby existoval vcelku všeobecný názor, že seriál je záležitost pokleslá a pro intelekt společnosti urážlivá. Tím pádem i finančně neperspektivní.

Celá televizní tvorba bojovala s postojem k tématům ve snaze absolutní demokratické myšlenky. Diváctvo zas stále hledalo prokomunistické myšlenky z obav návratu socialistického režimu. Díky tomuto pnutí byla původní československá tvorba strojená a neměla dlouhého trvání v oblíbě. Seriály z let předešlých byly paušálně odmítány a kategoricky odsuzovány.⁷⁴

Pokusy o novou seriálovou tvorbu přinesly několik úspěšných děl, jako například *Dobrodružství kriminalistiky*⁷⁵ z českoněmecké koprodukce či *Obyčejná koňská historie*.⁷⁶

Znovu-prosazení československého seriálu byl úkol složitý. Většina tvůrců se vracela k historickým tématům mapujícím komunistický režim. Kromě pár výjimek, jako je například *Konec velkých prázdnin*, byly diváky nepopulární. Lidé chtěli vidět novinky a nevracet se k blízké minulosti.

Porevoluční doba dovolila návrat dříve zakázaných či exilových autorů. Jedním z nich je Josef Škvorecký se svým seriálem *Hříchy pro pátera Knoxe*.⁷⁷

4.1 Dobrodružství kriminalistiky

Jedním z prvních seriálů odvysílaných po listopadové revoluci v roce 1988, připravovaných však ještě v předešlých letech, je *Dobrodružství kriminalistiky*. Jedná se o dílo vytvořené v koprodukci nejprve Československé televize, později České televize,

⁷⁴ SMETANA, M. *Televizní seriál a jeho paradoxy*. S. 75-78.

⁷⁵ Rozebráno v samostatném oddílu níže.

⁷⁶ MOC, J. *Seriály od A do Z Lexikon českých seriálů*. S. 292.

⁷⁷ SMETANA, M. *Televizní seriál a jeho paradoxy*. S. 75-78.

se společností Krátký film a německou firmou Schwarzwald Film. Díky kvalitnímu zpracování a divácké oblibě se do spolupráce zapojili další němečtí filmoví výrobci, a to SWF Baden Baden a SWF Köln. Seriál vycházel mezi rokem 1989 a 1993 ve čtyřech sériích s rozdílným počtem dílů, a to 8x8x5x5. První série se začala točit již v roce 1988, o čemž svědčí i sestřih epizod v úvodní znělce obsahující všechny díly.⁷⁸

Tvůrčí štáb se skládal s režiséra Antonína Moskalyka, kameramana Juraje Šajmoviče a scénáristů Antonína Moskalyka, Pavlína Moskalykové a Jana Šikla. Tým zůstal po celou dobu natáčení stabilní a jeho složení bylo neměnné. U hereckého obsazení se vycházelo u jednotlivých dílů z řad dobově uznávaných českých i německých herců a jejich celkový počet přesáhl 600 osob. Díky kombinaci herců je sluchově postřehnutelný dabing a neodpovídající pohyby úst při seriálových dialozích. V hlavních rolích všech dílů převládá české herecké obsazení.

Dobrodružství kriminalistiky je neobvykle stylizovaný, dvaceti šesti dílný seriálový komplex bez apriorních seriálových rysů, tedy hlavních jednotných postav a prolínající se jejich příběhové linky. Díly seriálu jsou komplexně uzavřené celky popisující historické milníky kriminalistiky propojené tématem. Časovou osou a uspořádáním odpovídají celovečernímu filmu.⁷⁹

Díly seriálu jsou historickým záznamem významných vědeckých a technologických objevů v rámci vědecké kriminalistiky přepracovaných pro televizní vysílání. Jejich dějepisná přesnost je poupraveno jen z důvodu vysílatelnosti a to hlavně v rámci jazykové složky, tedy upravování a počesťování jmen a slovosledu.

Jednotlivé díly jsou pojmenovány symbolickým krátkým názvem odhalujícím náznakem, o jaký vědní obor či objev se bude jednat. Historické zařazení je vidno až při samostatném sledování. V první sérii se divák setká s nejvíce zásadními událostmi jako je vznik metody pro získávání otisků prstů, metoda odhalení jedu v lidské tkáni nebo balistické testování kulek.⁸⁰

Seriálové zpracování i přes poměrně vážná témata využívá humorné stránky věci v rámci všeobecné slušnosti, která je ve zločinném prostředí občas až nevhodná. Přibližuje však seriálovou tvorbu širšímu publiku a popularizuje technické výrazy i objevy. Obrazové a vizuální zpracování je na svou dobu značně pokročilé a v České

⁷⁸ MOC, J. *Seriály od A do Z Lexikon českých seriálů*. S. 48-51.

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ Tamtéž.

televizi díky široké spolupráci předčívající ostatní televizní tvorbu i několik let poté nepřekonané.⁸¹

Seriál *Dobrodružství kriminalistiky* získal jak u svého premiérového, tak i u mnoha reprízovaných vysílání vysokou sledovanost. Vysílací čas, v pátek od osmi hodin večer na České televizi u opakování v roce 2006 dosahoval sledovanosti okolo jednoho milionu diváků ve věku mezi 15 a 55 lety.⁸² V roce 2012 sledovanost přesahovala v průměru na díl přes devět set tisíc diváků a ukotvila *Dobrodružství kriminalistiky* v nejpoblárnější padesátce vysílaných pořadů za měsíc leden v České televizi.⁸³

4.2 Hříchy pro pátera Knoxe

Seriál z československé produkce vysílán v České televizi od roku 1992. Režie všech deseti dílů se ujal Dušan Klein, kamery Jiří Kadaňka, scénáře Dušan Klein a literární předloha od Josefa Škvoreckého.⁸⁴ Škvorecký byl inspirován reálnou postavou Ronalda Arbuthnotta Knoxe, anglikánského teologa a hlavně spisovatele teologické a detektivní literatury.

Ve své knize detektivních povídek *The Best Detective Stories of the Year*, publikované 1929, představil v deseti bodech pravidla pro správné psaní detektivky.⁸⁵ Škvorecký tyto pravidla ve své knize zmíní a později poruší. Těmi pravidly jsou: „1. zločinec musí být někdo, o němž je zmínka brzo na začátku příběhu. 2. všechny nadpřirozené nebo nepřirozené faktory jsou zcela vyloučeny. 3. není přípustná víc než jedna tajná místnost nebo tajná chodba; i ta je přípustná pouze tehdy, odehrává-li se děj ve stavbě, kde lze takové zařízení předpokládat. 4. nesmí být použito žádného "dosud neobjeveného" jedu ani přístrojů a metod, které vyžadují dlouhého vědeckého vysvětlování na konci příběhu. 5. v příběhu nesmí vystupovat žádný Číňan. 6. k řešení

⁸¹ Vlastní pozorování seriálu *Dobrodružství kriminalistiky*.

⁸² NOVINKY.CZ. *TV sledovanost: Nejvíc táhne nostalgie*. [online]. [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/kultura/92412-tv-sledovanost-nejvic-tahne-nostalgie.html>

⁸³ AMPRAHA.CZ. *Dobrodružství kriminalistiky*. [online]. [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/sledovanost/zebricky/2012/nejsled_01_ct1_2012.pdf

⁸⁴ MOC, J. *Seriály od A do Z Lexikon českých seriálů*. S. 78-79.

⁸⁵ FEXT.CZ. *Holmesologové: Ronald Arbuthnot Knox*. [online]. [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://www.fext.cz/cokoliv/sh-knox.htm>

nesmí detektivovi dopomoci náhoda, ani nesmí být veden nevysvětlitelnou intuicí. 7. pachatelem nesmí být sám detektiv. 8. detektiv nesmí odhalit žádnou stopu, aniž ji hned neodhalí také čtenáři. 9. duchem chudý přítel detektivův, jeho „Watson“, nesmí zatajit žádné myšlenky, které se mu honí v hlavě; musí mít inteligenci mírně, ale jen velmi mírně podprůměrnou. 10. nesmí se vyskytovat dvojčata nebo dvojníci.“⁸⁶

Televizní zpracování propojuje několik stěžejních postav provázejících diváka od prvního do posledního dílu. Jedná se o detektivní duo Petra Kostky v roli kapitána Maliny a Pavla Zedníčka v roli kriminalisty Švestky. Hlavní ženskou roly odsadila Zlata Adamovská jako barová zpěvačka Eva Adamová, napomáhající ženským rozumem oběma vyšetřovatelům a usvědčuje pachatele.

Premiérové vysílání *Případů pro pátera Knoxe* bylo koncipováno jako živé vysílání, které uváděl a vstupoval do něj Dušan Klein. Zval si do studia hosty a odpovídal na fiktivní telefonické hovory. Hlavním účelem jeho vstupů bylo, aby zapojil diváky do soutěžní interakce v pořadu. Každý díl porušoval jedno z pravidel R.A. Knoxe a diváci mohli hádat, které to bylo. Jedná se o první zapojení publika v kriminálních seriálech na obrazovkách České televize. Tento styl je typický pro výslovně soutěžní typy pořadů, ale jak velmi vysoká sledovanost až 5 milionů⁸⁷ a aktivita diváků ukázala, že funkčnost není omezena.⁸⁸

Možnost pro telefonické výherní hlasování byla propojena s přímým přenosem pěveckého vystoupení Adamovské a sestřihem klíčových okamžiků jako nápovědy. Tato píseň se stává znělkou určeného dílu a několikrát se v něm objevuje. Vždy do určité míry charakterizuje zápletku, i když jen náznakově a v některých dílech i nenápadně napovídá k rozuzlení.

V *Případech pro pátera Knoxe* je znatelná inspirace zahraničními seriály a americkou kulturou. Jména herců se často zkracují do amerikanismů, i když obsazení mají typicky česká jména. I vyjadřování se objevuje mnoho nových výrazů převzatých s anglického jazyka. Mluva je jinak ve vysoké míře slangová a nevyhýbá se vulgárním

⁸⁶ ŠKVORECKÝ, J. *Hříchy pro pátera Knoxe*. 1. Vyd. Praha: Mladá fronta, 1991. ISBN: 80-204-0229-2

⁸⁷ ŠEFLOVÁ, S. SUPER.CZ. *Zlata Adamovská jako zpěvačka? Její vystoupení naživo sledovalo 5 milionů lidí*. [online]. [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://www.super.cz/303483-zlata-adamovska-jako-zpevacka-jeji-vystoupeni-nazivo-sledovalo-5-milionu-lidi.html>

⁸⁸ MOC, J. *Seriály od A do Z Lexikon českých seriálů*. S. 78-79.

výrazům. V seriálu se objevují plakáty amerických herců a celkové vyhlížení knižní adaptace se snaží o co nejmodernější vzhled se zahraničními prvky.⁸⁹

Reprízování detektivní série v posledních letech proběhlo v roce 2007, 2010, 2012 dvakrát se sledovaností okolo 148 000 diváků na TV Barrandov v cílové skupině 15+ v pátečním prime-timu, tedy po osmé hodině večerní⁹⁰ a naposledy v roce 2014, kde je sledovanost neznámá.⁹¹

Díky velkému úspěchu se Česká televize rozhodla vytvořit volné desetidílné pokračování v roce 1995, s názvem *Hříchy pro diváky detektivek*. Režie, kamera, scénář i literární předloha zůstaly beze změny jmen, ale všechny hlavní postavy přeobsadily. V roli barové zpěvačky, nyní Dagmar, angažovali Dagmar Havlovou a jako vyšetřovatelské duo Vladimíra Javorského s Janem Kanyzou. Další odlišností bylo vysílání ze záznamu a přímý přenos se týkal jen informativních vsuvek Dušana Kleina.⁹²

Odhalování závěru se již netýkalo jasně daného bodu ze seznamu Knoxe, ale šlo o vyřešení celkové zápletky za pomoci sledování dějové linky, jasně určených klíčových bodů totožně opakovaných v hudební vsuvce zpívané D. Havlovou. Seriálové pokračování *Hříchy pro diváky detektivek* si získal své fanoušky, ale ve sledovanosti nikdy nedosáhl na úroveň svého předchůdce.⁹³

⁸⁹ Vlastní pozorování seriálu *Hříchy pro pátera Knoxe*.

⁹⁰ POLÁK, L. DIGIZONE.CZ. *Nova podlehla včera Primě family. Finále Hlasu skončilo pod milionem diváků*. [online]. [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://www.digizone.cz/clanky/nova-podlehla-vcera-prime-family-finale-hlasu-skoncilo-pod-milionem-divaku/>

⁹¹ KRIMISERIALY.JUK.CZ. *Seriál Hříchy pro pátera Knoxe*. [online]. [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://krimiserialy.juk.cz/hrichypropateraknoxe/>

⁹² MOC, J. *Seriály od A do Z Lexikon českých seriálů*. S. 78-79.

⁹³ KRIMISERIALY.JUK.CZ. *Seriál Hříchy pro pátera detektivek*. [online]. [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://krimiserialy.juk.cz/hrichyprodivakdetektivek/>

5 VZNIK DUÁLNÍHO VYSÍLACÍHO TELEVIZNÍHO SYSTÉMU A JEHO VLIV NA KRIMINÁLNÍ SERIÁL

Již před samotným zánikem České a Slovenské federativní republiky nastala jednání, která přerozdělila, zatím jen v písemné formě, jak státní správu, tak i Československou televizi. I když původní veřejnoprávní Československé televize měla sídlo v Praze, existovala již Slovenská televize. V půlnoci z 31. prosince 1992 na 1. ledna 1993 vznikli nejen dvě absolutně nové republiky, tedy republika Česká a Slovenská, ale také dvě nové televizní stanice, tedy Česká televize a Slovenská televize.⁹⁴

Od roku 1991 umožnilo tehdy ještě Československo vznik tzv. duálního systému, což je existence soukromých a veřejnoprávních televizních vysílání vedle sebe a přístupné pro všechny. Jako první televizní vysílatel takto učinila TV Premiéra, která po splnění licenčních podmínek získala k 26. listopadu 1992 licenci pro televizní vysílání na území Prahy a středních Čech. Vysílání začalo ke dni 20. června 1993. O rok později TV Premiéra požádala o rozšíření licence na celorepublikové vysílání, které jí byla udělena.⁹⁵

TV Premiéra postavila vysílací program převážně na převzatých filmových a seriálových produktech. Z vlastní dílny pocházely pořady jako *Svět 1995*, *Kinorevue*, *Vaříme s...* či *Dotkněte se hvězd*.⁹⁶

4. února 1994 začala vysílat první celostátní soukromá televizní stanice TV Nova. V žádosti o licenci uvedli zakladatelé záměr vysílat pořady pro intelektuálně založenou sociální vrstvu. Tyto idea hned první vysílací den vymizela a programové schéma bylo zaměřeno na masové diváctvo.⁹⁷

⁹⁴ STEIN, E. *Česko - Slovensko: konflikt, roztržka, rozpad*. 1. Vyd. Praha: Academia, 2000. ISBN: 80-200-0752-0

⁹⁵ IPRIMA.CZ. *Historie společnosti*. [online]. [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.iprima.cz/o-spolecnosti/historie-spolecnosti>

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ ZAHRÁDKOVÁ, M. TYDEN.CZ. *Čtvrtstoletí českých médií. Díl druhý (1994–1999)*. [online]. [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/tisk/ctvrtstoletí-ceskych-medii-díl-druhý-1994-1999_262024.html#.VUYEM_ntmkp

Počátek vysílání odstartoval *Obecnou školou*⁹⁸ od Jana Svěráka, předcházen *Televizními novinami* a následován americkým filmem⁹⁹ *Krotitelé duchů*¹⁰⁰. Do čela TV Nova se prosadil Vladimír Železný, který také jako jediný generální ředitel měl vlastní pořad ve vysílání, *Volejte řediteli*, kde odpovídal na dotazy diváků.

Další původní pořady byly například *Sedmička*, *Na vlastní oči*, *Snídaně s Novou* nebo *Občanské judo*. Většina programů jako u TV Premiéry však TV Nova převzala ze zahraniční tvorby. Mezi převzaté kriminální seriály vysílané od počátku patřily americké kriminální seriály *Columbo* a *To je vražda napsala*.¹⁰¹ Z vlastní tvorby TV Nova představila seriály sitkomového typu sloužící čistě pro pobavení.¹⁰²

Česká televize nemohla dlouho odolávat tlaku kultovních zahraničních kriminálních seriálů, které si své diváky získávaly každou další epizodou. Jejich reakcí na to byl pokus o vlastní díla ve značně zamerikanizovaném stylu. Jako hlavní dílo takto produkovaného seriálového typu je nutno uvést *Detektiva Martina Tomsu*, který se na obrazovkách České televize udržel několik let. Brzy jej začal doprovázet kriminální seriál *Případy detektivní kanceláře Ostrozrak*, kde se již navrátil český laskavý humor, tolik podobný předešlým kriminálním dílům České televize.

Se vznikem soukromých stanic na českém televizním trhu působících v duálním mediálním systému bylo hned od počátku množství seriálů vysoké. V úterý 4. května 1999 odvysílaly české televize 32 seriálů a hned v pátek o měsíc později, 18. června již 37. Z tohoto počtu jsou doloženy jen 4 seriály českého původu a ostatní zahraniční, přičemž výrazně převažovaly americké. Počet seriálů, které se daly zachytit na zahraničních stanicích, se již objevuje v řádu set. Tyto počty v průběhu let výrazně nestoupily, nepočítáme-li nárůst počtu vysílacích stanic. I jejich mezinárodní složení je podobné, tedy vedou seriály amerického původu.¹⁰³ Takto vysokému počtu

⁹⁸ Československý komediální film z roku 1991, premiéra 1. srpna. Režie Jan Svěrák, námět a scénář Zdeněk Svěrák, kamera F. A. Brabec. V hlavních rolích: Libuše Šafránková, Václav Jakoubek, Jan Tříska a Zdeněk Svěrák.

⁹⁹ I.INFO.CZ. *18 je jen začátek!* [online]. [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: http://i.info.cz/urs-att/magazin_nova-narozneniny-132827420509017.pdf

¹⁰⁰ Americký fantasy komediální film s dobrodružnými prvky, 1984. Režie Ivan Reitman, scénář Dan Aykroyd, Harold Ramis a Rick Moranis.

¹⁰¹ I.INFO.CZ. *18 je jen začátek!* [online]. [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: http://i.info.cz/urs-att/magazin_nova-narozneniny-132827420509017.pdf

¹⁰² ZAHŘÁDKOVÁ, M. TYDEN.CZ. *Čtvrtstoletí českých médií. Díl druhý (1994–1999)*. [online]. [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/tisk/ctvrtstoletí-ceskych-medii-dil-druhy-1994-1999_262024.html#.VUYEM_ntmkp

¹⁰³ SMETANA, M. *Televizní seriál a jeho paradoxy*. S. 7.

zahraničních děl přispívá také fakt, že televize na českém území nemají zákonem dané kvóty pro vysílání zahraniční tvorby, ani jiná omezení týkající se netuzemské produkce, jak je obvyklé v jiných státech, například ve Velké Británii.¹⁰⁴

5.1 První převzaté kriminální seriály televizní stanice TV Nova

5.1.1 Columbo

Americký kriminální seriál vysílán od 20. února 1968 na stanici NBC do 30. ledna 2003 je pojmenován jednoslovným označením Columbo. Z původního záměru, odvysílat jeden celovečerní film vznikla po velkém úspěchu vize vytvořit seriál s rotací jednou týdně v hlavní roli s Petrem Falkem. Ostatní tvůrci okolo *Columba* se díky dlouhé době vysílání seriálu v šedesáti devíti epizodách často měnili. Zůstali jen producenti a tvůrci námětu Richard Levinson a William Link. Mezi významné režiséry podílející se na tvorbě je dobré jmenovat Richarda Irvinga a Stevena Spilberga.

Seriál *Columbo* má mnohá myšlenková specifika, která diváka zaujmou a na jejich odhalení čeká řadu dílů, většinou neúspěšně. Mezi zajímavosti patří Columbova manželka, o které je v seriálu často mluveno, ale ani v jedné epizodě není vidět. Další záhadou je Columbovo křestní jméno. I když často při svém vyšetřování ukazoval průkaz, je vždy bravurně maskováno. Dále za zmínění stojí fakt, že i když poručík vyřešil sám 69 vážných zločinů, nikdy nebyl povýšen.¹⁰⁵

Columbo je postaven na znacích tzv. shelocovské dedukce. Koncept seriálu začíná seznámením s vrahem a následné zjišťování motivu, příčiny a okolností za pomoci věty: „Mám ještě jednu otázku.“¹⁰⁶ Na pozicích usvědčených se v *Columbovi* objevují často známí herci i Falkova pravá manželka. Podezřelí a následně i pachatelé bývají často z vyšších sociálních vrstev. Proč tomu tak je scénáristé nikdy nevysvětlili.

¹⁰⁴ SÝKOROVÁ, M a kolektiv. *Britské detektivky: od románu k televizní sérii 2*. S. 38-39.

¹⁰⁵ RADIOTV.CZ. *Columbo slavil úspěch ve více než osmdesáti zemích*. [online]. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: http://www.radiotv.cz/p_tv/t_program/columbo-slavil-spch-ve-vce-ne-osmdesti-zemch/

¹⁰⁶ SERIALZONE.CZ. *Columbo*. [online]. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/columbo/zajimavosti/>

Velká obliba *Columba* se nevztahuje jen na území Spojených států amerických, kde získal za své působení dvanáct cen Emmy¹⁰⁷. Seriál byl odvysílán ve více než v osmdesáti zemích a Peter Falk jako Columbo nahrál mnoho reklam a spotů, jako například spot proti pasivnímu kouření či reklamu na Toyotu.¹⁰⁸

I když se seriál *Columbo* vysílal převážně na soukromých televizních stanicích, kde byly prezentovány celé série od počátečních dílů až po závěrečné, diváci se s ním mohli setkat i na Československé televizi, jednalo se ale jen o vybrané epizody. Důvodem byla jak cenová náročnost koupě dílů, tak brzký konkurenční boj o vysílací práva.

5.1.2 To je vražda, napsala

To je vražda, napsala je kriminální seriál z americké produkce vysílán od 30. září 1984 do 19. května 1996 po dvanáct sezón na stanici CBS. Celý seriál dosáhl 264 dílů a čtyř nezávisle navazujících filmů, a proto je označován za nejdelší americký kriminální seriál. Postava ženské amatérské detektivky měla být reakcí na anglickou *Slečnu Marplovou* od Agathy Christie. Tato nápodoba se týkala i názvu seriálu, kde u Slečny Marplové byly první čtyři epizody vysílány pod označením *To je vražda, řekla*.¹⁰⁹

Hlavní role postavy Jessicy Beatrice MacGill Fletcher se ujala americký herečka britského původu Angela Lansbury. Jako u většiny zahraničních seriálů se počet režiséru šplhá do desítek, zde mezi nejvýznamnější patří Corey Allen, Anthony Pullen Sfaw a Walter Grauman, přičemž režiséři si i v seriálu zahráli ve vedlejších rolích. Jako producenti se objevují Richard Levinson a William Link se snahou zopakovat úspěch získaný seriálem *Columbo*.

To je vražda, napsala popisuje starší spisovatelku detektivních knih, která se vždy čistě náhodou vyskytuje poblíž nějaké vraždy nebo vážného zločinu. Pochází

¹⁰⁷ IMDB.COM. *Columbo (1971–2003) Awards*. [online]. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <http://www.imdb.com/title/tt1466074/awards>

¹⁰⁸ RADIOTV.CZ. Columbo slavil úspěch ve více než osmdesáti zemích. [online]. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: http://www.radiotv.cz/p_tv/t_program/columbo-slavil-spch-ve-vce-ne-osmdesti-zemch/

¹⁰⁹ RADIOTV.CZ. *Seriály: To je vražda, napsala*. [online]. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: http://www.radiotv.cz/p_tv/t_program/serily-to-je-vrada-napsala/

z malého amerického městečka a často sama nebo se svými přáteli cestuje. Díky extrémní všetečnosti a vytrvalosti, za pomoci svých přátel na výhodných postech, vyšetřuje případy. Mezi zmiňované pomocníky patří venkovský lékař i policista. Příběhové schéma je klasicky koncipováno a vždy je řazeno sousledně.

Seriálovou zajímavostí je, že představitelka Jessicy Fletcher byla za svou roli jedenáctkrát nominována na cenu Emmy, ale ani jednou jí nezískala. S tímto počtem si drží prvenství v neoceněných nominovaných herečkách. Jako ocenění na své jméno za postavu J. Fletcher získala čtyřikrát ocenění Zlatý glóbus z deseti nominací. *Seriál To je vražda, napsala* získal cenu Emmy dvakrát.¹¹⁰

5.2 Kriminální seriály České televize bojující o své diváky v počátcích duálního systému

5.2.1 Detektiv Martin Tomsa

Kriminální seriál z produkce České televize *Detektiv Martin Tomsa* je reakcí na dobově vsudypřítomné zahraniční seriály. Česká televize uvádí, že tento cyklus příběhů vznikl na popud dopisů diváků, kteří žádali vidět slavného herce z domácích řad v českém prostředí a jim dobře známých lokacích a aktuálním časovém zařazení.¹¹¹

Seriál začal vznikat již v letech 1992 a 1993 a na televizní obrazovky přišel až mezi lety 1994 a 1998 v ucelených osmnácti příbězích v jednotlivé sérii. Každý díl byl uzavřený celek a obnášel jednotlivý případ z reálné české policejní kauzy nebo popisoval metody z policejní praxe. Epizody propojovala hlavní postava soukromého detektiva Martina Tomsy usazeného v městě Brně a jeho okolí. Kvůli řešení případů se však lokace mění i na zahraniční města jako je například Vídeň.

Do hlavní role byl obsazen divácky oblíbený Marek Vašut, který splňoval složité dramaturgické a režijní požadavky. Příkladem se může zmínit jeho odhodlání v akčních scénách, kdy se ani jednou nenechal nahradit profesionálním kaskadérem. Svou

¹¹⁰ RADIOTV.CZ. *Seriály: To je vražda, napsala*. [online]. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: http://www.radiotv.cz/p_tv/t_program/serily-to-je-vrada-napsala/

¹¹¹ KRIMINALISTIKA.EU. *Detektiv Martin Tomsa*. [online]. [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://kriminalistika.eu/tomsa/tomsa.html>

iniciativou přinesl do seriálu více autentičnosti. Jednalo se také o jeho první dlouholetou roli v seriálové tvorbě.

*„Soukromý detektiv to má mnohem těžší než policie, protože je i před zákonem vlastně soukromá osoba. Na druhou stranu má práce v lecčems lehčí, protože není tak vázán zákonem. Takže může být ve svých aktivitách daleko mnohem pružnější, než si může dovolit policie. Být soukromým detektivem je však velice nebezpečné. Já jako soukromá osoba bych se tak živit nechtěl.“*¹¹², okomentoval svou roli Marek Vašut.

Režie takto rozsáhlého víceletého projektu vystřídala větší počet režisérů, tedy Václava Matějku, Marcela Dekanovského, Vladimíra Kelbla, Milana Růžičku, Rudolfa Tesáčka, Vladimíra Drhu a Jiřího Vanýska. O scénář se podělili k jednotlivým dílům Jan Kostrhun, Josef Bouček, Václav Matějka, Miloslav Jedlička, Josef Šilhavý, Jan Kříž, Václav Šašek, Josef Souchop, Jana Hrušková, Vladimír Drha, Marek Hladký a Pavel Zatloukal.¹¹³ Josef Souchop, dle médií nejdůležitějším dramaturgem seriálu, zapojil do tvorby mnoho pro tehdejší tvorbu neobvyklých poradenských osob. Jedná se o odborníky v chování policie, vyšetřovacích metod a poradce v oboru chování kriminálního a zločineckého podsvětí.¹¹⁴

Detektiv Martin Tomsa jako seriálové dílo v první sérii působil značně úsměvně. Díky napodobování amerického stylu v českých finančních možnostech se muselo kvůli nákladným trikům ulevit na kvalitě scénářů a herců ve vedlejších rolích. Obsazení amatérských herců a herců divadelních popudilo mnoho diváků, a jak v dopisech o takovéto seriálové dílo žádaly, tak jej chtěli zrušit. Česká televize se proto rozhodla následující dvě řady přehodnotit a vynaložila více úsilí do obsazování i tvorby děje, což se jim dle sledovanosti vyplatilo.¹¹⁵

Díky ukončeným dílům mohla Česká televize v reprízách seriálu volit jen určité epizody, čehož v letech 2008 a 2014 využila¹¹⁶. Sledovanost reprízy vysílané od 22:00 v úterý 11. Listopadu 2014 přesáhla 309 tisíc diváků v cílové skupině 15+.¹¹⁷

¹¹² KRIMINALISTIKA.EU. *Detektiv Martin Tomsa*. [online]. [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://kriminalistika.eu/tomsa/tomsa.html>

¹¹³ MOC, J. *Seriály od A do Z Lexikon českých seriálů*. S. 41-42.

¹¹⁴ KRIMINALISTIKA.EU. *Detektiv Martin Tomsa*. [online]. [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://kriminalistika.eu/tomsa/tomsa.html>

¹¹⁵ MOC, J. *Seriály od A do Z Lexikon českých seriálů*. S. 41-42.

¹¹⁶ KRIMINALISTIKA.EU. *Detektiv Martin Tomsa*. [online]. [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://kriminalistika.eu/tomsa/tomsa.html>

5.2.2 Případy detektivní kanceláře Ostrozrak

Detektivní seriál z roku 1999 navazující na českou tradici kriminálních seriálů jako *Hříšní lidé města pražského*, *Panoptikum města pražského* a *Dobrodružství kriminalistiky* je humorně pojatý seriál *Případy detektivní kanceláře Ostrozrak*. Tento televizní produkt je považován za jeden z nejlepších seriálů s krimi tematikou porevoluční produkce České televize.

Šestidílný celek popisuje tři detektivní příběhy z dílny Josefa Škvoreckého a Jana Zábřany: *Vražda pro štěstí*, *Vražda se zárukou* a *Vražda v zastoupení*. Každá samostatný román je rozpracován do dvou seriálových dílů.¹¹⁸

Vražda pro štěstí: Rozdíl od literární předlohy vydané v roce 1962 je znatelný. V knize se jedná o vyprávění doktora filosofie Pivoňky formou vzpomínání na svůj první případ. Zločinem byla vražda jeho zaměstnavatele šéfredaktora Murdocha. Na rozdíl od seriálu je v knize popsáno barvitě spektrum podezřelých osob s důrazem na jejich sociální zařazení a popisem charakterů.¹¹⁹ Seriál naopak přináší více humorných dialogů a rozpracování hlavních postav formou přímého zaznamenání děje situovaného stejně jako v knize do 30. let 20. století.

Vražda se zárukou: Příběh je v literární, stejně jako v seriálové podobě umístěn do předválečného období. Kniha řeší problémy s rasovou nesnášenlivostí a problematičtější účast doktora Pivoňky na případu. V seriálovém zpracování je Pivoňka v centru dění od prvního záběru. Literární předloha předkládá zase rozpracovanější charakteru vedlejších postav a na vedlejší kolej, i když stále výraznou, odsouvá humorné dialogy.¹²⁰ V seriálové produkci je na druhou stranu odsunut dobový problém a převažují vztahová témata se silně antisemitským zaměřením.

Vražda v zastoupení: Vražda disidentského žurnalisty zaměstná znovu doktora Pivoňku v protektorátních Čechách. Román detailně s lehkou nadsázkou propracovává obtížné vztahy doby plné strachu a obav. Když je podezřelým důležitý nacistický

¹¹⁷ MEDIAGURU.CZ. *Ordinace v úterý večer nad úrovní 1,5 mil. diváků*. [online]. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: http://www.mediaguru.cz/aktuality/ordinace-v-utery-vecer-nad-urovni-15-mil-divaku/#.VUZ60_ntmko

¹¹⁸ MOC, J. *Seriály od A do Z Lexikon českých seriálů*. S. 187-188.

¹¹⁹ ZÁBRANA, J. *Vražda pro štěstí*. 2. Vyd. Brno: Moba, 2007. ISBN: 978-80-243-2660-3

¹²⁰ ZÁBRANA, J. *Vražda se zárukou*. 1. Vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. ISBN: 80-202-0020-7

pohlavár, jsou zde popsány obavy ze zveřejnění obvinění na úkor vlastních existenčních otázek.¹²¹ V seriálovém zpracování se zobrazuje nálada doby a díky tomu humorná složka dřívějších epizod chybí. Komické narážky a rozhovory jdou do ústraní a zaobírají se filosofickými úvahami nad chováním jedince v nemilosrdném prostředí.¹²²

Seriálové zpracování pochází z režie Karla Smyczeka, dramaturgie Heleny Slavíkové a Eduarda Verneru. V hlavní roli doktora Pivoňky se představil Ondřej Vetchý a v roli jeho partnerky, jak pracovní, tak v soukromém životě Boženy Skovajsové byla obsazena Barbora Sřncová. Další důležitou rolí je nepřítel inteligentní inspektor Vodička ztvárněný Josefem Somrem.¹²³

Seriál je koncipován jako celovečerní film na pokračování s jednou nadprůměrně inteligentní hlavní postavou doktora Pivoňky a jeho asistentky z nižší sociální vrstvy s intelektem a mluvou spíše podprůměrně vyznávající. Tvoří takto duo, kde jeden druhého doplňuje a vynahrazuje nedostatky svého protějšku. Oba řeší případy pro soukromou detektivní kancelář Ostrozrak s excentrickým vedoucím. Případy přebírají po předchozím selhání státní policie.

Seriálové zpracování Případů detektivní kanceláře Ostrozrak je historicky zpracováno do období 30. a 40. let 20. století, ale dobovými prvky tomu plně neodpovídá. Rozdíly jsou patrné v mluvě postav a hlavně v jejich chování a sociálním zařazení. Kostýmy sice odpovídají, ale interiéry a exteriéry jsou upraveny pro televizní zpracování a diváckou poutavost.¹²⁴

Seriál byl pro svou oblibu ještě mnohokrát reprízován, ale nikdy se již nenavrátil do hlavního vysílacího času. Opakování probíhalo v letech 2006, 2009, 2012 a 2014.¹²⁵ Jejich sledovanost se uvádí jen v procentech na podílu sledovanosti, ale nikoliv v reálných číslech. Například v roce 2009 byl podíl 2,3% s časem vysílání od 11 hodin dopoledne.¹²⁶

¹²¹ ŠKVORECKÝ, J., ZÁBRANA, J. *Vražda v zastoupení*. 1. Vyd. Praha: Mladá fronta, 1967. ISBN:23 - 049 - 67

¹²² Vlastní pozorování seriálu *Případy detektivní kanceláře Ostrozrak*.

¹²³ MOC, J. *Seriály od A do Z Lexikon českých seriálů*. S. 187-188.

¹²⁴ Vlastní pozorování seriálu *Případy detektivní kanceláře Ostrozrak*.

¹²⁵ KRIMISERIALY.JUK.CZ. *Seriál Případy detektivní kanceláře Ostrozrak*. [online]. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <http://krimiserialy.juk.cz/pripadydetektivnikancelareostroznak/>

¹²⁶ MAM.IHNED.CZ. *Sledovanost TV - 39. týden 2009 (21.9.2009 - 27.9.2009)*. [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://mam.ihned.cz/c1-38557470-sledovanost-tv-39-tyden-2009-21-9-2009-27-9-2009>

6 SERIÁLY OKOLO ROKU 2000 A NĚMECKÝ BOOM NA ČESKÝCH TELRVIZNÍCH STANICÍCH

Okolo roku 2000 se mezi zahraniční detektivní tvorbu začala ve větší míře zastoupení objevovat německá a rakouská seriálová tvorba. Tyto seriály byly často natočeny již v minulém desetiletí, ale v České republice jejich vysílací čas nastal až po ověření divácké aktivity ze stran amerických kriminálních seriálů. Vedle rozsáhlé zahraniční tvorby se v Česku tvořil ojediněle zajímavý a rozsáhlý vlastní projekt, a to *Četnické humoresku*.

6.1 Wolffův revír

Kriminální seriál z německé produkce a snaha o tvorbu německé kriminální televizní tvorby po vzoru amerických akčních seriálů, s akcí zaměřenou na hrdinu jedince s neobvyklým morálním kodexem byl pojmenován *Wolffův revír*, podle hlavního vyšetřovatele se stejným jménem. Často využívá svého charisma a rozumu pro objasňování berlínských zločinů.

Seriál byl vysílán premiérově od 17. září 1992 do 24. května 2006 na německé televizní stanici Sat.1.¹²⁷ Celkový počet 159 epizod byl členěn do dvanácti sérií s rozdílným počtem dílů. Na tak rozsáhlém díle pracovalo několik desítek režisérů, s nejvyšším počtem epizod Michael Lahn Manuel Siebenmann, Bodo Fürneisen, Peter Fratzscher, Ralph Bohn a Peter Adam, a scénáristů Karl Heinz Willschrei, Christian Alvarth a Wolfgang Büld.¹²⁸ Seriálové zpracování je zakončeno celovečerním filmem s názvem *Strach*.

Wolffův revír vedle kriminálních příběhů popisuje vztah ovdovělého muže ke své dospívající dceři a jeho životní nesnáze spojené s výchovou dívky v ženu

¹²⁷ SERIALZONE.CZ. *Wolffův revír*. [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/wolffuv-revir/>

¹²⁸ KINOBOX.CZ. *Wolffův revír*. [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.kinobox.cz/film/154825-wolffuv-revir>

a propojením s prací, kde vidí mnoho násilí. Jeho práce je založena na dedukci spojené se zkušeností s obor a striktně postavených vnitřních pravidel.¹²⁹

„Kriminální seriál, který se pohybuje mezi rutinní všedností a zvláštností každého jednotlivého případu a v němž se případy vyšetřují a objasňují s pomocí lidského a často psychologického jemnocitu a menšího fyzického nasazení. V centru dění stojí komisař Andreas Wolff (Jürgen Heinrich), angažovaný čtyřicátník s rozumem, srdcem a citem pro oběti a pachatele, pro něhož je spravedlnost někdy důležitější než zákon. Při řešení případů v hlavním městě Berlíně Wolffa účinně podporují jeho spolupracovníci. Kolega Günther Sawatzki (Klaus Pönitz) je Wolffovou pravou rukou a často mu pomáhá z nebezpečných situací.“¹³⁰

Seriál byl poprvé vysílán na české televizní stanici TV Prima mezi roky 2004 a 2006, následně reprízován každá rok až do 2010. Všechny série v řadě začala vysílat TV Prima v odpoledních hodinách v červnu 2014.¹³¹ Sledovanost premiérových dílů v českém dabingu se pohybovala pravidelně okolo jednoho milionu diváků 15+. Tentýž rok vyhrál Wolff anonymní anketu internetového serveru Novinky.cz o nejoblíbenější německý kriminální seriál.¹³²

6.2 Komisař Rex

Atypicky pojatý kriminální seriál, kde je v hlavní roli německý ovčák Rex. Jeho nadpřirozená inteligence značně neodpovídá schopnostem jakýchkoliv psů, ale diváky tento nápad zaujal a ostatní zvířecí hrdinové jej mají za měřítko. Seriál *Komisař Rex* byl premiérově vysílán mezi roky 1994 až 2004 na německé stanici ORF.¹³³

„Když se spojí pes, lidský společník a policie, může z toho vyjít kolikrát něco zajímavého. Stejně tak tomu je i v tomto seriálu s názvem "Komisař Rex", který vznikl

¹²⁹ Vlastní pozorování seriálu *Wolffův revír*.

¹³⁰ KINOBOX.CZ. *Wolffův revír*. [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.kinobox.cz/film/154825-wolffuv-revir>

¹³¹ KRIMISERIALY.JUK.CZ. *Seriál Wolffův revír (Wolffs Revier)*. [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://krimiserialy.juk.cz/wolffuvrevir/>

¹³² PARABOLA.CZ. *Výsledky sledovanosti Prima TV v 9. týdnu roku 2004*. [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.parabola.cz/zpravicky/138/vysledky-sledovanosti-prima-tv-v-9-tydnu-roku-2004/>

¹³³ SERIALZONE.CZ. *Komisař Rex*. [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/komisar-rex/>

v produkci ORF a SAT.1 v roce 1992. První díly byli odvysílány v roce 1994. Páníčků se od prvního dílu vystřídal již nespočet, Rex vyšetřil mnoho kriminálních případů a snědl řadu oblíbených pochoutek, kterými pro něj jsou housky se salámem. Vedle čtyřnohého kolegy se vystřídal např. Tobias Moretti (Richard Moser), Gedeon Burkhard (Alex Brandtner), Alexander Pschill (Marc Hoffman), Elke Winkens (Niky Herzog) a v posledním případě italský herec Kaspar Capparoni (Lorenzo Fabbri), který přichází z Italské kriminálky. Někteří zemřeli, jiní odešli.¹³⁴

Postava psa Rexe byla sice uniformována, ale i její představitelé se často střídali, stejně jako počet tvůrců seriálu. Mezi neproduktivnější režiséry epizod patří Hans Werner a Michci Riebl. Původní seriál měl 118 dílů řazených do 11 sérií s rozdílným počtem dílů.¹³⁵ Díky své oblibě se do dnešní doby natáčí volné pokračování *Návrat komisaře Rexe* se stejně stylizovanými příběhy. Toto pokračování však probíhá v italsko-rakouské produkci z důvodu koupě práv italskou televizí.¹³⁶

Vysílání *Komisaře Rexe* se v počátku ujala na českém území televizní stanice TV Prima od roku 2001 a o reprízování se od roku 2009 dělí s TV Nova, která má práva pro stejné epizody.¹³⁷ V premiérových dílech na TV Prima se sledovanost pravidelně pohybovala okolo 1, 5 milionu diváků v nedělním vysílacím čase od osmi hodin večer.¹³⁸

¹³⁴ KOMISARREX-SERIAL.WZ.CZ. *Rex is back!* [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.komisarrex-serial.wz.cz/serial.htm>

¹³⁵ SERIALZONE.CZ. Komisař Rex. [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/komisar-rex/obsazeni/>

¹³⁶ I60.CZ. *Psí komisař Rex řeší vraždy již dvacet let.* [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: http://www.i60.cz/clanek_9836_psi-komisar-rex-resi-vrazdy-jiz-dvacet-let.html#.VU-l8fntmko

¹³⁷ KRIMISERIALY.JUK.CZ. *Seriál Komisař Rex.* [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://krimiserialy.juk.cz/komisarrex/>

¹³⁸ PARABOLA.CZ. *Výsledky sledovanosti Prima TV v 14. týdnu roku 2004 a 1.čtvrtletí 2004.* [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.parabola.cz/zpravicky/298/vysledky-sledovanosti-prima-tv-v-14-tydnu-roku-2004-a-1-ctvrtleti-2004/>

6.3 Kobra 11

„Jejich revírem je dálnice, jejich tempo je vražedné. Jejich protivníci jsou překupníci kradených aut, vrahové a vyděrači. Muži z Kobry 11 pracují ve dne v noci, jejich úkolem je chránit naši bezpečnost.“¹³⁹

Seriál z čistě německé produkce vysílán od 12. března 1996 na německé televizní stanici RTL je *Kobra 11*. Seriál plný akčních scén, výbuchů a velkokapacitních, finančně náročných akčních efektů. Seriál se proslavil výbuchy aut převážně drahých značek. Inspirace americkou kriminální a akční tvorbou je zjevná při prvním pozorování. Seriál pro svůj úspěch je rozšiřován o další epizody i v nynějších dnech. *Kobra 11* se v České republice vysílá na televizní stanici TV Nova od podzimu 1997.¹⁴⁰

Kobra 11 se zaměřuje hlavně na výrazné efekty, které diváka udrží u obrazovek. Spoléhá na moment překvapení a velkolepé scény. Mimo jiné se však často zabírá lidskými osudy a chováním běžných lidí v nezvykle koncipovaných situacích. Díly jsou zprvu lákavé, ale často předvídatelné scény a závěry diváka nemotivují se dívat na více dílů. Dá se mluvit o prvním úměrném pokusu kriminálního seriálu s americkou finančně náročnou produkcí. Často se zde objevují intimní informace ze životů hlavních postav a ovlivňují děj a souvislosti v jednotlivých epizodách. Díly bývají ukončené, jen s občasnými výjimkami.¹⁴¹

Titulní postavou je agent dálniční policie Simir Grkhan hraný Erdoganem Atalayem, který je vždy spojen s jedním partnerem. Tito společníci se často mění z důvodu seriálové smrti. Dále je doprovází v celku ustálený tým podpůrných vyšetřovatelů.¹⁴² Mezi nejvýznamnější režiséry patří Matthias Tiefenbacher, Robert Sigl, Michael Karen, Diethard Küster, Stephen Manuel, Gabriele Heberling a Marc Hertel.¹⁴³

¹³⁹ SERIALZONE.CZ. *Kobra 11*. [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/kobra-11/>

¹⁴⁰ KOBRAJEDENACT.ESTRANKY.CZ. *Kobra 11*. [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.kobrajedenact.estranky.cz/clanky/o-serialu.html>

¹⁴¹ Vlastní pozorování seriálu *Kobra 11*.

¹⁴² SERIALZONE.CZ. *Kobra 11*. [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/kobra-11/obsazeni/>

¹⁴³ MILUJEMESERIALY.EU. *Kobra 11 - Alarm für Cobra 11*. [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.milujemeserialy.eu/online-serialy/kobra-11-alarm-fur-cobra-11/>

Kobra 11 byla zahájena celovečerním pilotním filmem, který byl natolik reklamě podpořen, že jej v Německu sledovalo přes 10,5 milionu diváků. Následné premiérové epizody měly sledovanost okolo 8 milionů diváků. V českých poměrech se průměrná sledovanost pohybuje okolo 1,9 milionu diváků první premiérově vysílané série.¹⁴⁴

6.4 Četnické humoresky

Další z českých kriminálních seriálů zpracovaných režisérem Antonínem Moskalykem jsou *Četnické humoresky*. Na rozsáhlé dílo se připravoval několik let, i při tvorbě *Dobrodružství kriminalistiky* již byl znám záměr k tvorbě *Humoresek*. Rozpracování do třech sérií po třinácti dílech však nedokončil z důvodu smrti a třetí série se režie ujala jeho dcera Pavlína Moskalyková. Oba dva se podíleli i na tvorbě scénáře ještě s Michalem dlouhým, Petrem Zikmundem, Drahoslavou Makovičkovou a Milošem Fedašem. Zbytek tvůrčího štábu, tedy hlavní kameraman Josef Víšek a dramaturg Josef Souchop dokončili rozsáhlé dílo *Četnických humoresek* jako jeden tým.

V hlavních mužských rolích, se v celé sérii objevuje Tomáš Töpfer jako velitel pátrací jednotky Karel Arazím a Ivan Trojan jako strážmistr Bedřich Jarý. Hlavní ženskou roli květinářky Ludmily a partnerky Arazíma ztvárnila Alena Antalová.

Mimo stálých hereckých postav se v seriálu objevilo mnoho slavných českých, herců, ale i většina brněnských divadelních aktérů. V *Humoreskách* platilo, že vedlejší postavy jednotlivých epizod se nesmí objevit v epizodách dalších. Rekvizitní a kostýmové zpracování zasazené do první republiky bylo velmi cenově nákladné a skvěle historicky zpracované, ale díky častému reprízování úměrné.

Původně se měl seriál za podpory České televize natáčet v pražských studiích, ale pro názorové neshody se výprava přesunula do brněnských ateliérů, kde došlo k realizaci celého díla po dobu deseti let od 1997.¹⁴⁵ Při tvorbě se také používala reálná

¹⁴⁴ KOBRAJEDENACT.ESTRANKY.CZ. *Kobra 11*. [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.kobrajedenant.act.estranky.cz/clanky/zajimavosti.html>

¹⁴⁵ MOC, J. *Seriály od A do Z Lexikon českých seriálů*. S. 32-37.

prostředí, jako stanice četnictva v Brně či exteriérové prvky z moravského venkova i měst.¹⁴⁶

Četnické humoresky propojují fiktivní, ale i archivované historické kriminální příběhy, často spojené s důvtipem vyšetřujících a pachatelů z nižších sociálních vrstev. Děj je doplněn vztahovou linkou mezi hlavními postavami, která se prolíná všemi epizodami a tvoří seriálový propojení. Obě linie, jak vztahová tak detektivní, tvoří ucelené dílo, kde je patrná rovnováha bez převažujících prvků. Epizody často řeší dva zločiny, které využívají větší počet osob v rozsáhlém vyšetřovacím týmu. Zápletky spolu souvisejí jen výjimečně.¹⁴⁷

„Jak již bylo zmíněno, seriál Četnické humoresky sleduje osudy četníků z patrací stanice a hlavně pak jednoho z nich - Karla Arazíma, v seriálu ho neopakovatelně ztvárnil Tomáš Töpfer. Arazím se postupem času přes štábního strážmistra a praporčíka vypracuje až na velitele pátrací stanice. Četníci řeší typické kriminální přestupky tehdejší doby jako například pašování, šmelinaření, fingované krádeže, ale také mnohem zapeklitější případy, někdy i s humornou zápletkou. Oblíbenost seriálu určitě taky pramení z toho, že v humoreskách jak již název napovídá netečou potoky krve, ale případy jsou vykresleny s lidským nadhledem a humorem.“¹⁴⁸

Humoresky odpovídají české televizní tvorbě a přesně vystihují podstatu české kriminální tvorby. Formátově celovečerní film, kde je hlavním poutačem pro diváka vlídný humor, který napomáhá odlehčit kriminální případy. Ty se také odehrávají ve vlídném a konstrukčně dobře vykresleném prostředí s vysvětlením motivu. Uzavřené konce detektivních zápletek, které diváka uspokojí a vztahové linky, s motivujícím zauzlením do dalšího dílu. I když se jedná o televizní produkt s masovou úspěšností, nedehonostuje divákovu inteligenci a využívá přirozené zvědavosti a fantazie podložené tvůrčími podměty.¹⁴⁹

Vysílání *Četnických humoresek* díky dlouhé realizaci probíhalo atypicky. Nejprve se od roku 2000 vysílala první řada, následně první a druhá řada a až v roce 2007 proběhlo sousledné vysílání všech tří sérií. Sledovanost všech dílů byla okolo 90%

¹⁴⁶ CETNICKEHUMORESKEY.CZ. *O seriálu informace o seriálu Četnické humoresky*. [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.cetnickehumesky.cz/o-serialu/>

¹⁴⁷ MOC, J. *Seriály od A do Z Lexikon českých seriálů*. S. 32-37.

¹⁴⁸ CETNICKE-HUMORESKEY-SERIAL.CZ. *Četnické humoresky*. [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.cetnicke-humoresky-serial.cz/>

¹⁴⁹ Vlastní pozorování seriálu *Četnické humoresky*.

z všech aktuálních diváků televize a díky tomu ostatní televizní stanice v tuto dobu nevysílaly cenově nákladné pořady, jelikož jejich sledovanost byla minimální.¹⁵⁰ I u reprízování v roce 2014 dosáhl první díl seriálu odvysílaný 30. června od osmi hodin večer sledovanosti 1,2 milionu diváků.¹⁵¹

Seriál byl ve své době oceněn cenou Českou filmovou a televizní akademií a získal v roce 2005 cenu TýTý, kde diváci hlasují o nejoblíbenější televizní tvorbu. Díky značnému televiznímu úspěchu vzniklo i několik knižně zpracování jednotlivých povídek do ucelených děl. Autoři zpracovávají jasně danou předlohu s použitím scénáristických a televizních podkladů. Knihy jsou koncipovány v er-formě vyprávěcím stylem, kde je autorem příběh odlišného názvu, než je v seriálu a udané místo kriminálního činu hned v nadpisu.¹⁵² Knihy vycházejí pod různými názvy¹⁵³ a od různých autorů, vždy ale popisují specifické prvky udané historicky reálnými příběhy a vymezují se na stejné hlavní postavy. Pro čtenáře je podobnost s knižní předlohou jasná a nejedná se o vlastní tvorbu autorů v pravém slova smyslu.

¹⁵⁰ MOC, J. *Seriály od A do Z Lexikon českých seriálů*. 1.vyd. S. 32-37.

¹⁵¹ MEDIAMANIA.TYDEN.CZ. *Četnické humoresky v neděli s milionovou sledovaností*. [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: http://mediamania.tyden.cz/rubriky/televize-radio/cetnicke-humoresky-v-nedeli-s-milionovou-sledovanosti_275148.html

¹⁵² DLOUHÝ, M. *Četnické příběhy aneb Ve jménu zákona*. 1. Vyd. Praha: Naše vojsko s.r.o., 2012. ISBN: 978-80-206-1325-7

¹⁵³ Názvy jsou např. *Četnické humoresky*-autor: Jan Cézar, *Četnické případy*-autor: Michal Dlouhý, *Četnické příhody*-autor: Michal Dlouhý.

7 SAMOSTATNÁ TVORBA KRIMINÁLNÍHO SERIÁLU TELEVIZE NOVA

Americké kriminální seriály si získávají oblibu po celém světě a využívají mnohokrát opakované a ověřené vzorce úspěchu. V českých poměrech bylo jen otázkou času, kdy se televizní stanice ze soukromého sektoru pokusí o vlastní tvůrčí produkt podobné inspirace. Za první se dá považovat *Kriminálka Anděl*, z převážné produkce televize Nova, kdy se ve skromnějším finančním i námětovém měřítku pokusila o kriminální seriál inspirovaný americkou tvorbou. Je však samozřejmé, že odlišnosti od tvůrčího vzoru jsou pro českého diváka viditelné.

7.1 Kriminálka Anděl

První velkokapacitní kriminální seriál z české televize, který měl reagovat na zahraniční tvorbu, je *Kriminálka Anděl*. I když seriál kopíruje slovenskou předlohu s názvem *Město stínů*¹⁵⁴, i byl natočen stejnou slovenskou společností DNA, je *Kriminálka Anděl* umístěna do českého prostředí s původně vyhlížečícími náměty. Vysílání na televizní stanici Nova probíhalo od 1. září 2008 do 14. prosince 2014 a seriál byl řazen do 4 sérií po epizodách 13x16x16x16 v časovém rozsahu cca 55 minut. Od druhé série se seriál začal odlišovat od slovenské předlohy a hledal si vlastní cestu i ve formě námětů z českého prostředí a reálných kriminálních kauz.

Režii u 61 dílů si rozdělili Robo Šveda, Peter Bebjak, Gejza Dezorz, Dan Wlodarczyk, Jiří Chlumský a Ivan Pokorný.¹⁵⁵ Je zde zohledněna slovenská předloha. Celý organizační tým, včetně herců skýtal přes 400 osob a i počet scénáristů, či tvůrců námětu se počítá v desítkách.¹⁵⁶

¹⁵⁴ *Město stínů - Mesto tieňov* je původní slovenský kriminální televizní seriál, který vysílá TV Markíza od 11. dubna 2008. Vyrábí ho produkční společnost DNA Production. Jednotlivé epizody byly inspirovány skutečnými příběhy, jež se odehrály na Slovensku.

¹⁵⁵ CSFD.CZ. *Kriminálka Anděl (TV seriál)*. [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/240689-kriminalka-andel/zajimavosti/?type=film>

¹⁵⁶ NOVA.CZ. *NEJZAJÍMAVĚJŠÍ fakta Kriminálky Anděl! Čeho a kolik?*. [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://kriminalka.nova.cz/clanek/novinky/nejzajimavejsi-fakta-kriminalky-andel.html>

Jako představitelé hlavních mužských postav se v seriálu představili Martin Stopnický v roli vrchního vyšetřovatele a vedoucího skupiny Ivana Tomečka. Dále v roli vyšetřovatele s logickým myšlením a minimálním taktem Olivera Hajna se ukázal Marek Taclík, nováček týmu Tomáš Benkovský, který je synem patologa, ztvárnil David Švehlík. Podporou vyšetřovacího týmu je patolog Karel Benkovský, hraný Ladislavem Frejem, psychologka Jana Chládková, ztvárněná Helenou Dvořákovou a IT specialista Ruda Uhlíř ztvárněn Michal Novotný.¹⁵⁷

V průběhu epizod se postavy vyskytovaly pravidelně, kromě I. Tomečka, který ve čtvrté řadě odchází do ústraní a objevuje se jen zřídka. Ostatní role zůstaly a byly obohaceny o více ženských představitelk i do řad vyšetřovatelek, jako Jana Pidrmanová v roli kriminalistky Lídy Rysové či Zlaty Adamovské v roli vedoucí všech pražských kriminálních stanic Věry Beránkové.¹⁵⁸

K natáčení a tvorbě televize Nova využila pro interiérové záběry Holešovické ateliéry, kde bylo v kulisách vytvořeno úplně vše, jako například pitevna a kanceláře. Pro exteriérové scény byly voleny pražské a středočeské lokace odpovídající zvoleným tématům jednotlivých dílů.¹⁵⁹ Úřadovna kriminálky v externích záběrech je reálné policejní místo obsahující Oddělení služby pro zbraně a bezpečnostní materiál umístěna přibližně dva kilometry od stanice metra Anděl v Praze.¹⁶⁰

Nevýhodou kriminálního seriálu z českého prostředí je obsazení herců. Jelikož se jedná o rozsáhlé dílo, bylo nutné obsadit velký počet amatérských nebo málo známých herců do vedlejších a komparzních rolí. Když se tedy v na začátku či půli příběhu ukáže známější herec, který není znám z vyšetřovacího týmu, divák si uvědomuje jeho důležitost v ději a zpozorní. Často se tato osoba prokáže jako zločinec nebo markantně nepostradatelný článek pro vyšetření zápletky.¹⁶¹

Kriminálka Anděl působí propracovaným dojmem, kde většina vyšetřovacích metod je jasná a dobře srozumitelná. Často se odkazuje na dedukci, zkušenosti z praxe

¹⁵⁷ KRIMISERIALY.JUK.CZ. *Seriál Kriminálka Anděl*. [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://krimiserialy.juk.cz/kriminalkaandel/>

¹⁵⁸ NOVA.CZ. *Kriminálka Anděl*. [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://kriminalka.nova.cz/rubrika/mordparta>

¹⁵⁹ NOVA.CZ. *NEJZAJÍMAVĚJŠÍ fakta Kriminálky Anděl! Čeho a kolik?*. [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://kriminalka.nova.cz/clanek/novinky/nejzajimavejsi-fakta-kriminalky-andel.html>

¹⁶⁰ CSFD.CZ. *Kriminálka Anděl (TV seriál)*. [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/240689-kriminalka-andel/zajimavosti/?type=film>

¹⁶¹ Vlastní pozorování seriálu *Kriminálka Anděl*.

a jen doplňkově působí podpůrný technický tým. Od předešlých kriminálních seriálů z české produkce zde chybí odlehčení ve formě humoru a s vtipnými průpovídkami se divák setká jen ve vytříbených situacích.¹⁶²

Témata pro zápletky se v jednotlivých dílech opakuji, i když s rozdílným rozuzlením. Často se ukazuje jako zločinec nezletilá osoba motivovaná strachem. Díly jsou uspořádány chronologicky bez retrospektivních prvků, kromě verbálních odkazů a vysvětlovacích prostřihových ukázek. Jednotlivé díly jsou zakončeny ukázkou života postižených řešeným zločinem a členů vyšetřovací skupiny za doprovodu klavírní hudby.¹⁶³

Díly jsou uzavřeny a tvoří jednotlivě nenavazující celky, kde je společný jen vyšetřovací jednotka, bez dějové návaznosti. Stejně občas působí i samotné průstřihy uvnitř jednotlivých epizod. Přechod scén důležitých signalizuje záběr na potemnělou Prahu s třesoucím se efektem. V seriálu se objevuje product placement,¹⁶⁴ ve formě ukazujících se značek, například automobilů Škoda, bez většího hodnocení jejich kvality či zdůrazňování důležitosti.¹⁶⁵

Od odvysílání premiéry čtvrté, tedy poslední série se celý seriál v kuse neopakoval. Jednotlivé díly se reprizovaly vždy před uvedením nové série, aby připomněli divákovi děj, který však nenavazoval.¹⁶⁶ Sledovanost jednotlivých premiérových dílů byla vždy mezi prvními místy pořadů z českých televizí vysílaných po osmé hodině večerní. Ku-příkladu v neděli 22. listopadu 2014 *Kriminálku Anděl* přibližně sledovalo 1092 tisíc diváků z cílové skupiny 15+, a tím se umístila na druhý nejsledovanější pořad v tuto dobu.¹⁶⁷

¹⁶² MOC, J. *Seriály od A do Z Lexikon českých seriálů*. S. 99-100.

¹⁶³ Vlastní pozorování seriálu *Kriminálka Anděl*.

¹⁶⁴ Umístění konkrétního produktu do filmu nebo seriálu za účelem jeho zviditelnění – definice zveřejněná v mediálním slovníku na stránkách www.mediaguru.cz

¹⁶⁵ Vlastní pozorování seriálu *Kriminálka Anděl*.

¹⁶⁶ KRIMISERIALY.JUK.CZ. Seriál *Kriminálka Anděl*. [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://krimiserialy.juk.cz/kriminalkaandel/>

¹⁶⁷ MEDIAGURU.CZ. *Neděli si opět rozdělily Vinaři a Kriminálka Anděl*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://www.mediaguru.cz/2014/11/nedeli-si-opet-rozdelily-serialy-vinari-a-kriminalka-andel/#.VU4G-Pntmko>

7.2 Námořní vyšetřovací službou – možný ideový vzor pro Kriminálku Anděl

*Námořní vyšetřovací služba*¹⁶⁸ je seriál inspirovaný reálnou americkou vyšetřovací službou zabírající se zločiny spojené s námořnictvem, ale i spolupracují na protiteroristických akcích. Ke vzniku přispěla obliba amerického seriálu z námořního prostředí *JAG*¹⁶⁹ a někdy je označován za volné pokračování. Pilotní díl *Námořní vyšetřovací služby* byl vysílán za pomoci sestřihů seriálu *JAG*, kde se již objevily postavy důležité pro tvorbu odlišného seriálu.¹⁷⁰

Vysílání premiérových dílů v originálním znění probíhalo od 23. září 2003 na americké stanici CBS a seriál zatím nebyl ukončen.¹⁷¹ V České republice proběhla premiéra vysílání na televizní stanici Nova od osmi hodin večer dne 21. února 2007.¹⁷² K březnu roku 2015 je vyprodukováno 11 kompletních sérií a vysílá se série dvanáctá. V televizní sezóně 2012-2013 se *Námořní vyšetřovací služba* stala nejsledovanějším televizním seriálem na území Spojených států amerických.¹⁷³

Nejen díky vysokému množství epizod, k březnu 2015 průměrný počet epizod v jedné sérii činí 24, skýtá počet tvůrců *Námořní vyšetřovací služby* na několik desítek. Režie 58 epizod se zhostil Dennis Smith, 37 Thomas J. Wright, dalších 37 Terrence O’Harra a další. Jako tvůrci seriálu jsou označeni Donald P. Bellisario a Don McGill.¹⁷⁴

Hlavní vyšetřovací skupina v seriálu, je sestavena z několika statických postav, které se nemění od prvních epizod. Tyto postavy jsou zvláštní starší agent Leroy Jethro Gibbs ztvárněn Thomasem Markem Harmonem, zvláštní agent Anthony DiNozzo hraný Michaelem Manningem Weatherlym, Jr. a v postavě patologa Donalda Mallard se objevuje David McCallum. Od sedmé epizody první série se k týmu připojí ještě

¹⁶⁸ Originální název NCIS, zkratka názvu americké vyšetřovací jednotky Naval criminal investigative service.

¹⁶⁹ *JAG* - americký seriál vysílán v letech 1995-2005 na televizní stanici CBS, popisující kriminální příběhy řešené právníky amerického námořnictva.

¹⁷⁰ NCIS-CZ.CZ. *O seriálu*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://ncis-cz.cz/index.php/o-serialu.html>

¹⁷¹ SERIALZONE.CZ. *Námořní vyšetřovací služba*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/namorni-vysetrovaci-sluzba/>

¹⁷² NCIS.CZ. *O seriálu*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://ncis.cz/ncis/o-serialu/>

¹⁷³ NCIS-CZ.CZ. *O seriálu*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://ncis-cz.cz/index.php/o-serialu.html>

¹⁷⁴ SERIALZONE.CZ. *Námořní vyšetřovací služba*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/namorni-vysetrovaci-sluzba/obsazeni/>

zvláštní agent Timothy McGee ztvárněn Seanem Harlandem Murrayem. Jediná stálá ženská role je IT odbornice Abigail Sciutová hraná Pauleyou Perrette. Ženský faktor u vyšetřovací služby je v prvních dvou sériích Sasha Alexander v roli zvláštní agentky Caitlin Toddové a po její seriálové smrti¹⁷⁵ je nahrazena Cote de Pablo v roli Zivy Davidové.¹⁷⁶

Námořní vyšetřovací služba je stylizována do amerického hlavního města Washingtonu, D .C., ale v reálu je natáčena v městě Santa Clarita a jiných místech v jižní Kalifornii.¹⁷⁷ Příběhy se často stylizují do různých lokací po celých Spojených státech amerických díky odbornosti týmu, který má vyšetřovat všechny zločiny spojené s námořnictvem. Jednotlivé díly jsou v časovém rozsahu 45 minut a příběhy jsou převážně uzavřené, kromě rozpracovanějších zápletek. Ty se pak prolínají několika díly, ale převážně jako vedlejší vyšetřování vedle jiné kriminální činnosti.

Seriál je propojen také propracovanými interními vztahy a soukromými zápletkami hlavních postav. Všechny role jsou propracované do širokého intimního a rodinného spektra. Vedlejší postavy o to častěji o to častěji postrádají detailnější odkrytí úmyslu a motivu pro svoje činy. V *Námořní vyšetřovací službě* se často objevují humorné vsuvky a postavy mezi sebou vtipkují a dostávají se do komických situací. Díky humoru a dedukci také často vyřeší mnohé zápletky. Příkladem je patolog, který hovoří s ostatky, jako by byly stále živé. Dále jsou podporováni geniální IT specialistkou, která ovládá technologická řešení mnoha programů, ale je zběhlá i v chemii a fyzice. Díky tomu, že tým má i vlastního patologa s letitou praxí, jejich zázemí je ideální pro řešení jakýchkoliv kriminálních aspektů od krádež až po hrozící ekoteroristický útok.¹⁷⁸

„Mediální jazyk je zde takový, jaký je v současnosti standartní pro postmodernu. Velké detaily hlavních postav se střídají s rozhybanými sekvencemi natočenými steadicamem a jsou sestříhány společně se zrychlenými pasážemi, retrospektivami, a hi-tech grafikou i animacemi. Vizually změkčené obrazy poskytují některým scénám „filmový vzhled“. Celková „vybledlost“ vzhled scén z márnice a časté používání tělesných detailů zdůrazňuje taktilní pseudorealismus těchto dramát. To je v kontrastu

¹⁷⁵ Odešla ze seriálu kvůli těhotenství.

¹⁷⁶ NCIS-CZ.CZ. *Postavy, herci, daběři*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://ncis-cz.cz/index.php/postavy-herci-daberi.html>

¹⁷⁷ NCIS.CZ. *Lokace*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://ncis.cz/ncis/lokace/>

¹⁷⁸ Vlastní pozorování seriálu *Námořní vyšetřovací služba*.

s některými díly, do nichž vstupuje fantazie a v nichž vidíme postavy, které ožívají v márnici a komentují, co se děje. Tyto fantazijní sekvence nabízejí vítaný oddech od skalního realismu a posouvají tato díla ještě více k postmodernímu pojetí kriminálních dramát.¹⁷⁹

Námořní vyšetřovací služba si díky svému úspěchu vytvořila zápletkový vzorec, který byl tvůrčím způsobem využit pro dvě nezávislá volná pokračování ve formě seriálů *Námořní vyšetřovací služba L. A.* a *Námořní vyšetřovací služba New Orleans*.¹⁸⁰ Dále seriál získal mezi roky 2004 až 2014 dvacet tři nominací na různé americké televizní ceny, z čehož jich devět získal.¹⁸¹ Sledovanost u premiérových dílů ve Spojených státech amerických dosahovala rekordních čísel a poslední díl deváté série vysílaný 15. května 2015 sledovalo přes 19,05 milionů diváků.¹⁸² V českých podmínkách si seriál u reprízovaných dílů drží průměrně přes 250 tisíc diváků.¹⁸³

7.3 Porovnání Kriminálky Anděl a Námořní vyšetřovací služby

I když na první pohled *Kriminálka Anděl* a *Námořní vyšetřovací služba* vypadají jako dva naprosto odlišné seriály, jejich podobnost je po bližším sledování zjevná. Zmíněny budou jen výrazné prvky podobnosti, i když jich je mnohem více u drobnějších faktorů. I přes rozdílné zápletky a příběhové vzorce je zde několik vrstev a témat vhodných k porovnání. Značný je i finanční rozdíl při vzniku obou televizních děl, ale zde nebude brán v potaz.

¹⁷⁹ ORLEBAR, J. *Kniha o televizi*. S. 165

¹⁸⁰ NCIS-CZ.CZ. *O seriálu*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://ncis-cz.cz/index.php/o-serialu.html>

¹⁸¹ NCIS.CZ. *Ocenění a nominace*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://ncis.cz/ncis/oceneni-a-nominace/>

¹⁸² NCIS-CZ.CZ. *Zajímavosti*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://ncis-cz.cz/index.php/zajimavosti.html>

¹⁸³ MEDIAGURU.CZ. *Začátek svátečního víkendu srazil TV sledovanost*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://www.mediaguru.cz/aktuality/zacatek-svatecniho-vikendu-srazil-tv-sledovanost/#.VU5RWvntmko>

7.3.1 Podobnosti

Hlavní podobnost se najde u obou seriálů u vůdcovských postav týmů. Americký zvláštní agent Gibbs a český vrchní vyšetřovatel Tomeček jsou oba muži ve věku přes padesát let, prošedivělí a striktně morálně zakotvení. Jejich týmy je absolutně uznávají a udržují si autoritativní odstup. Oba se chovají otcovsky a chápavě a podporují své podřízené i za cenu vlastního postihu či tělesné újmy. Další shodným faktorem je neúcta k politickým nátlakům a neporozumění s moderním zařízením, hlavně počítačovou technologií. Oba dva spoléhají na svůj rozum a svůj tým. Dále řadí instinkt a pocity nad reálné důkazy a mýlí se jen ve výjimečných situacích.

Další dva muži, kteří si jsou velmi podobní, jsou postavy patologů Mallarda a Benkovského. Vzhledem oba dva odpovídají muži ve věku okolo šedesáti let z vyšší střední sociální vrstvy. Oba dva jsou velmi vzdělaní a rádi poučují své kolegy nejen okolo případu, ale také ohledně nejrůznějších zajímavostí netýkajících se důkazů. Dále si obě seriálové postavy pouští ke své práci vážnou hudbu, i když odlišných skladatelů. Oba muži jsou uznáváni zbylými členy týmu pro svůj intelekt a znalosti, i když brání s lehkým nadhledem pro svůj věk a formu podávání informací.

Skoro totožně vyhlíží i postavy agenta McGeeho z *Námořní vyšetřovací služby* a IT specialisty Uhlíře z *Kriminálky Anděl*. Dokonce McGee má vystudovaný obor informatiky na vysoké škole. Oba muži jsou ve svých seriálech ztvárněni plnoštíhlými mladě vyhlížejícími muži s minimálním smyslem pro humor ve všeobecném měřítku, ale vtípem s interním významem. Jejich nevinný vzhled často podporuje vtipy obou týmů na jejich účet a nutnost dokazovat vyšší intelekt okolí.

Technickou podobností obou seriálů jsou záběrové stříhy a druh snímacích technik. Akční záběry jsou točeny ve velmi rychlých sekvencích v polo-celku nebo celku. Když se jedná o důkazy či rozhovory, snímání jednotlivých postav či předmětů je v delším časovém úseku pro umožnění postřehu divákovi. Stříhy mezi jednotlivými scénami jsou pojaty u obou televizních děl akčně a zobrazují pohledy na města konání seriálů, či zrychlení děje v krátkých sekvencích.

Námořní vyšetřovací služba u pozdějších epizod zvolila styl prostřihů za pomoci dvou fotografií, kde jedna ukazuje, co se stalo a druhá co bude následovat. Fotografie jsou pojaty v černobílém spektru a výjimečně obohaceny o barevný detail nebo pohyb

detailu. Oddělují se tak dějové linky jednotlivých etap příběhu, kdy se má divák zaměřit na samostatnou jednotku tvořící součást celku. Většinou je zaznamenán obličej jedné z hlavních postav vyjadřující silnou emoci, která je vždy pro diváka vodítkem pro následující scény.

7.3.2 Odlišnosti

Postavy české *Kriminálky Anděl* odkrývají své osobnostní stránky jen minimálně a to většinou jen v náznacích. Jejich soukromé životy jsou tabuizované a nevstupují do děje vyšetřování. Naproti tomu u postav *Námořní vyšetřovací služby*, je divákovi znám každý detail z intimního života postav, jejich minulost a motivace k jednání. Tyto okolnosti často utváří děj a vstupují do zápletek, ať už jako ucelené díly, s vedlejšími postavami složenými z intimní historie hlavních postav, ve formě podezřelých a pachatelů, tak jako pozměňující faktory chování hlavních postav nezávisle na vyšetřovaném kriminálním tématu.

Odlišností, i když v posuzovaných měřítkách jen méně výraznou je přístup obou týmů k moderním technologickým postupům. *Kriminálka Anděl* má k dispozici podpůrný tým ve formě vedlejších kriminalistických jednotek a oddělení. V hlavní skupině je pouze patolog a IT podpurná osoba. Jejich vyšetřovna vypadá skromně bez post-moderního vybavení. Oproti tomu *Námořní vyšetřovací služba* má k dispozici vlastní technickou místnost se satelitním spojením, na pracovišti mnoho monitorů sledujících veškeré dění v blízkém i dalekém okolí.

IT specialisté mají také odlišná místa působnosti. V *Kriminálce Anděl* je IT podpora umístěna přímo uprostřed vyšetřovací místnosti společně s ostatními. V *Námořní vyšetřovací službě* má specialistka k dispozici vlastní laboratoř obsahující nejmodernější vybavení sloužící nejen k počítačové odbornosti. I přístup samostatných týmů je odlišný. Námořní vyšetřovací služba s technikou počítá a plně ji využívá, i když stále převládá lidský faktor. *Kriminálka Anděl* se technologiím spíše vyhýbá a vystačí si jen se základními počítačovými programy, jako je tvorba portrétů a běžnou balistikou.

I pojetí ženských rolí je u obou seriálů odlišné. U *Námořní vyšetřovací služby* se divák setká s roztomilou, milou a vzdělanou IT specialistkou, který je okrajovou

součástí týmu, ale všichni ji mají rádi. Její extravagantní styl z ní však tvoří výraznou postavu dokreslující charakter celku, jako sourodého tělesa tvořeného z jedinečných exemplářů.

Dále se zde vyskytuje v prvních dvou sériích chápavá vyšetřovatelka, která působí mateřským dojmem vůči svědkům a podezřelým. Stále má problém se vyrovnat s násilnými aspekty, spojenými s její prací. Po druhé sérii je nahrazena představitelkou Zivy Davidové, který je naopak silná osoba s výcvikem z Mossadu¹⁸⁴. Tato žena má problém s projevováním citů a chová se více mužsky, než její předchůdkyně.¹⁸⁵

V *Kriminálce Anděl* je v prvních sériích pouze jedna významná ženská představitelka, a to kriminální psycholožka. Její vystupování k obětem a podezřelým je spojené se zaměstnáním a postava není více odhalena do osobnostních prvků. V poslední čtvrté sérii je seriál obohacen o vyšetřovatelku Rysovou, která je energická dívka s empatickým přístupem, ale chladným rozumem i ve vyhrocených situacích.¹⁸⁶

Oba dva kriminální seriály také zobrazují ostatky obětí ve značném rozsahu, ale čeští tvůrci stále nechávají hranici ukázek níže položenou, než američtí. V *Kriminálce Anděl* se setká divák s ostatky v šetrném odhalení s dávkou taktu. Oproti Námořní vyšetřovací služba pojmá těla a jejich časté zohavení způsobené násilím značně naturalisticky. U obou děl se zabraňuje zobrazování pohlavních orgánů za pomoci světelných efektů či látkových roušek.¹⁸⁷

¹⁸⁴ Mossad – špionážní izraelská organizace.

¹⁸⁵ Vlastní pozorování seriálů.

¹⁸⁶ NOVA.CZ. *Lída Rysová*. [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://kriminalka.nova.cz/clanek/mordparta/lida-rysova.html>

¹⁸⁷ Vlastní pozorování seriálů.

8 MODERNÍ ZAHRANIČNÍ TVORBA

Trend hlavních postav se zápornými prvky není v kriminální tvorbě objevem posledních let. Takovéto postavy se ukazují již od počátku tohoto žánru, jako např. Sherlock Holmes se svou opiovou závislostí, či mnoho vyšetřovatelů holdujícím alkoholu. Když už se nejedná přímo o nějakou závislost, často se u nich objevují obsese propojené s povahovými rysy či chováním. Novodobá kriminální tvorba se často na tyto nutkavosti zaměřuje a uvádí je jako hlavní charakteristické rysy a vizitku hrdinů. Příkladem může být uveden seriál *Můj přítel Monk*,¹⁸⁸ nebo u větších osob s rozdílnými povahovými rysy často uvedenými do extrému jsou *Myšlenky zločince*¹⁸⁹.

Hlavním charakteristickým rysem nové tvorby bývá přemíra zobrazování fyzického násilí a následné ukazování ostatků. V dřívějších dobách nepředstavitelné pro diváka vidět průběh pitvy s otevřeným tělem se dnes stává klasickými záběry doprovázející podpurný děj příběhu. Záběry bývají doprovázeny komentáři s latinským názvoslovím částí těla, či prováděných úkonů, které divák často vstřebává bez přesného pochopení, ale bere je jako samozřejmost nutnou a nepostradatelnou.

Samotné násilí při vyšetřování často zobrazuje detailně zranění, průstřely a jiné otevřené rány, přesně zobrazující v reálném vyznění činy pachatelů či vyšetřujících a nenechává divákovi použít vlastní fantazii, co se stalo a jak takové zranění vypadá.

Další typickou změnou je nadměrné používání technologických objevů poslední doby, které často nebývají reálným zařízením. Když se jedná o již vynalezené objekty, často se jejich sumy pohybují v cenové relaci nedostupné pro běžné vyšetřovatele a policejní složky. Přístroje pak dále pracují s absolutní přesností a rychlostí neodpovídající realitě. Takovéto praktiky jsou nutné k urychlení děje, a aby divák neztrácel pocit akčnosti. Díky těmto vyšetřovacím metodám a přístrojům se pro scénáristy otevírá velká škála možných postav odborníků, kteří většinou hrají důležité vedlejší role. Příkladem, kde je tým specialistů na technologie, který plnohodnotně obohacuje hlavní vyšetřovatelskou dvojici, jsou *Sběratelé kostí*¹⁹⁰.

¹⁸⁸ Rozebráno v samostatném oddíle níže.

¹⁸⁹ Rozebráno v samostatném oddíle níže.

¹⁹⁰ Rozebráno v samostatném oddílu níže.

Častým faktorem je také vzácnost jednotlivých rostlin či zvířat jen na striktně vyhrazeném území. Tyto specifika z flóry a fauny složí k přesnému určení lokací a tzv. DNA rostlin je v mnohých případech fatálně důležité. To samé platí i pro reálné lidské DNA, které v kriminálních seriálech získávají pravidelně a ze všech povrchů. Jeho stálost a nepoškozenost bývá zaručená a je s čím porovnatelné. Podobně na tom jsou otisky prstů. Tento fakt je však v amerických poměrech lépe uvěřitelný, jelikož pro žádost o řidičský průkaz je nutné odevzdat otisky prstů. V České republice tento systém funguje u žádostí o biometrický pas. Existují potom databáze, kde je možné vyhledávat potencionální pachatele.

Seriály jsou často vysílány po několik let na pokračování a počet jejich epizod je vysoký. Každá série je zakončena motivačním zločinem, který má diváka udržet ve zvědavosti do další vysílací sezóny. Moderním trendem bývají speciální epizody, které nenavazují plně na všeobecný děj a jsou vysílány ku-příležitosti svátků, hlavně vánoční speciály.

8.1 Můj přítel Monk

Atypicky pojatý kriminální seriál americké produkce je *Můj přítel Monk*. Hlavní postavou je bývalý policista, kterému za nevyjasněných okolností zemřela manželka, a on to psychicky neunesl. Již dříve byl Monk duševně nevyrovnaný, ale tragická událost v něm probudila mnoho psychických úchylek a fobií. Tyto nevyrovnanosti mu zapříčinily vyhazov z policejních složek, ale jeho geniální mysl mu zajistila místo konzultanta. Je odkázán na pomoc asistentky, která doplňuje vyšetřovatelské duo emočním intelektem.

Jednotlivé epizody jsou postaveny na vtipně pojatých zápletkách, které jsou extrémně složité a je možné je vyřešit jen za pomoci konzultanta. Buď si ho policie zavolá sama, ale častěji se na místě zločinu vyskytuje díky náhodě. Celý děj je koncipován humorným způsobem, kde hlavním komickým aspektem jsou fobie Monka. Jeho motivací je vyřešení smrti manželky a to za pomoci návratu k policejním složkám. Podporují ho dva policisté, kteří tolerují jeho kuriózní chování, vzhledem k výsledkům v pátrání. Postavy policistů jsou zobrazovány s průměrnou inteligencí, která jim dává

v některých případech výhody oproti Monkovi. Epizody jsou ukončené vyřešením záhady bez kriminální návaznosti do dalších dílů.¹⁹¹

V osazení se v roli Adriana Monka představil Tony Shalhoub, který za tuto roli získal cenu Emmy v letech 2003, 2005 a 2006, za nejlepší komediální seriálovou postavu.¹⁹² V role asistentky se vystřídala Taylor Howard s Britty Schram. Jako policejní kapitán se představil Ted Levine, a jako poručík Jason Grey-Stanford. Mezi režiséry s nejvyšším počtem epizod patří Randall Zisk, Jerry Levine, Andre Belgrader a Michael Zinberg mezi scénáristy ve stejném měřítku patří Hy Conrad, Tom Scharpling, Joe Toplyn, Andy Breckman a David Breckman.¹⁹³

Můj přítel Monk byl v originálním znění premiérově vysílán mezi roky 2002 až 2009 na americké stanici USA Network.¹⁹⁴ Seriál byl zahájen celovečerním pilotním filmem. V České republice jej začala vysílat TV Nova 4. prosince 2009.¹⁹⁵ Celkový počet epizod činí 124 řazených do osmi sérií s průměrným počtem 16 epizod a dle jejich obsahů bylo sepsáno několik knih spisovatelem Leem Doldbergem.¹⁹⁶ Po úspěšném vysílání na TV Nova odkoupila práva na seriál i konkurenční televizní stanice TV Prima, kde se seriál souběžně, však odlišné série, reprízoval od 2011 do 2012. Následně zůstal Monk ukotven na TV Prima Love.¹⁹⁷

Seriál byl pro své nezvyklé pojetí detektivního hrdiny natolik oblíben, že jeho sledovanost při premiérovém vysílání v Americe dosahovala průměrného počtu diváků přes 5 milionů.¹⁹⁸ U poslední série se sledovanost pohybovala až u 9,8 milionů sledujících.¹⁹⁹

¹⁹¹ Vlastní pozorování seriálu *Můj přítel Monk*.

¹⁹² SERIALZONE.CZ. *Můj přítel Monk*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/muj-pritel-monk/zajimavosti/>

¹⁹³ SERIALZONE.CZ. *Můj přítel Monk*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/muj-pritel-monk/obsazeni/>

¹⁹⁴ SERIALZONE.CZ. *Můj přítel Monk*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/muj-pritel-monk/>

¹⁹⁵ POSTAVY.CZ. *Můj přítel Monk*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://www.postavy.cz/svet/muj-pritel-monk/>

¹⁹⁶ Knihy jsou napsány z pohledu Monkovy asistenty a řeší stejné případy jen jiným způsobem vedle svého zaměstnavatele.

¹⁹⁷ KRIMISERIALY.JUK.CZ. *Seriál Můj přítel Monk*. [online]. [cit. 2015-05-17]. Dostupné z: <http://krimiserialy.juk.cz/mujpritelmonk/>

¹⁹⁸ SERIALZONE.CZ. *Můj přítel Monk*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/muj-pritel-monk/aktualizace/>

¹⁹⁹ ODYSEA.WEBNODE.CZ. *Stargate*. [online]. [cit. 2015-05-17]. Dostupné z: <http://odysea.webnode.cz/news/prvni-zprava/>

8.2 Myšlenky zločince

Jeden z nejtemněji a nejpropracovaněji vyrobených seriálů americké produkce jsou *Myšlenky zločince*. Původní myšlenka pro dílo vznikla na základě reálné jednotky FBI, která se zabývá lidským chováním a podvědomím. Profilují zločince a jejich motivy.

„Myšlenky zločince jsou strhujícím seriálem o elitním týmu analytiků FBI, kteří sestavují osobnostní profily sériových vrahů. Snaží se proniknout do jejich temné a komplikované mysli, aby předešli dalším vražedným útokům. Nejzkušenějším článkem týmu a zakládající členem je David Rossi (Joe Mantegna), jednotku však vede zvláštní agent Aaron Hotchner (Thomas Gibson) - muž se smyslem pro rodinu, který dokáže z lidí dostat pravdu a odhalit jejich tajemství. Mezi jejich spolupracovníky patří zvláštní agent Dr. Spencer Reid (Matthew Gray Gubler) - nepochopený génius, zvláštní agent Derek Morgan (Shemar Moore) - expert na zločiny z posedlosti, Jennifer "JJ" Jareau (A.J. Cook) - bývalá spojka s médii a policií, jež se stala regulérní členkou týmu, a Penelope Garcia (Kirsten Vangsness) - počítačová kouzelnice s unikátním kouzlem. Každý člen týmu přichází s vlastním okruhem expertíz vymezujících útočnickovy motivace a určující emocionální impulsy, které mohou odstartovat další zločin.“²⁰⁰

Seriál byl poprvé odvysílán 22. září 2005 na americké televizní stanici CBS pod vedením režiséra Richarda Sheparda. První díly neměly u diváků přílišný úspěch, ale postupem času si získaly své fanoušky. Velký podíl na tom měla podpora a komunikace tvůrčího týmu s diváky a reklamní kampaň.²⁰¹ V České republice byly *Myšlenky zločince* vysílány na TV Prima ve večerních hodinách s frekvencí jednou týdně od 26. září 2006 a hned od počátku měly úspěch.²⁰² Americká, i česká televize si svá práva na vysílání podržela a vysílají stále nové díly. V roce 2015 byla dotočena 10. série a v televizním plánu, jsou další.²⁰³

²⁰⁰ AXN.CZ. *MYŠLENKY ZLOČINCE*. [online]. [cit. 2015-05-17]. Dostupné z: <http://www.axn.cz/porady/myslenky-zlocince>

²⁰¹ MYŠLENKY ZLOČINCE. IPLACE.CZ. *Vznik seriálu*. [online]. [cit. 2015-05-17]. Dostupné z: <http://myslenkyzlocince.iplace.cz/menu/fakta-o-serialu/vznik-serialu>

²⁰² KRIMISERIALY.JUK.CZ. *Seriál Myšlenky zločince*. [online]. [cit. 2015-05-17]. Dostupné z: <http://krimiserialy.juk.cz/myslenkyzlocince/>

²⁰³ SERIALZONE.CZ. *Myšlenky zločince*. [online]. [cit. 2015-05-17]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/myslenky-zlocince/epizody/>

Na tvorbě fikčních zločinů se podílela řada scénáristů, například Erica Messer, Edward Allen Bernero, Chris Mundy a Debra J. Fisher, dle počtu epizod. Další epizodně výrazní režiséři jsou Felix Enriquez Alcala, Glenn Kershaw, Guy Norman Bee a John E. Gallagher.²⁰⁴

Seriál je vytvořen ve značně chladných barvách, ale i pro diváka náladově velmi pesimisticky. Občas se objevují vtipné fráze, které odlehčují atmosféru. *Myšlenky zločince* velmi reálně zobrazují jak zločiny, tak detailně rozebírají myšlenky a povahy zločinců. Zaobírají se minulostí podezřelých a jejich sociálním ovlivněním jednání. Členové týmu působí nevyrovnaně a ukazují i své osobní životy, které jsou stejně traumatizující, jako osudy jejich záporných hrdinů. V seriálu se zobrazuje i v dětství zneužívaný detektiv, vdovec či doktor s genetickými predispozicemi k Alzheimerově chorobě. Příběhy samo o sobě bývají velmi negativní a zobrazované do morbidně angažovaných detailů. I když epizoda ve větší míře končí zadržením pachatele, divák nemá pocit uklidnění z napraveného zla.²⁰⁵

Představitel hlavní postavy, v prvních dvou sériích a na počátku třetí, agenta Gideona o své roli a celkově o seriálu pronesl v rozhovoru pro Herald Sun jasně vystihující odpověď, proč tak rozsáhlé a úspěšné dílo opustil. Jeho vyjádření se dá stáhnout na všechny diváky kriminálních seriálů:

„Moje duše na tom místě musela být, abych mohl hrát svou roli, na tom velmi temném místě. Představte si to, na seriálu tam musíte být 16 hodin denně, rok za rokem. A to mě ničilo. Ničilo to mé srdce a mou duši. To není místo, které byste chtěli navštěvovat každý den. Velmi mě zneklidňuje fakt, že na konci dlouhého dne, tohle je to, na co se lidé doma dívají, aby si odpočinuli. Dívají se na příšerné, mysogynské, násilné činnosti. Z toho je mi smutno. Je tolik jiných věcí, co se dají dělat, tolik jiných myšlenek, které můžeme vkládat do našeho vědomí. Jsem tím velmi znepokojen.“²⁰⁶

Seriál oceněný třikrát cenou Emmy za kaskadérské výkony měl ve svých premiérových epizodách sedmé a osmé série na CBS sledovanost v průměru 12 milionů

²⁰⁴ SERIALZONE.CZ. *Myšlenky zločince*. [online]. [cit. 2015-05-17]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/myslenky-zlocince/obsazeni/>

²⁰⁵ Vlastní pozorování seriálu *Myšlenky zločince*.

²⁰⁶ MYSLENKYZLOCINCE.IPLACE.CZ. *Proč Mandy Patinkin odešel?*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://myslenkyzlocince.iplace.cz/menu/fakta-o-serialu/proc-mandy-patinkin-odesel>

diváků, což jej řadí mezi pravidelně nejsledovanější kriminální seriály.²⁰⁷ V českých poměrech si seriál udržuje sledovanost v průměru přes 210 tisíc diváků.²⁰⁸ *Myšlenky zločince* mají i volně pokračující odnož seriálového zpracování, *Myšlenky zločince: Chování podezřelých*, které je od roku 2011 vysíláno na televizní stanici CBS.²⁰⁹

8.3 Sběratelé kostí

Kriminální seriál inspirovaný životem známé americké spisovatelky Kathy Reichs²¹⁰ se nazývá *Sběratele kostí*. Autorka bestselleru popisuje beletristickou formou své zaměstnání patoložky, která propůjčila jméno seriálové postavě Temperance Brennanové. Seriál je vysílán od 13. září 2005 na americké televizní stanici FOX.²¹¹ Česká premiéra proběhla 3. ledna 2007 na televizní stanici TV Prima. Seriál je stále natáčen a k roku 2015 bylo schváleno natáčení jedenácté série. Jedna série obsahuje v průměru 22 epizod. Vysílání premiérových epizod v České republice si udržela TV Prima a reprízování probíhá na televizní stanici Prima Love.²¹²

Mezi režiséry obsáhlého seriálového díla *Sběratele kostí* patří režiséri jako Ian Toynton, Dwight H. Little, Jeannot Szwarc, Chad Lowe, Allan Kroeker a David Boreanaz, který také ztvárňuje hlavní mužskou roli, vyšetřovatele FBI Seeleyho Bootha. Do výčtu scénáristé se dle nejvyššího počtu epizod zařadili Hart Hanson, Stephen

²⁰⁷ OSERIALECH.CZ. *Myšlenky zločince Epizody*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.oserialech.cz/epizody/criminal-minds/7-8-serie/>

²⁰⁸ MEDIAGURU.CZ. *Fotbal na Prima Cool večer třetí, Ordinance neohrožena*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.mediaguru.cz/2013/09/fotbal-na-prima-cool-tretim-poradem-vecera-ordinance-neohrozena/#.VVEa3Pntmko>

²⁰⁹ SERIALZONE.CZ. *Myšlenky zločince: Chování podezřelých*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/myslenky-zlocince-chovani-podezrelych/>

²¹⁰ Kathy Reichs je soudní antropoložkou Úřadu vrchního soudního lékaře státu Severní Karolína a Laboratoire de sciences judiciaires et de médecine légale pro provincii Quebec. Je jednou z šedesáti pěti soudních antropologů certifikovaných Americkou radou soudní antropologie a působí ve výkonném výboru správní rady Americké akademie soudních věd. Narodila se roku 1950 v Chicagu. Zveřejněno na: <http://www.databazeknih.cz/zivotopis/kathy-reichs-2125>

²¹¹ GILLY8BONES.ESTRANKY.CZ. *O seriálu*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.gilly8bones.estranky.cz/clanky/o-serialu.html>

²¹² KRIMISERIALY.JUK.CZ. *Seriál Sběratelé kostí (Bones)*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://krimiserialy.juk.cz/sberatelekosti/>

Nathan, Keith Foglesong, Karine Rosenthal a Michael Peterson. Autorka knižní předlohy K. Reichs se na tvorbě podílí jako producentka a odporná poradkyně.²¹³

„Hlavní hrdinkou seriálu je *Temperance Brennan (Emily Deschanel)* soudní antropoložka pracující v *Jeffersonu* a mající úžasnou schopnost zjistit o člověku téměř vše pouze z kousku kostí, ale její slabinou je komunikace a pochopení smýšlení jiných lidí. Tuto její slabinu vhodně doplňuje její partner při řešení kriminálních případů agent *FBI Seeley Booth (David Boreanaz)* bývalý armádní odstřelovač a člověk z ne velkou důvěrou v úspěšnost vědeckých postupů a vědců, ale vyznající se v lidech a jejich řízení. *Dr. Brannan* a *Booth* při odhalování, proč z daného člověka povětšinou zůstaly pouze kostěné nálezy, pomáhají pracovníci již zmíněného *Jeffersonova institutu* a to např. *Dr. Jack Hodgins (TJThyne)* expert na hmyz, výtrusy rostlin a nerosty, *Angela Montenegrová (Michaela Conlin)* expertka přes portréty a počítačovou třídimentzionální animaci.“²¹⁴ Další důležitou postavou, je mladý psycholog radící vyšetřovatelům ohledně případů, ale i v osobních životních situacích. Psychologa jménem *Lance Sweets* ztvárňuje *John Francis Daley*.²¹⁵

Sběratele kostí působí jako ideálně zpracované dílo pro široké masy. Pohledný vyšetřovatel, který je bývalý gambler, dělá druha (původně jen pracovního, od sedmé série i životního) uzavřené lékařce, která je dcerou zločince. Toto dynamické duo doprovází tým odborníků, kde se v průběhu dílů tvoří partnerské dvojice, které jsou stabilní a udržují děj i v emočně zajímavé rovině. Seriál je konstruován na úrovni několika samostatných dějových linek, které se odehrávají současně s řešením kriminálního příběhu v průběhu jednoho dílu a propojují jednotlivé epizody.

Řešení kriminálních událostí je posuzováno dle moderních technologií a racionálního rozumu vědců. Díky znalostem autorky literární předlohy jsou scény věrohodné a přístroje používané v laboratořích reálné. Jen jak říká sama autorka, cenově všechny pohromadě nemožné. Seriál je koncipován na komické bázi, která je zpestřením pro diváka jinak značně otevřených a naturalisticky pojatých scén.

²¹³ SERIALZONE.CZ. *Sběratele kostí*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/sberatele-kosti/obsazeni/>

²¹⁴ MILUJEMESERIALY.EU. *SBĚRATELÉ KOSTÍ – BONES*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.milujemeserialy.eu/online-serialy/sberatele-kosti-bones/>

²¹⁵ SERIALZONE.CZ. *Sběratele kostí*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/sberatele-kosti/obsazeni/>

Jednotlivé díly jsou uzavřené a v sérii je propojuje „velký případ“, který je odhalen na konci, či na začátku série následovně.

Pro čtenáře knih se stejným názvem, je seriál *Sběratele kostí* velkým překvapením. Předloha využívá stejná jména i postavy, ale jejich vztahy, věk, popis ani umístění neodpovídá. Kniha je psána ich-formou vyprávěnou T. Brannanovou, která povahově neodpovídá seriálové roli.²¹⁶ Knihy jsou někdy uváděny jako předloha pro stejnojmenný televizní seriál, ale jedná se jen o ideovou inspiraci bez zjevné podobnosti.

Sběratele kostí se dá považovat dle čísel sledovanosti za nadprůměrně oblíbený seriál. Stanici FOX pravidelně přináší v průměru více jak 10 milionů diváků každý týden.²¹⁷ V českých poměrech jsou známy jen čísla sledovanosti reprízovaných dílů na Prima Love, kde se počet diváků pohybuje okolo 180 tisíc v průměru.²¹⁸

Seriál inspiroval i další tvůrce k natáčení seriálových děl s podobnou tematikou, kde je patolog, či antropolog v hlavní roli. Příkladem je *Rizzoli & Isles: Vraždy na pitevně*²¹⁹, seriál který kopírují myšlenku, jen vyšetřovací dvojice jsou dvě ženy. I charakterové pojetí hlavních postav je prakticky totožné.²²⁰

²¹⁶ REICHS. K. Osudová cesta, Vážná tajemství, Divoké kosti. 1. Vyd. Praha: BB/art s.r.o., 2012. ISBN: 978-80-7461-227-5

²¹⁷ GILLY8BONES.ESTRANKY.CZ. *Sledovanost Bones / Sběratelé kostí na FOXu – USA*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.gilly8bones.estranky.cz/clanky/sledovanost-serialu-bones.html>

²¹⁸ MINDSHAREWORLD.COM. *MINDSHARE TV REPORT | 12. TÝDEN 2015 TÝDENNÍ TV REPORT AGENCY MINDSHARE* [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: https://www.mindshareworld.com/sites/default/files/12_2015_Mindshare_TV%20denn%C3%AD_TV_report.pdf

²¹⁹ Seriál vysílaný od roku 2010 na americké televizní stanici TNT.

²²⁰ Vlastní pozorování seriálu *Rizzoli & Isles: Vraždy na pitevně*.

9 MULTIŽÁNROVÝ KRIMINÁLNÍ SERIÁL

Kriminální seriál ve své čisté podobě, tedy kdy se jedná jen o vyšetřování zločinu za pomoci rozumu a technologických postupů, je sice nekonečné téma, ale cíloví diváci bývají starších věkových kategorií. Aby se počet příznivců rozšířil, často se krimi propojuje se sci-fi, oblíbeným žánrem věkové kategorie okolo 15 let. Tyto dva žánrové typy jsou v souznění a dokáží se skvěle doplňovat. Jejich produkt rozšiřuje způsoby zločinů, osob zločinců a metod k jejich odhalení²²¹. Když se zapojí ještě časově nerelevantní hledisko a cestování časem, škála zločinů se stává nekonečná. Příkladem je seriál *Pán času*, kde převládá sci-fi nad kriminální složkou.²²²

Některé seriály zachovávají kriminální standarty, ale obohacují je o sci-fi technologie, často ztvárněné technologickými vynálezy se vzhledem běžně užitkových předmětů. Jejich funkce jsou vědecky odůvodněné a zasazení do fiktivního seriálového světa jen doplňkové. Krimi žánry by existoval i bez takovýchto obohacení. Příkladem je seriál *Heuréka – město divů*.²²³

Příklad, kdy je sci-fi a krimi žánr v rovnováze, je seriál *Skladiště 13*.²²⁴ Při rovnocenném spojení se vytvoří absolutně fikční svět, který může odpovídat světu reálnému, jen s předměty či osobami neodpovídajícími běžně chápané skutečnosti.

Všechny druhy těchto multižánrových seriálů se vyznačují silnou fanouškovskou základnou, propojující jak milovníky krimi, tak sci-fi, kteří jsou viditelnější než ostatní obdivovatelé jiných žánrů.²²⁵

9.1 Pán času

„Řekne-li se v Británii „kult“, je takřka jisté, že je řeč o seriálu Doctor Who, u nás známém jako Pán času. A není divu, neboť tento navýsost britský fenomén doprovází ostrovní diváky již bezmála padesát let. Vůbec poprvé se na televizní

²²¹ Vlastní rozbor.

²²² Rozebráno v samostatném oddílu níže.

²²³ Rozebráno v samostatném oddílu níže.

²²⁴ Rozebráno v samostatném oddílu níže.

²²⁵ Vlastní pozorování.

obrazovce objevil 23. listopadu 1963 a tzv. klasické série (1–26) se vysílaly na stanici BBC do roku 1989. V roce 2005 byl znovu obnoven a vysílá se až dodnes, což z něj činí nejdéle vysílaný sci-fi seriál vůbec. Vzkříšení legendy vyvolalo obrovskou vlnu zájmu a jen první epizodu sledovalo v Británii přes deset milionů televizních diváků.²²⁶

Díky době vysílání je *Pán času* zapsán v Guinnessově knize rekordů, jako nejdéle vysílaný televizní seriál. V České republice je seriál vysílán na České televizi od 3. září 2013²²⁷ a reprízuje na ČT2. Popularita v českých kruzích je sice velká, ale diváci seriál sledují převážně na internetu, a proto Česká televize uvažuje o konci nákupu dalších vysílacích práv.²²⁸

Seriál popisuje mimozemšťana, který vypadá jako běžný člověk. Cestuje po časových obdobích v historii i budoucnosti a po různých planetách. On se svou společnicí, která je pozemšťanka, řeší různé zločiny, katastrofy nebo expanze mimozemských druhů. Za pomoci technologických vynálezů z budoucnosti a nadpřirozeného intelektu vždy nastolí mír či vyřeší zločin. Nechybí značná dávka humoru, ale i emotivních scén mezi hlavními dvojicemi, kde často hraje roli silný cit. *Pán času* je také nesmrtelný, a když je na pokraji svého života, změní jen tělo. Tím se skvěle řeší problémy s obsazováním hlavní role a seriál se mohl bez větších problémů s vysvětlováním personálních změn udržet na obrazovkách tak dlouho.²²⁹

„Tento televizní seriál původně vytvořila BBC jako rodinnou zábavu na sobotní večery. Tento koncept se udržel, ale zároveň se přizpůsoboval dobovým změnám. Jeho vysoká zábavnost přitahuje publikum složené z dětí i rodin, stejně jako fanoušky science fiction. Mnoho lidí si pamatuje, jak se „schovávali za pohovku“ během „strašidelných záběrů“. Oblíbený je také mezi homosexuálním publikem.²³⁰ Nejdynamičtější a nejvíce interaktivní publikum tvoří dospělí fanoušci *Pána času* z všemožných ekonomických demografických skupin.“²³¹

²²⁶ CESKATELEVIZE.CZ. *O seriálu*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10375596996-pan-casu/6959-o-serialu/>

²²⁷ SERIALZONE.CZ. *Pán času*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/pan-casu/epizody/rose/>

²²⁸ DOCTORWHO.CZ. *Sledujme Doctora Who (Pán času) na ČT2*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <https://www.doctorwho.cz/novinka/sledujme-doctora-who-pan-casu-na-ct2>

²²⁹ Vlastní pozorování seriálu *Pán času*.

²³⁰ Hlavní postava se projevuje jako bisexuálně orientovaná, i když větší zájem vždy jeví o ženy.

²³¹ ORLEBAR, J. *Kniha o televizi*. S. 141.

V roli pána času se za necelých 50 let objevili William Hartnell, Patrick Troughton, Jon Pertwee, Tom Baker, Peter Davison, Colin Baker, Sylvester McCoy, Paul McGann, John Hurt, Christopher Eccleston, David Tennant, Matt Smith a Peter Capaldi.²³² V rolích jeho společníků se mimo jiné objevily Leian Paul Piper, Alexandra Elizabeth Kingston, Karen Sheila Gillan a Jenna-Louise Coleman.²³³ Scénáristé dle nejvyššího postu epizod jsou Steven Moffat, Russell T. Davies, Terry Nation a Gerry Davis a režiséři dle nejvyššího počtu epizod Graeme Harper, Euros Lyn, James Strong a Douglas Mackinnon.²³⁴

9.2 Heuréka - město divů

Seriál, který kombinuje kriminální žánr se sci-fi žánrem je *Heuréka – město divů*, vysílán od 18. července 2006 do 16. července 2012 na americké televizní stanici SyFy, s průměrnou sledovaností okolo tří milionů.²³⁵ Od 2. dubna 2009 je seriál vysílán i v České republice na televizní stanici Prima COOL do 21. listopadu 2012.²³⁶ Toto dílo je formováno do pěti sérií s vysílací dobou jednoho dílu 45 minut a jednoho dvouhodinového pilotního dílu. Počet dílů v jednotlivých sériích se různí, 12x13x18x21x13. Seriál také obsahuje vánoční speciály a díly, kde jsou herci ztvárněni animáčnickou technikou jako kreslené postavy.²³⁷

„Ospalé městečko Eureka na severozápadě Spojených států skrývá velké tajemství. Vláda sem už totiž řadu let přesouvá největší vědecké mozky i s jejich rodinami, kteří zde mohou spokojeně vynalézat a řešit nejrůznější problémy. Inovace a chaos se tu snoubí nevšedním způsobem. Jednoho dne sem náhoda zavede vládního agenta Jacka Cartera, který zde projíždí se svojí ráznou dcerou Zoe. Při svém

²³² EDNA.CZ. *POSTAVY – DOKTOR*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.edna.cz/doctor-who/postavy/?tag=Doktor>

²³³ EDNA.CZ. *Herci*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.edna.cz/doctor-who/herci/>

²³⁴ SERIALZONE.CZ. *Pán času*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/pan-casu/obsazeni/>

²³⁵ SERIALZONE.CZ. *Heuréka - město divů*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/heureka-mesto-divu/>

²³⁶ EUREKA.SFF.CZ. *O seriálu Eureka*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://eureka.sff.cz/o-serialu/>

²³⁷ SERIALZONE.CZ. *Heuréka - město divů*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/heureka-mesto-divu/epizody/>

*neplánovaném pobytu Jack poznává Eureka blíže spolu s jejími obyvateli. A samozřejmě se zaplete i do vyšetřování nehody způsobenou vynálezem, který se vymkl kontrole. Vláda nakonec Jacka i s dcerou přesune natrvalo do Eureka, aby zde nahradil stávajícího šerifa, který měl pracovní nehodu.*²³⁸

Seriál *Heuréka* pracuje s notnou dávkou humru často způsobenou konflikty mezi průměrně inteligentním šerifem Carterem a ostatními obyvateli, kteří jsou bez nadsázky géniové. V seriálu je i důležitá intimní linka mezi šerifem a významnou lékařkou. Díky vynálezům postavy cestují do časových linií a vytvářejí tak příběhy jasně nepravděpodobné. V každém dílu je jeden kriminální zločin, zapříčiněn technologickým výtvozem, který je na konci epizody vyřešen. Děj je propojen vztahovými složkami a opakujícími se postavami.²³⁹

Mezi herecké představitele hlavních postav patří: Colin Ferguson jako šerif Jack Carter, Salli Richardson jako Allison Blake-přítelkyně šerifa a Jordan Hinson jako Zoe Carter, šerifova dcera.²⁴⁰ Režie, dle nejvyššího počtu epizod, se ujali Michael Robison, Mike Rohl, Matthew Hastings a Michael Lange. Scénáristé dle nejvyššího počtu epizod jsou Jaime Paglia, Bruce Miller, Thania St. John a Eric Wallace.²⁴¹

9.3 Skladiště 13

„Warehouse 13 je americký sci-fi seriál, vysílaný od července 2009 na kabelové stanici Syfy. Sleduje osudy dvou agentů Tajné služby Spojených států, kteří jsou přiděleni do tajného zařízení „Skladiště 13“, kde jsou uchovávány předměty s nadpřirozenou silou, takzvané artefakty. Jejich úkolem je pod vedením veteránského agenta Artieho Nielsena artefakty hledat a uschovávat je do Skladiště, aby nemohly ohrožovat svět.

²³⁸ SERIALZONE.CZ. *Heuréka - město divů*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/heureka-mesto-divu/>

²³⁹ Vlastní pozorování seriálu *Heuréka – město divů*.

²⁴⁰ EDNA.CZ. *Eureka (Heuréka - město divů)*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.edna.cz/eureka/>

²⁴¹ SERIALZONE.CZ. *Heuréka - město divů*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/heureka-mesto-divu/obsazeni/>

*Pilotní díl seriálu původně napsala trojice Rockne S. O'Brannon, tvůrce seriálů Farscape a SeaQuest DSV, Jane Espenson, scenaristka a producentka seriálů Buffy, Battlestar Galactica a Caprica, a D. Brent Mote. Na pozdějších úpravách scénáře se podílel ještě David Simkins, producent seriálů Blade a Dresden Files. Šéfproducenty seriálu jsou nyní Jack Kenny a David Simkins.*²⁴²

Mezi nejproduktivnější režiséry dle počtu epizod patří Chris Fisher, Constantine Makris, Jack Kenny, Tawnia McKiernan a Stephen Surjik. V hlavních rolích se představili Joanne Kelly, jako agentka Myka Bering, Eddie McClintock jako agent Pete Lattimer a Saul Rubinek, jako vysloužilý agent a vedoucí skladiště Artie Nielsen.²⁴³

Skladiště 13 vtipným způsobem popisuje hledání tzv. artefaktů, které způsobují kriminální činy díky svému nadpřirozenému vlivu na osoby. Artefakty jsou propojeny se známými historickými postavami, které jim propůjčily nějakou svoji vlastnost či pocit. Např. pudřenka vražedkyně nutila její majitele zabít. Seriál není propojen vzájemnou milostnou linkou mezi hlavními postavami, ale jejich přátelský vztah odhaluje různé intimní detaily ze života. Skladiště je vedeno tajemným spolkem, který tahá za nitky celého fiktivního seriálového světa.²⁴⁴

Seriál *Skladiště 13* byl vysílán od 7. července 2009 do 19. května 2014 na americké televizní stanici SyFy. První epizoda měla sledovanost 3,5 milionu diváků a ostatní v průměru 2,5 milionu. Počty diváků řadí *Skladiště 13* na třetí nejsledovanější seriál za celou existenci SyFy.²⁴⁵ V České republice se seriál vysílal od 14. dubna 2012 na Prima COOL, která zatím vysílala jen čtyři série z pěti natočených. Celkový počet všech epizod činí 63.²⁴⁶

²⁴² WAREHOUSE13.SFF.CZ. *O seriálu*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://warehouse13.sff.cz/o-serialu/>

²⁴³ SERIALZONE.CZ. *Skladiště 13*. [online]. [cit. 2015-05-19]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/skladiste-13/obsazeni/>

²⁴⁴ Vlastní pozorování seriálu *Skladiště 13*.

²⁴⁵ WAREHOUSE13.SFF.CZ. *O seriálu*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://warehouse13.sff.cz/o-serialu/>

²⁴⁶ SERIALZONE.CZ. *Skladiště 13*. [online]. [cit. 2015-05-19]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/skladiste-13/epizody/>

10 POROVNÁNÍ ROZDÍLNÝCH ASPEKTŮ ČESKÉ A ZAHRANIČNÍ SERIÁLOVÉ KRIMINÁLNÍ TVORBY

Kriminální seriálová tvorba má svá specifika vzniklá jak geografickým původem, tak historickým kontextem. Zatím co česká tvorba má své odchylky od světové tvorby, tak zahraniční často vykazuje značnou podobnost, kde dominuje americká tvorba inspirující zbytek světa. I u české seriálové tvorby se v posledních letech objevují znaky nápodoby, ale stále z historického a kvantitativního hlediska je více specifická a odlišná vůči zbylému světu.

Rozdílné zpracování vykazuje jak tematická volba předloh a následné tvorby samostatných epizod, tak zpracování i technické a stylové vzorce. I když jsou některé prvky kriminální seriálové tvorby na první pohled podobné, při bližším pozorování se dají odhalit specifika a odlišnosti.

10.1 Volba a zpracování témat

Tematická analýza dle rozebraných seriálových děl jasně podporuje jednoznačné výsledky. Specifikum českých kriminálních seriálů vychází z volby předlohy pro zpracování námětů. Československá, posléze česká tvorba se opírá o reálné případy z historických událostí a využívá již zpracovaná díla pro následné uvedení na televizní obrazovky. Často se historická témata netýkají jen blízkých dějin v období několika let, ale i několik století starých kriminálních případů. Nevýhodou historických témat je nákladnost dobového zpracování kostýmů a kulis, které vykresluje hlavní podstatu děje pro diváky. Při nedostatečném vynaložení úsilí pak dílo vypadá nevěrohodně a rušivě. Problematickou bývá historicky znějící mluva, která nemůže být věrně zpracována pro svou nedostatečnou srozumitelnost. U historických postav jsou volena reálná jména, doplněná o ilustrační pojmenování vhodně dobově zvolená. Když už se česká tvorba uchýlí k fiktivním případům, vyhýbá se reálným postavám a jejich pojmenování.

U zahraničních děl se volba témat často opírá o fiktivní tvorbu témat jen inspirovanou reálným vyšetřováním, i když často bez věcných podkladů. Historická

témata jsou velmi vzácná a celý děj se odehrává v přítomnosti. Historický bývá jen motiv ke zločinu, či speciální jednotlivé díly natočené k různým výročím či svátkům. I když jsou témata zvolena z nereálných předloh, v samotném zpracování se pak vyskytují označení nebo pojmenování reálných postav či míst. Často se objevují postavy politiků, politických vůdců a umělců, buď ve verbálním zmínění nebo za pomoci fotomontáží pro zdůraznění důležitosti děje či postav. Když se zahraniční televize věnují kriminálním seriálům s historickou tematikou, často se jedná o seriálové adaptace literárních předloh.

Samotné vyšetřování potom u české tvorby probíhá za pomoci dedukce a intuice zkombinované s urputnou lidskou prací na základě vyšetřovacích technik bez většího použití technologií. Zahraniční a především americká tvorba, pak využívá nejmodernějších technologií pro dopadení zločinců a způsoby efektivních honů na kriminální živly. Obě tvorby často obsahují u jednotlivých děl minimálně jednu postavu, která je k technologiím striktně skeptická a odsuzuje její podstatnost na řešení. Spoléhá čistě na svůj rozum, ale paradoxně funguje za pomoci těchto přístrojů a v souznění s nimi. Tento postoj se objevuje i o historicky ztvárněných děl.

Kriminální tvorba na celém světě je povětšinou propojena s humorným zpracováním, vtipem a nadsázkou. Stávají se tak poutavější pro větší vrstvu diváků. Humor bývá v souznění s postavami a vybudovává i odhaluje jejich vztahy a postoje. Při řešení kriminálních příběhů bývá většinou použit vkusně a nerušivě, tedy při objasňování a postupech, nikoliv při zobrazování zločinu. Humor není nikdy rasistický a urážlivý vůči divákům, vždy je zaměřen na dějovou linku a účinkující postavy. Díky častému střídání režisérů a samotných tvůrců námětu u jednotlivých epizod, je někdy chování a vyjadřování postav v nesouladu s předešlým vysíláním.

Rozdílné je však zpracování úsměvných vložek. U české kriminální seriálové tvorby se divák setká s různorodým humorem dle jednotlivých postav a samotné zpracování se opírá o nadsázku a jemné náznaky. U zahraniční tvorby je humor pojat značně homogenně a všechny postavy se převážně vyznačují podobným stylem vtipů, i když se jedná o různorodě pojaté role. Zpracování je povětšinou přímé bez potřeby domýšlení a často doplněno o výraznou mimiku postav, který jasně ukazuje divákovi samotný vtip. Dalším znakem pro diváka je zvuková stránka televizního díla, která

využívá pro komické situace hudební podkres určující náladu děje. S tímto se u české tvorby setkáváme jen zřídka, a to především u pronásledování kriminalistů zločince.

Propojení komických scén s akčními může působit zesměšňujícím dojmem vážných situací, ale jedná se jen o přiblížení žánru širší vrstvě divácké populace. Tvůrci kriminálních seriálů se stále vyhýbají otázkám nacistické tematiky s propojením komediálních prvků a ostatními stále aktuálními tématy, které by mohly u diváků způsobit pobouření.

„Humor a parodie jsou tradičními „zbraněmi“ filmařů a dalších umělců v boji proti zlu. Víceméně riskantní může být zesměšňování zla, které aktuálně hrozí či působí nebo které většina dosud nepokládá za až tak špatné.“²⁴⁷

Další jinak zobrazovanou podstatou kriminálních seriálů jsou zranění. V České republice se bere značný ohled na etické otázky a zranění bývají ukazována s ohleduplností a spíše je o nich hovořeno. Když už je samotný následek útoku či úrazu zobrazen, nevykazuje takové detailní charakteristiky jako je u tvorby zahraniční. Zahraniční tvorba je ukazuje naturalisticky dle reálných podkladů, bez většího ohledu na cit a věk diváka. Následné verbální rozebírání zranění je většinou doplněno vizuální složkou, kde je jasně vidět následky ozbrojených i neozbrojených útoků. Televiznímu zobrazení se nevyhýbají ani úkony, při kterých jsou amputovány jednotlivé části těla či jsou vyjímány orgány.

Zahraniční tvorba také často zpracovává témata, která se týkají masového dopadu, jako například terorismus, či všeobecné ohrožení státního až nadnárodního charakteru. Česká tvorba naproti tomu se zabývá lokálními problémy často bez většího ohrožení společnosti a týkající se jen malého počtu lidí. I výbuchy a jiné katastrofické scénáře jsou v české tvorbě brány v menším měřítku, až jsou spíše vynechávány úplně. Zahraniční tvorba je na druhou stranu schopna postavit celé epizody, či dokonce seriály na zvláštních efektech a kaskadérských výkonech. Jejich propracovanost je do nejmenších detailů, kromě zobrazování výbušnin či návodů na ně. I když již zmiňované návody na výbušné materiály bývají ukazovány dost otevřeně, i s nutnými třaskavými složkami, které se dají jednoduše koupit. Jen poměry nebývají udávány.

Česká kriminální seriálová tvorba se dále vyhýbá tématům spojenými s teroristickým ohrožením a také jen velmi výjimečně staví do rolí ohrožených

²⁴⁷ KOPAL, P. *Film a dějiny 2 Adolf Hitler a ti druzí – filmové obrazy zla*. S. 8.

a zneužitých dětské hrdiny. Když už se dítě objeví, je s ním zacházeno jemně a i když je zločincem, nenacházejí se u něj psychopatické rysy, spíše sociální motivy ke kriminálnímu jednání.

Americká tvorba dětské jedince často využívá jako symbolické objekty, které dost často trpí více než ostatní a díky tomu jsou motivačním ventilem pro vyšetřování celého týmu. Když už postaví děti do role svědků, často jsou geniální nebo velmi talentované. Jejich dětská stránka chování bývá vizuálně potlačena a projevují se jako dospělí jedinci s chladnou hlavou a bez silnějšího emočního zaujetí. Často jejich skrytý talent pomůže k vyřešení zločinu a jeho objekty převážně přežívají. V závěrečných scénách bývá rodina šťastně pospolu, bez jakéhokoliv fyzického i duševního poznamenání. Když se dítě objeví v roli pachatele, často je u něj objeveno patologické zlo nebo duševní porucha způsobená tristním jednáním okolí.

Rozdílné je i postavení žen. Zahraniční a především americké seriály často stylizují ženské postavy do atypicky vyhlížejících profesí, jedná-li se o představitelky v hlavním vyšetřovacím týmu nebo dvojici. Využívány jsou role jako specialista z odvětví výpočetní techniky, či specialista na bojová umění. Z důvodů vyvážení genderového postavení se jim připisují až nadlidské schopnosti převažující pánské kolegy. Často se i přes svou způsobilost dostanou do složitých situací, kde se zachovají jako ženské oběti a mužští partneři je zachrání.

V českých seriálech se ženy jako vyšetřovatelky vyskytují v menším měřítku, více zastávají postoj rádkyň s logickým rozumem, kterým usměrňují mužskou živočišnou sílu. Když jsou již obsazeny do rolí vyšetřovatelek, stále si zanechávají svou ženskost a důvtip. Nebývá jim připisována vyhraněná role odporující klasicky pojatým sociálním rolím. Dá se tedy říci, že české kriminální seriály jsou genderově nevyvážené se zakotvenými rituálními rolemi.

Stejně rozdíly se vyskytují i u rasového rozložení týmů. V českém kriminálním seriálu se nevyskytují osoby jiných národnostních menšin, jen příslušníci české a výjimečně slovenské státní národnosti. Zastupitelé romské a vietnamské menšiny, které jsou na území České republiky nejpočetnější, se v seriálové tvorbě objevují jen jako svědci. I do role viníků jsou obsazováni v minimálním, až zanedbatelném počtu. Ve vedlejších rolích se objevují také jen sporadicky bez důležitosti na samotném příběhu.

V amerických kriminálních seriálech, ale i v jiné kriminální nebo akční tvorbě se rasová vyváženost nebere na lehkou váhu. Díky složitější historické situaci ohledně rasové otázky bývá obsazenost etnických menšin viditelněji řešena, ať už přímo v hlavních vyšetřovacích složkách či v podpůrném týmu. Nejčastěji se setká divák s Afroameričany nebo potomky původních amerických obyvatel. I s předsudky či rasově sociálními předpoklady se v seriálech ukazují jedinci z jednotlivých etnických skupin. Divák často vidí, že Afroameričané mají problémy s drogami či krádežemi a potomci původních obyvatel umí stopovat zvěř, či jsou propojeni s monoteistickými náboženstvími. S otázkou překvapení se zde pracuje jen zřídka a využívá se předpokladů diváka pro jasnější pochopení děje.

Rozdílné je také obsazování jednotlivých postav, nejedná-li se o seriál koncipovaný tak aby odporoval zažitým zvyklostem. Zatím co zahraniční seriály se zaměřují na jedince se vzhledem odpovídajícím dobovému měřítku krásy, česká tvorba se tolik fyzicněm neomezuje. Zahraniční představitelé hlavních postav v kriminálních seriálech vyhlížejí u mužských představitelů značně archetypicky. Musí být fyzicky vyvinutý bez ohledu na způsob vytvoření svalové hmoty a oblečení bývá dle posledních módních trendů, či dokonale padnoucí, i když na první pohled nedbalé. U ženských představitelk je požadována štíhlá postava a dlouhé vlasy, které jsou stále upravené. Oblečení u žen nebývá tak jednoznačné. Často jsou stylizovány do ženského střihu kalhotových kostýmů doplněného o boty s podpatky, které jako jediné zdůrazňují ženskost. Do výrazně ženského oblečení bývají stylizovány jen v průběhu jednotlivých sekvencí dílů a povětšinou jsou svým vzhledem překvapením pro okolí a samy se cítí nepohodlně. Postavy bez jasného fyzického vyhranění, dle dobového ideálu se vyskytují převážně u vedlejších rolí nebo jsou úplně vynechány. Jejich oblečení bývá často propojeno s okrajovými styly, které vykazují atypické znaky odpovídající jejich mentálnímu a fyzickému zaměření.

V českých kriminálních seriálech se obsazují muži spíše všednějšího typu bez výrazné maskulinity a archetypického zevnějšku. Jejich vzhled odpovídá řadovému občanovi a často dokonce podprůměrnému posuzování dobového ideálu. Jejich oděvy bývají nedbalé, ale přesto padnoucí a vykazují znaky módních prvků odpovídajících hlavnímu módnímu proudu. U ženských postav jsou často voleny štíhlé postavy a stejně jako u zahraniční tvorby s delšími vlasy. Jejich oděvy mívají za účel potlačit přirozenou

ženskost a i obuv bývá přizpůsobena seriálovému zařazení. Vedlejší role, či postavy podpůrných rolí nebývají nijak stylisticky extrovertní a jejich pojetí odpovídá celkovému vyznění seriálového díla.

Otázka víry je také rozdílně řešena u zahraniční a české tvorby. Zatím co u českých kriminálních seriálů je náboženství spíše ignorováno nebo řešeno jen okrajově, zahraniční seriály na něj kladou větší důraz. Převážně křesťanské a muslimské vyznání bývá spojováno s jasnou sortou osob, kde tvůrci seriálů využívají předpokládané stereotypy a uvádějí je v omyl nebo je pro odůvodnění zločinu. Často se divák setká se zločiny ve jménu víry, ale i osobami které ze stejného motivu konají ve jménu dobra. Křesťanské náboženství bývá zobrazováno velmi citlivě bez náznaků pohrdání a jako správná volba pro kvalitní život. České seriály když už ukazují náboženství, jedná se o katolicismus a většinou je propojen s obyvateli venkova starší věkové kategorie či u sexuálně motivovaných zločinů.

10.2 Technická řešení

Hlavním rozdílem, který má za příčiny technické odlišnosti, je způsob financování seriálové kriminální tvorby. Na první pohled se může zdát, že aby kriminální seriál byl úspěšný, musí být značně nákladný. Důkazem mohou být zahraniční seriály, kde se financování ujímají velké multimediální korporace a produkční i koprodukční společnosti. Tvorba velkokapacitních, tedy mnohadílných kriminálních seriálů se uskutečňuje převážně přes soukromé televizní stanice, které poté vydělávají nejen díky velkému množství reklamních sdělení, ale také po zařazení product placementu a sponzoringu.

„Jejich vznik i pozdější vývoj byl motivován komerčními zájmy. Hlavní úlohou seriálu bylo vytvořit si jistým návykem co nejširší publikum a prostřednictvím tohoto návyku byla nabízena reklama zboží, jehož výrobce se finančně podílel na produkci programu. Jinými slovy – „hlavním chodem“ byly reklamní šoty, seriál jenom nutným zlem. Jeho přitažlivost však rozhodovala kolik diváků bude pořad sledovat a tudíž sledovat i nabízenou reklamu. (...) Musí být srozumitelný co nejširšímu publiku

*a zároveň musí zasahovat jenom do povrchních sfér vědomí aby prostríhovaná reklama diváka nepopuzovala.*²⁴⁸

Další příjmy přináší prodej plně vytvořených děl do zahraničí nebo seriálového vzorce pro tvorbu vlastního volného pokračování²⁴⁹ v jiných státech. Vznikají takto rozsáhlá díla, která prolínají napříč kontinenty a žánry. Převážně se takto děje u kriminální a sci-fi seriálové tvorby, která je pro takto zvolenou koupi nejvhodnější.

Dále pro marketing využívají propojování seriálů, tedy jednotlivé postavy, někdy i děje, se stanou na epizodu nebo víc součástí jiného kriminálního seriálu. Většinou se to stává pro podporu nově vzniklého televizního díla či při poklesu sledovanosti. Tato metoda propojování se zatím v České republice u kriminálních, ani jiných seriálů neobjevila.

Oba dva typy, jak propojování, tak volné pokračování mají hlavně masový dopad na diváckou populaci ve formě znalosti jednotlivých děl, znalosti druhů seriálu či příběhů. Herci vystupují ve více seriálech a stávají se ikonami pro mnoho fanoušků. Jejich platové ohodnocení, se u hlavních postav pohybuje za jednu epizodu okolo 300 tisíc dolarů.²⁵⁰

U české tvorby kriminálních seriálů zatím naopak dominuje veřejnoprávní televizní vysílání Československé, později České televize. Jejich rozpočet je mnohem omezenější než je u soukromých televizních stanic, ale dominují v podpůrné tvorbě ve formě kulís, kostýmů a mají velké sklady rekvizit, díky tvorbě z minulosti. Česká televize se specializuje převážně na historicky stylizovanou tvorbu, která věrně popisuje kriminální zločiny bez větších nákladných zvláštních efektů. I sponzoring je do značné míry omezený a product placement do roku 2010²⁵¹ byl nezákonný. Státní televize svou kriminální seriálovou tvorbu ani neprodávají soukromým subjektům a nevyžívají možnosti prodeje námětových vzorů.

²⁴⁸ FERAB, Z. *Některé problémy televizní dramaturgie*. S. 113.

²⁴⁹ Jindy označováno spin-off neboli volné pokračování se stejným dějem, ale jinými herci nebo samostatný příběh jedné postavy. Není časově, dějově ani volbou postav omezen.

²⁵⁰ SERIALZONE.CZ. *Kolikpak kdo bere*. [online]. [cit. 2015-05-19]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/clanek/237-kolikpak-kdo-bere/>

²⁵¹ Od 1. 6. 2010 umožňuje novela zákona o rozhlasovém a TV vysílání umístění produktů a služeb v pořadech na TV obrazovce.

Rozdílné financování ani počet financí není přímo závislý na kvalitě kriminální seriálové tvorby, ale spíše na životaschopnosti mimo území vzniku. Díky peněžní nákladnosti je možné zprostředkovat větší efektivnost a samotnou reklamu na dílo.

Kromě zvláštních efektů je u zahraničních děl vidět i náročnější technologické zpracování. I to však není zárukou větší propracovanosti. Například české seriály si dávají velký pozor na detaily v dějové lince. V amerických zahraničních a především amerických seriálech je kladen větší důraz na efektivnost a menší na detaily. Historické zařazení není často správně zpracováno a u dobových děl nebývají dodržena časová umístění. Příkladem může být příchod agentů do domu podezřelého v ranních hodinách a dle času odcházejí po chvíli, ale v exteriérových záběrech je již tma. V české seriálové, i filmové tvorbě se na tento druh detailů klade významný důraz a chyby jsou minimální.

I sekvenční a záběrové řazení bývá odlišné. V české kriminální tvorbě se jen velmi zřídka ukazuje retrospektivní řazení příběhu, načež u zahraniční tvorby se tvůrci často vracejí o několik hodin, dní i let. V čase přeskakují pro doplnění děje či motivu a využívají záběry s mladšími podobami herců. Tyto role často ztvárňuje tatáž osoba vhodně „omlazená“ líčením nebo je zvolen úplně jiný herec se zjevnou fyzickou podobností. Čistě zpracovaným retrospektivním dílům se zahraniční seriálová kriminální tvorba vyhýbá stejně jako česká.

Kamerové záběry jsou také rozdílné. U vyvolání akčnosti používá zahraniční seriál často kameru v pohybu, i statické záběry bývají velmi často doprovázeny lehkým třesem a pohybem. Dále jsou doplněny prostříhy z různých stran na jeden objekt. U rozhovorů se často používá zaostření jen na jednu postavu, kdy druhá nebo skupina jsou rozostřeny pro potlačení rušivých prvků v pochopení kontextu. U záběrů velmi často nedodržují celky ani detaily. Snímaným postavám chybí v záběru část hlavy nebo nohou. Kamera zůstává jen výjimečně v klidu a stále se aspoň minimálně pohybuje.

U české kriminální seriálové tvorby je kamera chápána jako zaznamenávání skutečnosti, ne jako doplněk atmosféry. Záběry bývají klidnější a doplňující charakter děje. Nevytváří ho. Prostříhy jsou plynulé, nerušivé a pro diváka často nepostřehnutelné, nejedná-li se o starší díla. Díky hluboké kriminální historii se divák může setkat se značně statickými postoji kamery a okem rozpoznatelnou pauzu při střihu.

Rozdílem je i časově metrážní řešení jednotlivých dílů. Zatím co zahraniční tvorba pojímá kriminální seriálovou tvorbu jako tvorbu klasickou pro jiné seriály, v českých poměrech je tomu trochu jinak. Zahraniční tvorba používá stopáž mezi 30-50 minutami. Takto pojatý čas umožňuje tvůrcům zařadit vyšší počet reklam a sponzorských vzkazů, při stálé pozornosti diváka. Díly v širším časovém pojetí, tedy 60-120 minut jsou využívány pro uvedení nového seriálu, jako pilotní díl, nebo pro jeho ukončení. Výjimečně jsou i výroční nebo sváteční epizody uchopovány jako celovečerní dílo. Po každém díle následuje krátká upoutávka na další epizodu seriálu, vytvořená ze sestřihů převážně akčních a emotivních scén motivující diváka pro sledování. Cílem je vyvolat napětí z následujícího děje, které je potřebné ukojit formou sledování a dodržením věrnosti určitému televiznímu dílu.

U českých kriminálních seriálů je časové rozložení odlišné. Převážná většina seriálů je svou délkou u jednotlivých dílů úměrná celovečerním filmům. Průměrně se jedna epizoda pohybuje okolo 60 minut, ale minimálně 45 minut. Počet zařazených reklamních sdělení je také menší a jejich časová stopáž kratší. Díky uzákoněnému omezení reklamních vstupů, týkajícího se i soukromých televizních vysílatelů,²⁵² nejsou reklamní vstupy tak výrazně časově náročné, i když pro diváka značně rušivé. Následné upoutávky na nadcházející epizody si uchovávají obvyklého vzhledu, jako pro ostatní pořady, bez značného využití akčních prvků seriálů.

Díky různorodosti seriálové tvorby jak v zahraničí, tak v České republice, je herecká komunita značně omezena. V českých poměrech je tento jev značně viditelný hned u první epizody a divák si často představitele jednotlivých děl spojuje s jeho předešlými rolemi. Díky nízkému počtu herců se často do seriálové tvorby zapojují i herci divadelní či původně čistě filmoví. U nových postav, které nejsou ještě vizuálně pro pozorovatele propojena s jinou rolí, hrozí neúspěch jen z důvodu nedostatečné lákavosti pro diváka.

Tento jev opakujících se osob je u zahraničních děl, při bližším pozorování, stejně viditelný jako v České republice. Jednotliví herci se objevují v rozdílných seriálech bez žánrového omezení, ale jen zřídka v jiné tvorbě jako je divadelní či

²⁵² Časový limit vysílání reklamy, jakož i časové rozpětí mezi jednotlivými reklamními bloky v jednotlivých pořadech upravuje zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, zejména ustanovení § 49 a § 50 – zveřejněno na <http://www.rrtv.cz/cz/static/vyhledavani/archiv/reklamy.htm>.

filmová. Často se však propojují s postem v módním průmyslu a propůjčují své tváře a charaktery hraných rolí pro podporu reklamních značek.

ZÁVĚR

Kriminální seriálový žánr vychází z lidského chtíče po krvi a násilí. Tento jev se u obyvatel Země objevuje od jejího počátku a úlohou „zábavního průmyslu“ bylo jej ukojit. Od veřejných poprav se lidstvo posunulo k zobrazování fiktivního násilí za pomoci moderních technologií a hraného či animovaného filmu. Kriminální seriál od svého vzniku žije z lidského chtíče po agresi, ale také po potřebě odhalovat záhady. Lidská zvědavost a zvidavost je neutuchajícím motorem pro natáčení dalších kriminálních děl a pokusy vymýšlet jak nově překvapit diváka.

Takto rozsáhlý žánr, jako je kriminální seriál, prodělal za svou dobu působení na českém území mnoho změn. Ve svých počátcích začal doprovázet již existující kriminální filmovou tvorbu, která byla převážně vytvořena z adaptací literárních děl, a hledal své odlišnosti pro větší diváckou poutavost. Tímto aspektem se stalo zobrazování reálných historických zločinů a jejich řešení za pomoci vlídného lidského přístupu s přísnými morálními normami. Díky oblibě a historickému kontextu jej uchopil komunistický režim a pokusil se využít pro svou propagaci a vysvětlování dobových událostí, což mnoho diváků tohoto žánru odradilo od dalšího pozorování.

Po revoluci si kriminální seriál musel hledat znovu cestu k publiku a to trvalo přibližně do poloviny 90. let 20. století. V tomto období se Česká televize pokusila o dílo inspirované zahraniční tvorbou, o které údajně žádali diváci formou dopisů. Seriál *Detektiv Martin Tomsa* reagoval na již běžně vysílané zahraniční kriminální seriály na soukromých televizích. I když první série bojovala s neúspěchem, další epizody byly již ve větší oblibě publika. Tímto dílem však veřejnoprávní televize od tohoto typu kriminálních seriálů odstoupila a začala se znova věnovat své typické tvorbě. Touto tvorbou je myšleno dílo humorné, milé a bez větších scén na vizuální efekt. Zde je důležité zmínit *Četnické humoresky*. Tento nejoblíbenější tuzemský kriminální seriál u většiny diváků přesně ukazuje české zpracování tohoto žánru ve své čisté podobě, které zde bylo viditelné od počátku.

Zahraněčí tvorba v České republice vysílaná převážně na soukromých stanicích ve svém počátku také neobsahovala přemíru násilí a speciálních efektů. K nim se postupným vývojem dostala až počátkem 21. století. Propracovaností však stále byla od českých děl o několik let napřed. V tomto období se také na obrazovky zařadil vysoký

počet německých kriminálních seriálů, které svým vzhledem a dějem odpovídaly již obvyklému americkému stylu plného výbuchů a násilných vražd. Německý kriminální seriál však nikdy nezískal tak pevnou diváckou základnu jako tvorba ze Spojených států amerických.

Americké kriminální seriály jsou na světovém trhu stále celoplošně nejoblíbenější a z mnoha hledisek nejvybroušenější do detailu. Často jsou obohaceny a mnoho dějových linek a vztahových příběhů, které potlačují samotné otevřené zpracování zápletek. Zde se objevuje nejvíce realisticky zobrazený zločin a agrese i s tělesnou stránkou. Převážně jsou vyšetřovatelé součástí široké skupiny, která je podřízena národním organizacím. Tento jev se u ostatních zemí vidí málo, většinou se jedná jen o běžné vyšetřovatele součástí policejní složky. V amerických kriminálních seriálech se také často využívá psychologických aspektů a jejich zpracování do seriálu, i na tom může být celé dílo plně vystaveno.

Silné inspiraci zahraniční tvorby podlehl první seriál soukromé televizní stanice TV Nova, *Kriminálka Anděl*. Otázka, jestli jej diváci sledovali jen ze zvědavosti nebo kvůli propracovanému ději, zůstala nezodpovězena. Náповědou může být nedlouhá doba vysílání. I když snaha podobat se hlavně americké tvorbě byla znatelná, celkové vyznění působilo až uměle a nedostatečně vytvořené.

Kriminální seriál jako takový je stále značně oblíbený, ale pro zisk širšího publika je injektován mnoha dalšími styly. Často se propojuje se sci-fi a přesouvá se z fiktivní reality do čisté fikce. Samotné vyšetřování a zločiny se stávají podpůrnými složkami vedle atypicky pojatého vizuálního zpracování a lidská schopnost odhalovat zločin společně s vyšetřovateli je absolutně potlačena. V takto pojatých dílech je divák zcela závislý na zpracování příběhu, aby se pro něj stal pochopitelným a alespoň v rovině fantazie uvěřitelným. Při zisku publika se nebere v potaz věk diváků a vzniká tak nebezpečí v podobě ohrožení vývoje nezletilých.

Srovnání české a zahraniční tvorby bylo pro tuto práci stěžejním a bylo využito pozorování a analýzy jednotlivých kriminálních seriálů. Za pomoci rozboru se na první pohled jevíly značné rozdíly, které dělají obě tvorby tak odlišné. I přes nesrovnatelné finanční a studiové zázemí se český kriminální seriál ukotvil v srdcích svých diváků díky propracovanosti je jeho sledovanost porovnatelná, ne-li vyšší než u zahraniční tvorby.

Zvolené téma pro diplomovou práci bylo pro zpracování velmi zajímavé, ale díky nedostatku literárních zdrojů náročné. Výsledkem vzniklo ucelené dílo popisující televizní kriminální seriály na českém území od svého počátku až do období vzniku výrazně hybridních seriálových děl. Cílem nebylo vyjmenovat všechny seriálová díla, ale vytyčit ty nejdůležitější, což bylo v průběhu práce splněno.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BÍLEK, P, A. James Bond a major Zeman Ideologizující vzorce vyprávění. 1. Vyd. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2007. ISBN: 978-80-87053-06-5

DLOUHÝ, M. *Četnické příběhy aneb Ve jménu zákona*. 1. Vyd. Praha: Naše vojsko s.r.o., 2012. ISBN: 978-80-206-1325-7

FERAB, Z. *Některé problémy televizní dramaturgie*. 1. Vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1982. ISBN: 17-261-82

KOPAL, P. *Film a dějiny 2 Adolf Hitler a ti druzí – filmové obrazy zla*. 1. Vyd. Praha: Casablanca, 2009, ISBN:978-80-87292-01-3

MOC, J. *Seriály od A do Z Lexikon českých seriálů*. 1. vyd. Praha: Česká televize v Edici ČT, 2009. ISBN 978-80-7407-036-8

ORLEBAR, J. *Kniha o televizi*. 1. Vyd. Praha: Nakladatelství Akademie múzických umění v Praze, 2012. ISBN: 978-80-7331-246-6

REICHS. K. *Osudová cesta, Vážná tajemství, Divoké kosti*. 1. Vyd. Praha: BB/art s.r.o., 2012. ISBN: 978-80-7461-227-5

SMETANA, M. *Televizní seriál a jeho paradoxy*. 1. vyd. Praha: ISV nakladatelství, 2000. ISBN 80-85866-60-9

STEIN, E. *Česko - Slovensko: konflikt, roztržka, rozpad*. 1. Vyd. Praha: Academia, 2000. ISBN: 80-200-0752-0

ŠÝKOROVÁ, M a kolektiv. *Britské detektivky: od románu k televizní sérii 2*. 1. Vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN: 978-80-244-3499-5

ŠKVORECKÝ, J. *Hříchy pro pátera Knoxe*. 1. Vyd. Praha: Mladá fronta, 1991. ISBN: 80-204-0229-2

ŠKVORECKÝ, J., ZÁBRANA, J. *Vražda v zastoupení*. 1. Vyd. Praha: Mladá fronta, 1967. ISBN:23 -049 - 67

ZÁBRANA, J. *Vražda pro štěstí*. 2. Vyd. Brno: Moba, 2007. ISBN: 978-80-243-2660-3

ZÁBRANA, J. *Vražda se zárukou*. 1. Vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. ISBN: 80-202-0020-7

Seznam použitých internetových zdrojů

AMPRAHA.CZ. Dobrodružství kriminalistiky. [online]. [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/sledovanost/zebricky/2012/nejsled_01_ct1_2012.pdf

AXN.CZ. *MYŠLENKY ZLOČINCE*. [online]. [cit. 2015-05-17]. Dostupné z: <http://www.axn.cz/porady/myslenky-zlocince>

CESKATELEVIZE.CZ. *Do televizí se dostala premiéra seriálu Hříšní lidé města pražského*. [online]. [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kalendarium/67975-do-televizi-se-dostala-premiera-serialu-hrisni-lide-mesta-prazskeho/>

CESKATELEVIZE.CZ. *O seriálu*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10375596996-pan-casu/6959-o-serialu/>

CETNICKEHUMORESKEY.CZ. *O seriálu informace o seriálu Četnické humoresky*. [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.cetnickehumesky.cz/o-serialu/>

CETNICKE-HUMORESKEY-SERIAL.CZ. *Četnické humoresky*. [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.cetnicke-humoresky-serial.cz/>

CSFD.CZ. *Kriminálka Anděl (TV seriál)*. [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/240689-kriminalka-andel/zajimavosti/?type=film>

DOCTORWHO.CZ. *Sledujme Doctora Who (Pán času) na ČT2*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <https://www.doctorwho.cz/novinka/sledujme-doctora-who-pan-casu-na-ct2>

EDNA.CZ. *Eureka (Heuréka - město divů)*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.edna.cz/eureka/>

EDNA.CZ. *Herci*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.edna.cz/doctor-who/herci/>

EDNA.CZ. *POSTAVY – DOKTOR*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.edna.cz/doctor-who/postavy/?tag=Doktor>

EUREKA.SFF.CZ. *O seriálu Eureka*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://eureka.sff.cz/o-serialu/>

FEXT.CZ. *Holmesologové: Ronald Arbuthnot Knox*. [online]. [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://www.fext.cz/cokoliv/sh-knox.htm>

FSFS.MUNI.CZ. *1. Charakteristika kriminologie, předmět, pojem a význam*. [online]. [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://www.fsfs.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/kriminologie/charakteristika>

GILLY8BONES.ESTRANKY.CZ. *O seriálu*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.gilly8bones.estranky.cz/clanky/o-serialu.html>

GILLY8BONES.ESTRANKY.CZ. *Sledovanost Bones / Sběratelé kostí na FOXu – USA*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.gilly8bones.estranky.cz/clanky/sledovanost-serialu-bones.html>

I.IINFO.CZ. *18 je jen začátek!* [online]. [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: http://i.iinfo.cz/urs-att/magazin_nova-narozneniny-132827420509017.pdf

I60.CZ. *Psi komisař Rex řeší vraždy již dvacet let*. [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: http://www.i60.cz/clanek_9836_psi-komisar-rex-resi-vrazdy-jiz-dvacet-let.html#.VU-l8fntmko

IMDB.COM. *Columbo (1971–2003) Awards* . [online]. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <http://www.imdb.com/title/tt1466074/awards>

IPRIMA.CZ. *Historie společnosti*. [online]. [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.iprima.cz/o-spolecnosti/historie-spolecnosti>

IS.MUNI.CZ. *AGRESE A NÁSILÍ V MÉDIÍCH Vybrané teorie a výzkumy*. [online]. [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1423/podzim2012/ZUR705/PREZENTACE_XIII..pdf

KINOBOX.CZ. *Wolffův revír*. [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.kinobox.cz/film/154825-wolffuv-revir>

KOBRAJEDENACT.ESTRANKY.CZ. *Kobra II*. [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.kobrajedenact.estranky.cz/clanky/o-serialu.html>

KOBRAJEDENACT.ESTRANKY.CZ. *Kobra II*. [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.kobrajedenact.estranky.cz/clanky/zajimavosti.html>

KOMISARREX-SERIAL.WZ.CZ. *Rex is back!* [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.komisarrex-serial.wz.cz/serial.htm>

KRIMINALISTIKA.EU. *Detektiv Martin Tomsa*. [online]. [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://kriminalistika.eu/tomsa/tomsa.html>

KRIMISERIALY.JUK.CZ. *Seriál Hříchy pro pátera detektivek*. [online]. [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://krimiserialy.juk.cz/hrichyprodivakydetektivek/>

KRIMISERIALY.JUK.CZ. *Seriál Hříchy pro pátera Knoxe*. [online]. [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://krimiserialy.juk.cz/hrichypropateraknoxe/>

KRIMISERIALY.JUK.CZ. *Seriál Hříšní lidé města pražského*. [online]. [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://krimiserialy.juk.cz/hrisnilidemestaprazskeho/>

KRIMISERIALY.JUK.CZ. *Seriál Komisař Rex*. [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://krimiserialy.juk.cz/komisarrex/>

KRIMISERIALY.JUK.CZ. *Seriál Kriminálka Anděl*. [online]. [cit. 2015-05-05].
Dostupné z: <http://krimiserialy.juk.cz/kriminalkaandel/>

KRIMISERIALY.JUK.CZ. *Seriál Můj přítel Monk*. [online]. [cit. 2015-05-17].
Dostupné z: <http://krimiserialy.juk.cz/mujpritelmonk/>

KRIMISERIALY.JUK.CZ. *Seriál Myšlenky zločince*. [online]. [cit. 2015-05-17].
Dostupné z: <http://krimiserialy.juk.cz/myslenkyzlocince/>

KRIMISERIALY.JUK.CZ. *Seriál Případy detektivní kanceláře Ostrozrak*. [online].
[cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <http://krimiserialy.juk.cz/pripadydetektivnikancelareostroznak/>

KRIMISERIALY.JUK.CZ. *Seriál Sběratelé kostí (Bones)*. [online]. [cit. 2015-05-18].
Dostupné z: <http://krimiserialy.juk.cz/sberatelekosti/>

KRIMISERIALY.JUK.CZ. *Seriál Wolffův revír (Wolffs Revier)*. [online]. [cit. 2015-05-04].
Dostupné z: <http://krimiserialy.juk.cz/wolffuvrevir/>

MAM.IHNED.CZ. *Sledovanost TV - 39. týden 2009 (21.9.2009 - 27.9.2009)*. [online].
[cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://mam.ihned.cz/c1-38557470-sledovanost-tv-39-tyden-2009-21-9-2009-27-9-2009>

MEDIAGURU.CZ. *Fotbal na Prima Cool večer třetí, Ordinace neohrožena*. [online].
[cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.mediaguru.cz/2013/09/fotbal-na-prima-cool-tretim-poradem-vecera-ordinace-neohrozena/#.VVEa3Pntmko>

MEDIAGURU.CZ. *Komunistické seriály na TV Barrandov sledovanější než Hlavní zprávy*. [online]. [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: http://www.mediaguru.cz/2013/01/komunisticke-serialy-na-tv-barrandov-sledovanejsi-nez-hlavni-zpravy/#.VU-Mk_ntmko

MEDIAGURU.CZ. *Neděli si opět rozdělily Vinaři a Kriminálka Anděl*. [online]. [cit. 2015-05-15].
Dostupné z: <http://www.mediaguru.cz/2014/11/nedeli-si-opet-rozdelily-serialy-vinari-a-kriminalka-andel/#.VU4G-Pntmko>

MEDIAGURU.CZ. *Ordinace v úterý večer nad úrovní 1,5 mil. diváků.* [online]. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: http://www.mediaguru.cz/aktuality/ordinace-v-utery-vecernad-urovni-15-mil-divaku/#.VUZ60_ntmko

MEDIAGURU.CZ. *Začátek svátečního víkendu srazil TV sledovanost.* [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://www.mediaguru.cz/aktuality/zacatek-svatecniho-vikendu-srazil-tv-sledovanost/#.VU5RWvntmko>

MEDIAGURU.CZ. *Zahájila další novinka, Kdo je kdo? vidělo 400 tis. diváků.* [online]. [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://www.mediaguru.cz/2014/08/zahajila-dalsi-novinka-kdo-je-kdo-videlo-400-tis-divaku/#.VUDZ6vntmko>

MEDIAMANIA.TYDEN.CZ. *Četnické humoresky v neděli s milionovou sledovaností.* [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: http://mediamania.tyden.cz/rubriky/televize-radio/cetnicke-humoresky-v-nedeli-s-milionovou-sledovanosti_275148.html

MILUJEMESERIALY.EU. *Kobra 11, Alarm für cobra 11.* [online]. [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://www.milujemeserialy.eu/online-serialy/kobra-11-alarm-fur-cobra-11/>

MILUJEMESERIALY.EU. *SBĚRATELÉ KOSTÍ – BONES.* [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.milujemeserialy.eu/online-serialy/sberatele-kosti-bones/>

MINDSHAREWORLD.COM. *MINDSHARE TV REPORT | 12. TÝDEN 2015 TÝDENNÍ TV REPORT AGENTURY MINDSHARE* [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: https://www.mindshareworld.com/sites/default/files/12_2015_Mindshare_T%C3%BDden%C3%AD_TV_report.pdf

MYSLENKYZLOCINCE.IPLACE.CZ. *Proč Mandy Patinkin odešel?* [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://myslenkyzlocince.iplace.cz/menu/fakta-o-serialu/proc-mandy-patinkin-odesel>

MYSLENKYZLOCINCE.IPLACE.CZ. *Vznik seriálu.* [online]. [cit. 2015-05-17]. Dostupné z: <http://myslenkyzlocince.iplace.cz/menu/fakta-o-serialu/vznik-serialu>

NCIS.CZ. *Lokace*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://ncis.cz/ncis/lokace/>

NCIS.CZ. *O seriálu*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://ncis.cz/ncis/o-serialu/>

NCIS.CZ. *Ocenění a nominace*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://ncis.cz/ncis/oceneni-a-nominace/>

NCIS-CZ.CZ. *O seriálu*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://ncis-cz.cz/index.php/o-serialu.html>

NCIS-CZ.CZ. *Postavy, herci, daběři*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://ncis-cz.cz/index.php/postavy-herci-daberi.html>

NCIS-CZ.CZ. *Zajímavosti*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://ncis-cz.cz/index.php/zajimavosti.html>

NOVA.CZ. *Kriminálka Anděl*. [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://kriminalka.nova.cz/rubrika/mordparta>

NOVA.CZ. *Lída Rysová*. [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://kriminalka.nova.cz/clanek/mordparta/lida-rysova.html>

NOVA.CZ. *NEJZAJÍMAVĚJŠÍ fakta Kriminálky Anděl! Čeho a kolik?*. [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://kriminalka.nova.cz/clanek/novinky/nejzajimavejsi-fakta-kriminalky-andel.html>

NOVINKY.CZ. *TV sledovanost: Nejvíc táhne nostalgie*. [online]. [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/kultura/92412-tv-sledovanost-nejvic-tahne-nostalgie.html>

ODYSEA.WEBNODE.CZ. *Stargate*. [online]. [cit. 2015-05-17]. Dostupné z: <http://odysea.webnode.cz/news/prvni-zprava/>

OSERIALECH.CZ. *Myšlenky zločince Epizody*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.oserialech.cz/epizody/criminal-minds/7-8-serie/>

PARABOLA.CZ. *Výsledky sledovanosti Prima TV v 14. týdnu roku 2004 a 1.čtvrtletí 2004.* [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.parabola.cz/zpravicky/298/vysledky-sledovanosti-prima-tv-v-14-tydnu-roku-2004-a-1-ctvrtleti-2004/>

PARABOLA.CZ. *Výsledky sledovanosti Prima TV v 9. týdnu roku 2004.* [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.parabola.cz/zpravicky/138/vysledky-sledovanosti-prima-tv-v-9-tydnu-roku-2004/>

POLÁK, L. DIGIZONE.CZ. *Nova podlehla včera Primě family. Finále Hlasu skončilo pod milionem diváků.* [online]. [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://www.digizone.cz/clanky/nova-podlehla-vcera-prime-family-finale-hlasu-skoncilo-pod-milionem-divaku/>

POSTAVY.CZ. *Můj přítel Monk.* [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://www.postavy.cz/svet/muj-pritel-monk/>

RADIOTV.CZ. *Columbo slavil úspěch ve více než osmdesáti zemích.* [online]. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: http://www.radiotv.cz/p_tv/t_program/columbo-slavil-spch-ve-vce-ne-osmdesti-zemch/

RADIOTV.CZ. *Seriály: To je vražda, napsala.* [online]. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: http://www.radiotv.cz/p_tv/t_program/serily-to-je-vrada-napsala/

SERIALZONE.CZ. *Columbo.* [online]. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/columbo/zajimavosti/>

SERIALZONE.CZ. *Heuréka - město divů.* [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/heureka-mesto-divu/>

SERIALZONE.CZ. *Heuréka - město divů.* [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/heureka-mesto-divu/epizody/>

SERIALZONE.CZ. *Kobra 11.* [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/kobra-11/>

SERIALZONE.CZ. *Kobra 11*. [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/kobra-11/obsazeni/>

SERIALZONE.CZ. *Kolikpak kdo bere*. [online]. [cit. 2015-05-19]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/clanek/237-kolikpak-kdo-bere/>

SERIALZONE.CZ. *Komisař Rex*. [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/komisar-rex/>

SERIALZONE.CZ. *Komisař Rex*. [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/komisar-rex/obsazeni/>

SERIALZONE.CZ. *Můj přítel Monk*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/muj-pritel-monk/zajimavosti/>

SERIALZONE.CZ. *Můj přítel Monk*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/muj-pritel-monk/obsazeni/>

SERIALZONE.CZ. *Můj přítel Monk*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/muj-pritel-monk/>

SERIALZONE.CZ. *Můj přítel Monk*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/muj-pritel-monk/aktualizace/>

SERIALZONE.CZ. *Myšlenky zločince*. [online]. [cit. 2015-05-17]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/myslenky-zlocince/epizody/>

SERIALZONE.CZ. *Myšlenky zločince*. [online]. [cit. 2015-05-17]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/myslenky-zlocince/obsazeni/>

SERIALZONE.CZ. *Myšlenky zločince: Chování podezřelých*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/myslenky-zlocince-chovani-podezrelych/>

SERIALZONE.CZ. *Námořní vyšetřovací služba*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/namorni-vysetrovaci-sluzba/obsazeni/>

SERIALZONE.CZ. *Námořní vyšetřovací služba*. [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/namorni-vysetrovaci-sluzba/>

SERIALZONE.CZ. *Pán času*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/pan-casu/epizody/rose/>

SERIALZONE.CZ. *Pán času*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/pan-casu/obsazeni/>

SERIALZONE.CZ. *Sběratelé kostí*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/sberatele-kosti/obsazeni/>

SERIALZONE.CZ. *Skladiště 13*. [online]. [cit. 2015-05-19]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/skladiste-13/obsazeni/>

SERIALZONE.CZ. *Skladiště 13*. [online]. [cit. 2015-05-19]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/skladiste-13/epizody/>

SERIALZONE.CZ. *Wolffův revír*. [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.serialzone.cz/serial/wolffuv-revir/>

ŠEFLOVÁ, S. SUPER.CZ. *Zlata Adamovská jako zpěvačka? Její vystoupení naživo sledovalo 5 miliónů lidí*. [online]. [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://www.super.cz/303483-zlata-adamovska-jako-zpevacka-jeji-vystoupeni-nazivo-sledovalo-5-milionu-lidi.html>

WAREHOUSE13.SFF.CZ. *O seriálu*. [online]. [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://warehouse13.sff.cz/o-serialu/>

ZAHRÁDKOVÁ, M. TYDEN.CZ. *Čtvrtstoletí českých médií. Díl druhý (1994–1999)*. [online]. [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/tisk/ctvrtstoletici-ceskych-medii-dil-druhy-1994-1999_262024.html#.VUYEM_ntmkp

SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK

Seznam obrázků:

Obrázek 1: Funkce připisované násilí prezentovanému na televizní obrazovce z pohledu jejich vlivu na děti mladší 15 let.....	20
--	----

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Bc. Tereza Rybková

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: Prezenční

Název práce: Kriminální seriál v České republice po roce 1989

Rok: 2015

Počet stran textu bez příloh: 76

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů českých použitých zdrojů: 14

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 93

Počet ostatních zdrojů: 0

Vedoucí práce: Mgr. Libor Svoboda, PhD.